

Grad za ravnopravnost

Conseil des Communes
et Régions d'Europe

Council of European
Municipalities and Regions

Publikacija je tiskana
uz finansijsku potporu
Europske unije

Ova je publikacija objavljena u okviru regionalnog projekta
"Promocija Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na
lokalnoj razini" koji provodi pet partnerskih udruga:

Udruga Fenomena iz Kraljeva, Srbija, u svojstvu organizacije koja upravlja projektom

Anima - Centar za žensko i mirovno obrazovanje iz Kotora, Crna Gora

Agencija lokalne demokracije iz Mostara, Bosna i Hercegovina

Centar lokalne demokracije LDA iz Niša, Srbija

Fondacija Kvinna till Kvinna iz Stockholma, Švedska, u ulozi međunarodnog partnera

Projekt je finansijski podržala Europska unija.
Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju
nužno i stavove Europske komisije.

Projekt podržavaju i Fondacija KVINNA TILL KVINNA,
i Udruga TAVOLO TRENINO CON I BALCANI.

GRAD ZA RAVNOPRAVNOST

Naslov izdanja na engleskom jeziku -
THE TOWN FOR EQUALITY

Priručnik je izradilo

Vijeće europskih općina i regija (CEMR) -

©Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

Udruga koja izdaje publikaciju u Bosni i Hercegovini

Agencija lokalne demokracije, Mostar

Prevoditeljica

Davorka Jurčević-Čerkez

Tisak: Riža, Kraljevo, 2012.

Naklada: 33 primjeraka

ISBN: 978-9958-574-01-6

Grad za ravnopravnost

Metodologija i
dobre prakse
jednakih mogućnosti
za žene i muškarce

Europska komisija - OU za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti

uz podršku Europske unije - 5. europski program za jednake mogućnosti (2001.-2005.)

Riječ predsjednice

Vicenta Bosch Palanca

Predsjednica CEMR-ova Odbora žena izabranih
predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti

Krajem 1970-ih, žene koje su izabrane na lokalnoj razini, u okviru Vijeća europskih općina i regija, osjetile su potrebu za uspostavljanjem foruma za susrete i dijalog. Postojeći Odbor žena izabranih na lokalnoj i regionalnoj razini utemeljen je 1991. godine.

Duboko smo zahvalne/i začetnicama/ima koje/i su, preko organizacije čiji je cilj europsku ideju što više približiti žiteljicama/ima naših gradova i sela, podigle/i svijest unutar CEMR-a, ali također, i unutar državnih i europskih institucija, glede ravnopravnosti u lokalnim i regionalnim tijelima s pravom odlučivanja. Članice/ovi postojećeg Odbora pokrenule/i su proces razmatranja uloge naših gradova i regija u stvaranju pravednijega društva.

Na Konferencijama u Pisi (1983.), Santiagu de Composteli (1986.), Antwerpenu (1988.) i Heidelbergu (1992.) iskazana je odlučnost da se ovo pitanje uvede u aktivnosti organizacije. Na 5. konferenciji izabranih žena, održanoj u Dublinu 1995., na kojoj je sudjelovalo više od 500 izabranih žena iz cijele Europe, opredijeljenost za ravnopravnu demokraciju bila je potvrđena čak i onda kada su raspoloživa sredstva za postizanje takve demokracije (podrška ili zakonodavstvo) bila nejednaka. Ove su žene stoga morale zadobiti sve izabrane predstavnice/ke u okviru CEMR-a kako bi se pitanje ravnopravnosti uzelo u razmatranje. To je postignuto na 20. općoj skupštini CEMR-a u Solunu 1996. godine.

Odbor je nastojao djelovati na promicanju ideje ravnopravnosti u izabranim skupštinama. Broj izabranih žena porastao je tijekom posljednjih trideset godina, kako u lokalnim skupštinama,

tako i u skupštinama na državnoj razini. No, žene ne ostaju u manjini samo u lokalnim vijećima, već ih se, također, vrlo rijetko može susresti na položajima s visokom odgovornošću na lokalnoj razini. U okviru projekta koji je sufinancirala Europska unija između 1996. i 1999. godine, CEMR-ov Odbor žena izabраниh predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti potakao je države i političke stranke na predlaganje većeg broja žena za lokalne izbore. Kroz osnivanje mreže izabраниh žena diljem Europe, Odbor je pokrenuo promjene u lokalnim politikama u korist ravnopravnosti žena i muškaraca.

Projekt Odbora, koji je odabrala Komisija 2004. godine, a u okviru 5. akcijskog programa Zajednice za ravnopravnost žena i muškaraca, bio je posebno ambiciozan. Cilj ovoga projekta, preko CEMR-ovih nacionalnih udruga i projektnih partnera, bio je izrada prikaza grada u kojem su svi oblici diskriminacije iskorijenjeni. Mi smo to nazvali virtualni grad, zato što u ovom trenutku takav grad ne postoji.

Unatoč jako kratkim rokovima za provedbu projekta, rezultati su izvanredni. Ovaj je projekt omogućio organiziranje nekoliko seminara i sastanaka izabраниh žena i muškaraca, državnih službenica/ka, kao i sudionica/ka civilnoga društva koje/i provode politiku ravnopravnosti kroz aktivnosti u različitim oblastima, i koje/i su započeli s integracijom rodne dimenzije u lokalni život.

Ovaj dokument, koji je rezultat našega rada i istraživanja, ima za cilj pomoći sudionicama/cima na lokalnoj razini u preobrazbi svoga grada u model grada ravnopravnosti. Ovo je značajan demokratski i pravni izazov za razvitak naših društava.

Uvod

Jeremy Smith

Glavni tajnik CEMR-a

Lokalna uprava ima vitalnu ulogu u svakidašnjem životu žitelja/ica grada. Ona ima značajan utjecaj na žene, koje čine većinski dio stanovništva.

Tijekom posljednja dva desetljeća, Vijeće europskih općina i regija ohrabrialo je sudjelovanje žena u lokalnome političkom životu, jer na taj način žene mogu djelatno sudjelovati u donošenju odluka o pitanjima koja se odnose na organiziranje njihova života.

Kakav bi trebao biti grad koji uzima u obzir potrebe žena u svakidašnjem životu? Kakvu bi politiku trebao provoditi? Ovo su pitanja na koja CEMR želi odgovoriti nastojeći osmisliti „virtualni grad ravnopravnosti“ kroz projekt podržan od strane Europske komisije u okviru 5. akcijskog programa Zajednice za jednake mogućnosti žena i muškaraca, čiji je prioritet 2004. bio „sudjelovanje u odlučivanju“.

U ovom su razmatranju, na seminarima i konferencijama organiziranim u okviru Projekta, sudjelovale žene, izabrane predstavnice lokalnih i regionalnih vlasti, stručnjakinje/ci u oblasti jednakih mogućnosti iz gradova i lokalnih uprava u različitim europskim zemljama, djelatnice/i odgovorni za CEMR-ove nacionalne udruge, kao i predstavnice/i drugih europskih organizacija i sveučilišni/e profesori/ce.

Publikacija koju vam predstavljamo plod je ovoga zajedničkog rada. Izrađena je iz dva dijela.

Prvi dio pregled je uloge žena i njihovih potreba u gradu: njihova sudjelovanja u odlučivanju, u mehanizmima donošenja odluka i u različitim politikama koje su u lokalnoj nadležnosti.

Učinilo nam se korisnim u ovom pregledu navesti primjere dobrih praksi primijenjenih u nekoliko europskih gradova, za koje se nadamo da će biti nadahnuće za druge gradove. Vrlo vjerojatno, popis gradova uzetih kao primjer nije konačan. Stoga vas pozivamo da nas obavijestite o drugim dobrim praksama koje ste pokrenule/i ili za koje znate. Nakana nam je obogatiti našu bazu podataka i učiniti je dostupnom preko CEMR-ovih stranica (www.ccre.org).

Drugi dio publikacije sadrži metodologiju koju smo razvili na osnovi prikaza. Ovom metodologijom, europskim gradovima i općinama, kao i drugim razinama europskih lokalnih i regionalnih uprava, želimo učiniti dostupne instrumente za primjenu politika koje uzimaju u obzir potrebe žena i njihovu ulogu u svakidašnjem životu naših društava.

Naša je želja da ova publikacija postane istinski instrument svim izabranim predstavnicama i ženama koje su izabrane na lokalnoj i regionalnoj razini, kao i stručnjacima/kinjama u ovoj oblasti, te da potiče politike kojima je cilj olakšavanje svakidašnjeg života naših građanki.

Želim se zahvaliti Europskoj komisiji koja je, financijskom potporom, omogućila ostvarenje ovoga projekta: osmišljavanje virtualnoga grada ravnopravnosti.

Želimo se zahvaliti Europskoj komisiji na prihvaćanju sufinanciranja projekta „Ravnopravnost u europskim gradovima“, kao i ove publikacije, koja je njegov bitni rezultat.

Također se želimo zahvaliti nacionalnim udrugama, projektnim partnerima, gradovima i lokalnim i regionalnim upravama na njihovu doprinosu u izradi ove publikacije kroz otkrivanje primjera dobrih praksi.

Ova publikacija ne bi mogla biti objavljena bez doprinosa koji su dale/i:

- Françoise GASPARD, stručnjakinja CEDAW-ova Odbora Ujedinjenih naroda, autorica prvoga dijela knjige;
- Guilherme JOHNSTON, istraživanje o dobrim praksama;
- Audrey YOUNG i Sue JOHNSON, doprinos u drugom dijelu knjige;
- Marcel PEYRE, korekcija tekstova;
- Fulvia CUGINI, prijevod na talijanski;
- Heidi MÄRTENS, prijevod na njemački;
- Felipe VILELLA, prijevod na španjolski;
- Penny JYM, prijevod na engleski;
- Sve/i zaposlene/i u CEMR-ovu Glavnom tajništvu, a posebice Isabelle ARCHI, Dominique ARRESTAT, Thomas CATTERMOLLE, Christophe CHAILLOU, Corinne DOLLÉ , Patrizio FIORILLI, Cécile GRAUVOGEL, Valérie SOLLE i Vicky NAKIS.

Odgovorna za publikaciju: Sandra CECIARINI, nadležna za područje politike u Glavnom tajništvu, voditeljica projekta „Ravnopravnost u europskim gradovima“.

[Partneri projekta]

- **Njemačka / Grad Frankfurt na Majni, Frauenreferat**

Walter-Kolb-Straße 9-11, 60594 Frankfurt am Main (Deutschland)

Tel.: +49 69 212 36362 - Faks: +49 69 212 30727

Veb-stranica: <http://www.frankfurt.de>

- **Njemačka / Njemački ogranak CEMR-a (RGRE)**

Lindenallee 13-17, 50968 Köln (Deutschland)

Tel.: +49 221 3771 310 - Faks: +49 221 3771 150

Veb-stranica: <http://www.rgre.de>

- **Belgija / Savez belgijskih gradova i općina (UVCB)**

Rue d'Arlon 53, 1040 Bruxelles (Belgium)

Tel.: +32 2 233 20 01 - Faks: +32 2 231 15 23

Veb-stranica: <http://www.uvcb-vbbsg.be>

- **Španjolska / Španjolski savez općina i provincija (FEMP)**

Calle del Nuncio 8, 28005 Madrid (Spain)

Tel.: +34 91 364 37 00 - Faks: +34 91 366 72 78

Veb-stranica: <http://www.femp.es>

- **Španjolska/ Baskijska udruga općina (EUDEL)**

Plaza del Ensanche n° 5, 48009 Bilbao (Spain)

Tel.: +34 94 423 15 00 - Faks: +34 94 423 72 20

Veb-stranica: www.eudel.net

- **Španjolska / Općina Cartagena**

C/Sor Francisca Armendáriz 6, Edificio Administrativo del Ayuntamiento, 30202 Cartagena (Spain)

Tel.: +34 968 528 051 - Faks : +34 968 501 690

Veb-stranica: <http://www.ayto-cartagena.es>

- **Finska / Udruga finskih lokalnih i regionalnih vlasti (AFLRA)**

Toinen linja 14, 000530 Helsinki (Finland)

Tel.: +358 9 7711 - Faks: +358 9 771 2726

Veb-stranica: <http://www.kunnat.net>

- **Francuska / Francuska udruga CEMR-a (AFCCRE)**

30 rue d'Alsace-Lorraine, 45000 Orléans (France)

Tel.: +33 2 38 77 83 83 - Faks: +33 2 38 77 21 03

Veb-stranica: <http://www.afccre.asso.fr>

- **Francuska / Grad Saint Jean de la Ruelle**

Rue Charles Beauhaire, 45140 Saint Jean de la Ruelle (France)

Tel.: +33 2 38 79 33 00 - Faks: +33 2 38 79 33 62

Veb-stranica: www.ville-saintjeandelaruelle.fr

- **Grčka / Središnji savez općina i zajednica**

8 Akadimias & Genadiou, 106 78 Athens (Greece)

Tel.: +30 210 38 99 646 - Faks: +30 210 38 20 807

Veb-stranica: <http://www.kedke.gr>

- **Italija / Talijanska udruga CEMR-a (AICCRE)**

Piazza di Trevi 86, 00187 Roma (Italy)

Tel.: +39 06 699 404 61 - Faks: +39 06 679 32 75

Veb-stranica: <http://www.aiccre.it>

- **Italija / Federacija Toskane AICCRE**

Piazza San Lorenzo 5, 50123 Firenze (Italy)

Tel.: +39 055 238 78 21 / 23 - Faks: +39 055 238 78 24

- **Luksemburg / Savez gradova i općina Luksemburga (SYVICOL)**

3 rue Guido Oppenheim, 2263 Luxembourg (Luxembourg)

Tel.: +352 44 36 58-1 - Faks: +352 45 30 15

Veb-stranica: <http://www.syvicol.lu>

- **Ujedinjeno Kraljevstvo / Međunarodni ured lokalne uprave (LGIB)**

Zgrada lokalne uprave, Smith Square, London SW1 3HZ (Velika Britanija)

Tel.: +44 20 7664 3100 - Faks: +44 20 7664 3128

Veb-stranica: <http://www.lgib.gov.uk>

- **Švedska / Švedska udruga tijela lokalne uprave (SALA)**

Hornsgatan 20, 118 82 Stockholm (Sweden)

Tel.: +46 8 452 79 29 - Faks: +46 8 452 79 23

Veb-stranica: <http://www.svekom.se>

- **Vijeće europskih općina i regija, Glavno vijeće**

15 rue de Richelieu, 75001 Paris (France)

Tel.: +33 1 44 50 59 59 - Faks: +33 1 44 50 59 60

Veb-stranica: <http://www.ccre.org>

[Sadržaj]

Uvod	10
1. Jednakost u odlučivanju na lokalnoj razini	13
1.1. U okviru izabrane skupštine	13
1.2. U okviru lokalnog izvršnog tijela i ustroja iznad općinske razine	15
1.3. U okviru lokalnih odbora i savjetodavnih vijeća	16
1.4. U okviru općinske uprave	17
2. Mehanizmi i instrumenti u službi ravnopravnosti	19
2.1. Općinsko vijeće i osjetljivost na rodna pitanja	19
2.2. Općinska uprava djelatna i educirana u pitanjima ravnopravnosti spolova	19
2.3. Statistički podatci raščlanjeni po spolu	21
2.4. Proračun: sredstvo za analizu i ispravljanje nejednakosti	22
2.5. Sustav za informiranje javnosti o rodno osviještenoj politici	23
2.6. Podizanje svijesti mladih o pitanjima ravnopravnosti žena i muškaraca	24
2.7. Stalni dijalog s civilnim društvom	25
2.8. Plan za ravnopravnost	26
3. Razmatranje pitanja ravnopravnosti u svim oblastima općinskoga djelovanja	29
3.1. Razmatranje pitanja organizacije vremena u općinskim aktivnostima	29
3.2. Organizacija, prostorno planiranje, gradski prijevoz i stanovanje	31
3.3. Obrazovanje i obuka	34
3.4. Integracija manjina	35
3.5. Starije osobe u općinama	36
3.6. Zaposlenost	36
3.7. Sigurnost i borba protiv svih oblika nasilja	38
3.8. Zdravstvo	39
3.9. Kultura i simbolična prisutnost u urbanom okruženju	40
3.10. Sport	41
3.11. Odnosi među općinama i rodno pitanje	41
Prilozi	43
1. Drugi primjeri najboljih praksi: korisne stranice	43
2. Žene i odlučivanje na lokalnoj i državnoj razini u zemljama članicama CEMR-a	48
3. Popis sudionica/ka sastanaka u okviru Projekta	49

Uvod

Françoise GASPARD

Grad za ravnopravnost? U današnje vrijeme takav grad može biti samo virtualan. U skoro svim društvima, žene su dugo bile posvećene kućanskim poslovima, dok su muškarci uživali pristup javnim oblastima života. Uloge, funkcije, kao i prava, razlikovali su se prema spolu, činjenica je koja još uvijek vrijedi, čak i danas. Gradovi, po svojoj infrastrukturi, kao i po svojoj organizaciji i funkcioniranju, odraz su povijesti, tradicija i istrajnosti podjele dužnosti prema spolu. Ako je uloga države od bitne važnosti za uspostavu ravnopravnosti spolova, onda je uloga gradova od jednake važnosti.

Ideja ravnopravnosti žena i muškaraca, zapisana u tekstu zakona, bila je rezultat duge borbe u kojoj su institucije iznad državne razine odigrale odlučujuću ulogu. Deklaracijom iz San Francisca iz 1945. godine, kojom su osnovani Ujedinjeni narodi, utvrđeno je načelo nerazlikovanja prema spolu. Globalne konferencije o ženama, organizirane od strane UN-a od 1975. godine, doprinijele su podizanju međunarodne svijesti o tome pitanju. Vlade su se obvezale, što su pažljivo pratile udruge civilnoga društva. Ovi sastanci na najvišoj razini u značajnoj su mjeri potaknuli razvoj zakona. U većini država, osobito od Svjetske konferencije u Pekingu 1995., uvedeni su državni mehanizmi (ministrice/i zaduženi za prava žena, specijalizirane uprave), kao i odbori u okviru državnih parlamenata, posebno zaduženi za pitanja ravnopravnosti.

Europska je unija doprinijela ravnopravnosti spolova. Rimski ugovori sadrže zapravo samo jedan članak (119.) koji se odnosi na ravnopravnost, i to samo na jednaku plaću za žene i muškarce. Na osnovi ovoga članka, usvojene su uredbe te je Sud pravde Europ-

ske unije postavio važan zakonski okvir. Polovinom 1970-ih, osmišljen je mehanizam djelovanja unutar Europske komisije.

Godine 1979., Europski je parlament, od tada biran općim pravom glasa, također dobio odbor specijaliziran za prava žena. Narednim ugovorima koji su proširili Zajednicu i stvorili Uniju, koja trenutno okuplja 25 zemalja, potvrđena je koncepcija ravnopravnosti spolova te je djelokrug Zajednice u ovom području proširen. Ideja o integraciji ravnopravnosti uvedena je u sve politike Zajednice.

No, donedavno, lokalna dimenzija nije uzimana u obzir, ili tek neznatno, u međunarodnim obvezama država i u ugovorima. Činilo se da bi državni zakon i politike trebale biti dostatne za ukidanje rodne diskriminacije. Ipak, znamo da decentralizirane vlasti imaju ključnu ulogu u ovome složenom pitanju. Ova je uloga sve važnija, budući da smo trenutno svedokinje/ci, posebice u Europi, pokreta decentralizacije koji teži dodijeliti veće ovlasti lokalnim i regionalnim upravama.

Od početka 1980-ih, žene izabrane predstavnice na lokalnoj i regionalnoj razini započele su rasprave i djelovanja koja se odnose na položaj žena u gradu. Ove rasprave proistječu iz uvida da se žene još uvijek rijetko susreću u općinskim skupštinama: zašto ih je tako malo u ovim tijelima? Kako bi se ova nejednakost mogla ispraviti?

Prvu Europsku konferenciju žena izabranih predstavnica na lokalnoj i regionalnoj razini organizirao je CEMR 1983. godine, a domaćin je bio grad Pisa - čija je gradonačelnica bila Fausta Giani Cecchini, osnivačica CEMR-ova pokreta izabranih žena, uz podršku

Završna konferencija projekta „Ravnopravnost u europskim gradovima“, Bruxelles, Europski parlament, veljača 2005.

Informacijskog odjela za žene Europske komisije, koji je u to vrijeme predvodila Fausta Deshormes, djelujući u velikoj mjeri u ime žena Europe. Nakon toga bile su organizirane mnoge konferencije, uključujući glavnu konferenciju u Dublinu 1995. U okviru Vijeća europskih općina i regija, žene izabrane predstavnice tada su pokrenule raspravu na temu „Žene, politika i demokracija“.

Ženski je ogranak Međunarodne unije lokalnih vlasti (IULA), prisustvujući Posebnom zasjedanju Opće skupštine UN-a, tzv. Peking +5, preko svojih regionalnih izaslanstava (u Europi CEMR-a), uvjerio državu da u završni tekst konferencije uključe poziv na potrebu sudjelovanja žena u odlučivanju na lokalnoj razini.

Uz podršku Europske komisije, CEMR-ov je Odbor žena izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, u okviru 4. srednjoročnog programa djelovanja Zajednice o jednakim mogućnostima za žene

i muškarce, doprinio širenju najboljih praksi koje promiču jednake mogućnosti u gradovima. Seminari koji su održani u različitim europskim zemljama između 1996. i 1999. omogućili su stvaranje mreže žena izabranih na lokalnoj razini. Oni su podigli svijest žena, kao i političkih stranaka i vlada, o značaju većeg sudjelovanja žena u izabranim lokalnim tijelima i o njihovoj ulozi u stvaranju grada pristupačnijega za sve građane i građanke.

Projekt CEMR-a, koji je Europska komisija izabrala kao dio 5. programa jednakih mogućnosti za 2004. godinu, omogućio je nastavak i daljnji razvoj ovih djelovanja koja su u skladu s pridavanjem većega značaja ravnopravnosti, s potragom za dobrim upravljanjem i razvojem demokracije. Više se nije radilo samo o pitanju usredotočenja na sudjelovanje žena u većem broju u lokalnim skupštinama,

iako je ovo pitanje još uvek aktualno, već i o pokretanju nove teme: kako možemo integrirati ono što se u današnje vrijeme naziva uvođenje rodno osviještene politike u sve politike na lokalnoj razini? Tek sredinom 1990-ih, koncepcija uvođenja rodno osviještene politike (mainstreaming), tj. uključivanje rodne perspektive u sve politike, bila je izložena u teoriji i stavljena u središte velikog broja rasprava u organizacijama iznad državne razine. Ravnopravnost se po zakonu, prema tome, pokazala nedovoljnom. U praksi su se nejednakosti zadržale. Dakle, bilo je nužno uzeti u obzir posljedice svake odluke u svim javnim politikama, na svim razinama, postavljajući pitanje: kakav je njezin utjecaj na svaki spol zasebno?

Diljem svijeta, žene su i dalje žrtve diskriminacije. U Europi je diskriminacija, koja je bila upisana i u zakone, znatno smanjena. Unatoč tome, neravnopravnost i dalje postoji u stvarnome životu. U ovom smo dokumentu pozornost usredotočili na dvije dimenzije koje su društveni pokreti i akademska istraživanja iz posljednjih nekoliko desetljeća iznijeli na vidjelo. Prva se dimenzija odnosi na činjenicu da, i u političkoj teoriji i u praksi, Žena i Muškarac nisu viđeni kao takvi, već se promatraju u smislu osobne različitosti. Prema tome, ne govori se o jednoj Ženi u gradu, već o ženama. Biti ženskoga spola samo povećava diskriminaciju s kojom se suočavaju razne kategorije stanovništva u odnosu na društveno stanje, dob, invaliditet, pripadnost etničkoj manjini, nacionalno podrijetlo ili seksualnu orijentaciju. Ova različitost mora, stoga, biti uzeta u obzir prilikom izrade politika. Druga dimenzija, odnosno spol, mora biti prisutna u stvaranju uravnoteženijega grada i društva. Svaka lokalna politika posebnu pozornost mora obratiti na nejednakosti u kojima su žrtve uglavnom žene, kako bi se te nejednakosti isko-

rijele. No, posebna pozornost također mora biti posvećena činjenici da se ove promjene odnose i na muškarce. Istinska promjena, koja zahtijeva de facto ravnopravnost, odnosi se na oba spola i njihove međusobne odnose, kako u javnome, tako i u privatnom djelokrugu.

Grad ravnopravnosti, kao i njegove značajke opisane ovdje, nije plod mašte. To je sinteza lokalnih politika koje promiču ravnopravnost. Ispitivanje koje je proveo CEMR u razdoblju između prosinca 2003. i prosinca 2004. pokazuje da, u mnogim europskim gradovima, politike koje uzimaju u obzir ispravljanje diskriminacija, izravnih i neizravnih, a s kojima su suočene žene, doista postoje. Ipak, ove se politike često samo djelomično primjenjuju, zato što su raspoloživi ljudski i financijski potencijali često nedovoljni, a praćenje procesa ili ne postoji ili je veoma ograničeno. Virtualni bi se grad ravnopravnosti prestao smatrati običnom utopijom onda kada bi se sve politike ovdje objedinjene primijenile na trajnoj osnovi, u jednome gradu.

Na koncu, nakon našeg istraživanja i seminara održanih tijekom provedbe ovoga projekta, vjerujemo da, za izgradnju grada za ravnopravnost, moraju biti ispunjena tri uvjeta. Uravnoteženo sudjelovanje žena i muškaraca u odlučivanju temeljni je element za bolje upravljanje, i na općinskoj i na državnoj razini. Naše istraživanje pokazuje da je to ostvarivo jedino ukoliko postoje instrumenti i mehanizmi, usporedo s uzajamno povezanim ljudskim i financijskim sredstvima, za osiguranje njegova uspješnog vođenja i praćenja. Još jedan cilj, koji je teže razraditi i primijeniti, mora biti dodan prethodno navedenim ciljevima: uvođenje rodno osviještene politike u područje lokalnih politika.

Jednakost u odlučivanju na lokalnoj razini

Sudjelovanje žena u odlučivanju ispočetka je bilo mjereno brojem žena u državnim parlamentima. Ne postoji globalni, niti čak europski, centar za praćenje ravnopravnosti spolova u odlučivanju na lokalnoj razini. Iako je istina da je prikupljanje i ažuriranje takvih podataka teže izvedivo na lokalnoj razini nego na državnoj, to nije nemoguć pothvat. Ova je vrsta statistike od temeljne važnosti u provedbi analize nejednakosti i u razmišljanju o sredstvima za njihovo ispravljanje. Neke su države u skorije vreme poboljšale svoje statističke podatke raščlanjene po spolu, uključujući lokalnu razinu. Organizacije izabranih predstavnica, članice CEMR-a, također su doprinijele ovome popisu. Ovaj dokument doprinosi navođenjem poveznice do korisnih baza podataka (vidi priloge).

No, broj žena u izabranim vijećima ne jamči njihovo pravo sudjelovanja u općinskom odlučivanju. I dalje je nužno poštivati potrebu za ravnotežom spolova u izvršnim općinskim tijelima te savjetodavnim tijelima i upravama. Uz to, iako je zastupljenost oba spola neophodna, ona nije uvijek sama po sebi dovoljna. Žene, čije se društvene okolnosti razlikuju od onih u kojima žive muškarci, još se uvijek često suočavaju s poteškoćama u ispunjavanju svojih mandata, što je posljedica činjenice da su izložene pritiscima kućanskih poslova, a koje nitko drugi ne obavlja, kao i još većim poteškoćama pri ulasku u društvene krugove.

1.1. U OKVIRU IZABRANE SKUPŠTINE

CEMR-ovo spitivanje iz 1999. godine otkrilo je da je, u petnaest zemalja Europske unije, jedna od pet izabranih predstavnika/ca bila žena. U to je vrijeme postotak žena u svim lokalnim vijećima ukupno iznosio više od 40% u Švedskoj, ali je jedva dosežao 4% u Grčkoj. Podatci koji su nama dostupni za 2004., a koji su prikupljeni

za 25 zemalja u Europi, pokazuju da žene u izabranim vijećima u prosjeku ostaju u manjem broju nego muškarci. Značajan je porast, međutim, postignut posljednjih godina.

1.1.1. Bez zakonske obveze na to, političke stranke ili stranačke koalicije poštuju jednakost kad je riječ o kandidaturama na lokalnim izborima, ili nameću kvote.

Kvote za kandidature koje su uvele političke stranke.

Od 1970-ih, političke su stranke u nordijskim državama (i kasnije u Njemačkoj) odlučile uvesti najmanji postotak za svaki spol na izbornim listama kandidata na svim razinama. Stranke u svim zemljama Europske unije obvezale su se na poštivanje kvota ili čak i jednakosti za kandidature. Ove su mjere polučile time da se u nekoliko država, posebice u sjevernoj Europi, pojavila „kritična masa“ (najmanje 30%) žena izabranih predstavnica u lokalnim i državnim skupštinama. U današnje vrijeme možemo primijetiti da su se ove prakse u okviru stranaka razvile u mnogim europskim državama.

Izvor: Globalna baza podataka kvota za žene, Zajednički projekt Međunarodnog instituta IDEA i Stockholmskog sveučilišta.

Stranica: www.idea.int/quota/sources/europe.cfm

1.1.2. Nekoliko je europskih zemalja uvelo zakone koji zahtijevaju najmanji postotak za svaki spol na listi predstavljenoj glasačima/cama na izborima (Belgija, Grčka, i još neke zemlje čak su otišle toliko daleko da uvode potpunu jednakost među kandidatima/kinjama na izborima s biračkim listama (Francuska)).

Belgija

Zakon od 24. studenog 1994. uveo je obvezujuću najmanju kvotu za kandidate/kinje na osnovi spola na listama predstavljenima na svim izborima, posebice na onima koji se održavaju na lokalnoj razini. Mjera se trebala primijeniti postupno. Između 1996. i 1999. godine liste su trebale sadržavati najmanje 25% kandidatkinja. Prag je 1999. godine pomjeren na 33%. Zakon je izmijenjen 2002. godine. Od tada je zakon zahtijevao jednakost muškaraca/žena na listama kandidata/kinja za sve izbore - državne, regionalne ili lokalne - i izmjenu u odnosu na prva dva mjesta na listama.

Francuska

Zakon od 6. lipnja 2000. „u vezi s jednakim pristupom žena i muškaraca izbornim mandatima i položajima“ zahtijevao je da, u općinama s više od 3500 stanovnika/ka gdje se izbori održavaju, uz korištenje proporcionalne metode, na općinskim listama kandidata/kinja svaki spol bude zastupljen s 50%. S obzirom da su liste bili „blokiranje“ (glasači/ce biraju listu „en bloc“ i ne mogu prekrižiti nijedno ime na danoj listi), kako bi bile prihvaćene, morale su sadržavati isti broj žena i muškaraca za svakih šest kandidata. Svaka lista koja nije slijedila ovo pravilo bila je isključena iz glasovanja. Tijekom općinskih izbora u ožujku 2001., broj izabranih žena u općinama podvrgnutim novome zakonu pomjerio se s 22% na 47,5%. Lančanim širenjem, čak i manje općine, gdje zakon nije bio primjenljiv, posvjedočile su o porastu broja žena koje su bile kandidirane i izabrane.

Grčka

Po uvjetima iz članka 116.2 Ustava izmijenjena zakonskim putem u svibnju 2001., cilj je bila uravnotežena prisutnost kandidata oba spola na izbornim listama na lokalnoj i regionalnoj razini. Liste koje nisu uključivale najmanje jednu trećinu žena bile bi odbijene. No, Ustav obuhvaća glasovanje po preferencijalnoj metodi, i nema „blokiranih“ lista. Štoviše, porast razmjera žena izabranih na posljednjim izborima 2002. bio je ograničen, rastući od 7% do 12% (i, budući da se načelo kvota nije primjenjivalo na izbore za gradonačelnika/cu, samo je 16 žena bilo izabrano za gradonačelnice, od ukupno 900 kandidata - a prethodno ih je bilo 14). Bez obzira na to, jedan od pozitivnih rezultata koji prate usvajanje kvota jeste da je broj općinskih vijeća sastavljen isključivo od muškaraca bio smanjen s 372 na 116, od 900. Simbolički promatrano, ovu promjenu ne bi trebalo zanemariti.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u lokalne politike, Europska komisija, 5. FPRD

Stranica: www.sh.se/

1.1.3. NVO-i i općine, često uz podršku Europske komisije, provode aktivnosti podizanja svijesti među ženama, radi ohrabrenja na kandidaturu.

Francuska

Nacionalna udruga ohrabruje kandidate žene. Od 1994., Udruga „Elles Aussi“ organizirala je seminare diljem zemlje, kako bi ohrabrila žene da se predstave kao kandidatkinje na izborima, posebno lokalnima.

Izvor: Udruga „Elles Aussi“

Stranica: <http://perso.wanadoo.fr/ellesaussi/index.htm>

Asten (Nizozemska)

Kampanja za pomoć ženama da budu izabrane:

Godinu dana prije lokalnih izbora, skupina je pokrenula kampanju kako bi se povećao broj izabranih žena. Članice/ovi su svakoga tjedna pisale/i članke za lokalne novine. Po jedan/a stanovnik/ca grada tjedno bi iznio/la svoje mišljenje o važnosti žena u politici. Čitatelji i čitateljice bili su upoznati sa značajem glasovanja za žene a političke stranke potaknute na predstavljanje žena na konkurentnim mjestima na kandidacijskim listama.

Izvor: Dokument: Spol i lokalna uprava SNV (Nizozemska organizacija za suradnju).

Stranice: www.snvworld.org, www.asten.nl

Heidelberg (Njemačka)

Ispitivanje žena u općinskim politikama: Ispitivanje je bilo provedeno među ženama koje su aktivne u udrugama, političkim strankama i drugim skupinama, u svrhu prikupljanja informacija o poteškoćama s kojima su žene suočene i o promjenama koje su nužne da bi im se omogućila aktivnost u politici. Izrađen je i pokrenut projekt za povećanje sudjelovanja žena u politici, usmjeren na razvijanje vještina, predstavljanje, korištenje vremena i upravljanje ciljevima, sposobnost preuzimanja sudjelovanja u raspravi te uspješno iznošenje svoga mišljenja na sastancima, upravljanje projektima, komunikaciju i načine izbjegavanja obeshrabrenja. Obuka je bila podijeljena u dva dijela. Prvi je dio bio usmjeren na osnovni uvod u lokalnu politiku, dok se drugi dio bavio provedbom u praksi novostečenih vještina.

Izvor: Deutscher Städtetag: Uvođenje rodno osviještene politike, Primjeri najboljih praksi u općinama

Stranice: www.staedtetag.de, www.heidelberg.de

Venecija (Italija)

Škola politike:

Grad Venecija predstavio je školu politike za žene, kao dio projekta „Sister Cities Going Gender“ (vidjeti primjer Frankfurta, strana 14.). Škola, čiji su tečajevi planirani započeti u siječnju 2005., postavila je dva cilja: 1) obuka ženskih osoba zaposlenih u gradskoj skupštini u svrhu podrške njihovim karijerama; 2) obuka žena u području kako bi se ohrabrile na djelatno sudjelovanje u općinskim aktivnostima a posebice u politici. Plan grada Venecije jeste da ova škola postane trajna.

Izvor: Gradska skupština Venecije i projekt “Sister Cities Going Gender”

Stranice: www.comune.venezia.it, www.sister-cities-going-gender.org

Bologna (Italija)

Škola politike „Hannah Arendt“

Ova škola politike nudi niz tečajeva i seminara za promicanje sudjelovanja žena u javnom odlučivanju. Obuka se provodi kroz sastanke, svjedočenja i rasprave među ženama. Škola djeluje u sklopu Udruga “Orlando” koja ima ugovor s Gradom Bolognom i općinskim dokumentacijskim centrom.

Izvor: Ženska udruga “Orlando” i Skupština grada Bologne.

Stranice: www.women.it/arendt, www.comune.bologna.it

1.1.4. Studije su pokazale da se izabrane žene, a posebice novoizabrane žene, suočavaju s velikim brojem poteškoća. One općenito nisu uključene u neslužbene umrežene krugove u istoj mjeri kao muškarci, posebice zbog nedostatka vremena. One osjećaju, opravdano ili ne, da nisu dobro pripremljene za svoje funkcije. One se ustručavaju govoriti slobodno, posebice kad je riječ o izražavanju zahtjeva koji se specifično odnose na žene. Većina se žena izabranih predstavnica, bilo da su nove na svojim funkcijama ili ne, suočavaju s poteškoćama u usklađivanju izbornoga mandata sa svojim radnim i kućanskim obvezama. Zbog svih ovih razloga, one na kraju odlučuju, češće nego muškarci, odustati od kandidature za ponovni izbor. Da bi se olakšao ulazak žena u lokalnu politiku te da bi se izbjeglo njihovo suočavanje s poteškoćama u ispunjenju mandata i moguće odustajanje, u mnogim, posebice nordijskim zemljama, osnovan je sustav mentorstva koji se sastoji od individualizirane podrške. Žena koja uzima u obzir svoju kandidaturu i/ili je novoizabrana predstavnica može imati koristi od pomoći i savjeta druge izabrane žene s iskustvom.

Švedska

Knjiga moći:

Ovu brošuru, široko rasprostranjenu i prevedenu na nekoliko jezika, izradile su žene iz Socijaldemokratske stranke Švedske. Ona navodi osnovne poteškoće s kojima se suočavaju žene u okviru stranaka i izabranih skupština na svim razinama te rješenja za njihovo otklanjanje.

Izvor: Savez švedskih županijskih vijeća (Landstingsförbundet)

Stranice: www.lf.se, www.socialdemokraterna.se

Östergötland (Švedska)

Mentorstvo za novoizabrane predstavnice:

Projekt „Izmjena uloge političara/ki“ bio je pokrenut u županiji Östergötland 1995. u svrhu poboljšanja integracije žena izabranih u općinski tim u svome prvom mandatu. Njegov je cilj također bio da na najbolji način upotrijebi kvalifikacije, stručnost i iskustvo političarki, radi uvjeravanja mlađih i/ili novoizabranih predstavnica u posjedovanje vještina koje su im neophodne za prihvaćanje poslova s većom odgovornošću na sljedećim izborima, potom radi razvijanja sposobnosti rukovođenja kod žena koje su već imale iskustva u politici i pomoći političarima u shvaćanju potrebe boljeg razumijevanja i korištenja prednosti kvalitetnih osobina žena te promjene mehanizma odlučivanja kroz primjenu koncepcije uvođenja rodno osviještene politike.

Izvor: Brošura: Izmjena uloga političara/ki - Savez švedskih županijskih vijeća (Landstingsförbundet)

Stranice: www.lf.se, www.ostergotland.se

1.2. U OKVIRU LOKALNOG IZVRŠNOG TIJELA

I STRUKTURA IZNAD OPĆINSKE RAZINE

CEMR-ova studija iz 1999. godine pokazala je da je, što su viši položaji u hijerarhiji na lokalnoj razini, broj žena sve manji. Posvuda je postotak gradonačelnica znatno niži nego postotak izabranih žena u vijećima. Također je primijećeno da pojava struktura koje su iznad općinske razine, u svrhu racionalizacije upravljanja lokalnim i regionalnim pitanjima, nije išla u korist žena. Naime, njihov je broj bio manji u ovoj vrsti skupštine, često neizravno izabranoj, nego u vijećima koja su birana izravno. Kada god su općine bile raspoređene u skupine, primijetili smo također, broj je izabranih žena opadao - kao što je to bio slučaj u Grčkoj 1996. godine.

Uz vrlo mali broj izuzetaka, većina gradonačelnika/ca su muškarci. Oni imaju prevlast u općinskim izvršnim tijelima u kojima se donosi

najveći broj odluka. No, zapazili smo i izuzetke. U Finskoj, Zakon o ravnopravnosti iz 1995., po kojem je propisano da tijela izabrana neizravno moraju uključiti najmanje 40% za svaki spol, bio je primijenjen na lokalnoj razini. U nekoliko većih francuskih gradova, sastav općinske uprave uravnotežen je kada je riječ o spolu, iako to zakonom nije zahtijevano.

Uz vertikalno razdvajanje, postoji i horizontalno razdvajanje u izvršnim tijelima: žene se češće nalaze na položajima koji se bave socijalnim pitanjima, obrazovanjem, kulturom, nego onima koji obuhvaćaju financije, urbanistička pitanja ili prijevoz. Neki su gradovi dobrovoljno uveli politike čija je svrha otklanjanje ove stereotipne raspodjele odgovornosti.

Finska

Određena je prisutnost od najmanje 40% svakog spola u vijećima i tijelima.

Zakonom iz 1987. godine o ravnopravnosti propisano je da žene i muškarci trebaju zauzimati položaje u savjetodavnim tijelima i vijećima po što egalitarnijoj osnovi. Ova tijela zapravo igraju važnu ulogu u procesu odlučivanja, posebice na lokalnoj razini. Zakonom, koji je stupio na snagu 1995. godine, uvedena je najmanja kvota od 40% za svaki spol za lokalna i državna tijela, s izuzetkom onih koji se izravno biraju. Kvote se, prema tome, primijenjuju na općinski izvršni odbor.

Izvor: Udruga finških regionalnih i lokalnih vlasti

Stranice: www.kunnat.net, www.stm.fi

Pariz, Rennes, Strasbourg (Francuska)

Jednakost u okviru općinskih izvršnih tijela:

Na općinskim izborima održanim u ožujku 2001. godine, prvi je put primijenjen zakon od 6. lipnja 2000., po kojem se zahtijeva uvođenje jednakosti u kandidaturama predstavljenim na općinskim izbornim listama, kao i izmjena u vezi s kandidatima i kandidatkinjama u općinama s više od 3500 stanovnika/ca. U ovim općinama, 47,5% izabranih predstavnika/ca sada su žene. S druge strane, zakonom o jednakosti nije određeno da općinsko izvršno tijelo, izabrano od strane vijeća, mora poštivati ravnotežu spolova. Sada postoji samo nekoliko općinskih izvršnih tijela u ova tri grada u kojima živi otprilike podjednak broj žena i muškaraca. U svakom slučaju, takvo je stanje u Parizu (18 predstavnica i 15 predstavnika), Rennesu (10 predstavnica i 8 predstavnika) i Strasbourg, koji ima gradonačelnicu (9 predstavnica i 8 predstavnika).

Izvor: Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u lokalne politike, Europska komisija, 5. FPRD

Stranice: www.paris.fr, www.ville-rennes.fr, www.mairie-strasbourg.fr

1.3. U OKVIRU LOKALNIH ODBORA I SAVJETODAVNIH VIJEĆA

Od lokalnih se odbora i vijeća očekuje da imaju veću ulogu u javnom odlučivanju. U nekoliko zemalja Europske unije, voluntarni zakoni ili djelovanja sprječavaju prezastupljenost jednoga spola dopuštajući da, u svim lokalnim savjetodavnim tijelima, sve/i stanovnice/i mogu izraziti svoje mišljenje, posebice žene, i da se njihove specifične potrebe uzmu u obzir. Prisutnost žena, u jednakom broju, ali također i u njihovoj različitosti, zapravo je strateški element za dobro lokalno upravljanje u svim upravnim tijelima u kojima postoji društveni dijalog.

Danska

Zakonom iz 1985. godine propisano je da zastupljenost žena i muškaraca u svim tijelima čije aktivnosti imaju politički utjecaj na društvo mora biti uravnotežena i da tijela zadužena za predlaganje kandidatura za imenovanje mora predstavljati najmanje jedna žena i jedan muškarac.

Finska

Zakon spomenut u prethodnome poglavlju primjenljiv je na sva savjetodavna tijela.

Švedska

Vladin program „Podjela moći, utjecaja i odgovornosti u svim oblastima društva“, usvojen 1987. godine, predviđao je da bi postotak žena u javnim vijećima i odborima trebao dosežati 30% u 1992., 40% u 1995. i potpunu jednakost u 1998.

Izvor: Monique Leijenaar, u suradnji s Europskom mrežom stručnjaka/kinja „Žene u odlučivanju“, Kako stvoriti rodnu ravnotežu u političkom odlučivanju, Europske općine, 1997.

Stranica: www.ifrance.com/oiphf/biblio.htm

1.4. U OKVIRU OPĆINSKE UPRAVE

Grad je poslodavac, često velikih dimenzija. U većini slučajeva, žene predstavljaju više od polovine zaposlenih u općini. Ipak, kao što je to slučaj na državnoj razini, njihov je broj zanemariv na izvršnim položajima i, kada jesu na ovim položajima, uglavnom su češće zadužene za oblasti koja se smatraju ženskima (socijalna pitanja ili dječja zaštita, više nego prijevoz i opremanje).

Mnogi su gradovi uveli promidžbene politike, usvojili planove za ravnopravnost te čak pozitivne mjere aktivnosti za rješavanje ovih neravnoteža.

Jonkoping (Švedska)

Feminizacija odgovornih položaja na najvišim razinama:

Općinska je uprava bila preustrojena kako bi se djelatnicama Grada pomoglo u integraciji u različite izvršne položaje u upravi i kako bi imale koristi od politika internih obuka u vidu poboljšanja svoga statusa i položaja.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u lokalne politike

Stranica: www.jonkoping.se

Växjo (Švedska)

Podizanje svijesti o ravnopravnosti spolova u upravljanju kadrovima djelatnika u općinskim tijelima i izabranih predstavnica/ka:

Općina je snažno podržavala svoje državne službenike/ce, i žene i muškarce, da započnu karijeru u okviru općinske uprave i prema tome, nastojala sebi osigurati skupinu djelatnica na vodećim položajima. Snimljen je video zapis u kojem su zaposlene/i, izabrane/i predstavnice/i i djelatnice/i Grada, kao i lokalne/i glumice/ci amaterke/i odglumile/i različite scene diskriminacije u kojima su žene često bile žrtve u procesu odlučivanja. Novozaposlene/i i državne/i službenice/i potiču se na gledanje filma.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u lokalne politike

Stranica: www.vaxjo.se

Berlin (Njemačka)

Mentorstvo za općinske državne službenike/ce:

Uz pomoć organizacije (EAF-Berlin) Europske akademije za žene, grad je Berlin razvio projekt u svrhu pomoći djelatnicama Grada da povećaju svoje sudjelovanje u općinskoj upravi i budu unaprijeđene na najviše položaje.

Izvor: Europska akademija za žene u politici i gospodarstvu EAF-Berlin)

Stranice: www.eaf-berlin.de, www.berlin.de/verwaltungsakademie

Rennes (Francuska)

Pomoć ženama djelatnicama Grada:

Studija iz 1990. godine pokazala je da u okviru općinskih odjela, samo 6% rukovodećih radnih mjesta zauzimaju žene. Po broju stanovnika/ca, Općina je bila drugi po redu najveći poslodavac u gradu, i gradonačelnik je želio poduzeti neke mjere kako bi se situacija promijenila. Osnovana je skupina rukovoditeljica, kojom je predsjedavala zamjenica gradonačelnika zadužena za jednake mogućnosti, radi izrade prijedloga iz oblasti profesionalne ravnopravnosti, uvjeta rada (preustroj radnoga vremena), zapošljavanja, obuke i komunikacije. Stoga je Grad Rennes razvio mjeru kojom je dopustio profesionalizaciju znanja i iskustava koje su žene razvile na određenim područjima djelovanja (održavanje, ugostiteljstvo, skrb o djeci i starijima) te stjecanje kvalifikacija kroz prepoznavanje vještina i iskustava.

Izvor: Grad Rennes

Stranica: www.ville-rennes.fr

Glasgow (Škotska)

Priručnik za djelatnice/ke Grada o izbjegavanju seksualnog jezika na radnome mjestu:

Seksizam nastavlja predstavljati smetnju zaposlenim ženama. Stoga ovaj škotski grad primjenjuje vrlo djelatnu politiku kako bi suzbio diskriminaciju i osigurao da pitanja ravnopravnosti budu više uzimana u obzir od strane državnih službenika/ca i članova/ica vijeća. Priručnik je bio distribuiran i u svrhu podizanja svijesti zaposlenih žena o ovome pitanju.

Izvor: Općinsko vijeće Glasgova

Stranica: www.glasgow.gov.uk

Torino (Italija)

Grad Torino proveo je studiju o „staklenom stropu“ koristeći metode kognitivne psihologije kako bi proučio mehanizme koji vode do neravnopravnosti na mjestima na kojima se donose odluke. Studija se usredotočila na neravnopravnosti između muškaraca i žena na razini odlučivanja u trenutku kada one postanu očigledne tijekom pregovora. Cilj studije bio je iznošenje prijedloga, kako bi žene mogle prevazići vlastite poteškoće i biti unaprijeđene na više položaje u javnome i privatnom sektoru. Studija je provedena u okviru javnih organizacija, NVO-a i tvrtki u gradu Torinu.

Izvor: Sister Cities Going Gender Project i Skupština grada Torina

Stranice: www.comune.torino.it, www.sister-cities-going-gender.org

Beč (Austrija)

Upravljanj E-kvalitetom:

Projekt Upravljanje E-kvalitetom (MEQ) razvijen je radi omogućavanja zaposlenima ispunjavanje standarda Europske unije koji se odnose na uvođenje rodno osviještenih politika i usklađivanje poslovnih obveza i obitelji. Njegov je cilj promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca, ali također uzimanje u obzir različitosti svih djelatnika. Projekt obuhvaća obuku, savjetodavni rad i program primjene, a pomaže javnim upravama ili organizacijama u usavršavanju onoga čime se bave i u iznalaženju rješenja u onim oblastima u kojima prepoznaju potrebu za poboljšanjem u smjeru ravnopravnosti. U tome su smislu organizirani tečajevi i seminari.

Izvor: Odjel za pitanja žena Grada Beča

Stranice: www.genderlink.com/index_meqe.htm ; www.frauen.wien.at

Mehanizmi i instrumenti u službi ravnopravnosti

Primjena politike ravnopravnosti žena i muškaraca zahtijeva političku volju. Ovo podrazumijeva obvezu cjelokupne izabrane skupštine, ali i imenovanje djelatnica/ka, izabranih predstavnica/ka i državnih službenica/ka zaduženih za predlaganje mjera i metoda za uklanjanje svih diskriminacija i praćenje učinkovitosti ovoga pothvata. Nužan je lokalni plan za ravnopravnost. Provedeno ispitivanje pokazuje da su, bez takvoga plana i mehanizama s posebnim ciljem postizanja ravnopravnosti, kao i bez odgovarajuće obuke djelatnika o podizanju svijesti o rodnom pitanjima, provedene politike nedovoljne i ograničene, dugoročno promatrano. Grad, prema tome, mora uspostaviti sustav, i u okviru izabranog vijeća i u okviru uprave, namijenjen uvođenju koncepcije rodne osviještenosti u sve politike. Također je nužno doprinijeti borbi protiv stereotipa kroz obuku i lokalno informiranje.

U nekoliko europskih zemalja, država se obvezuje ili potiče lokalne vlasti na uzimanje u obzir ravnopravnosti spolova uvođenjem mehanizama i odgovarajućih politika.

2.1. OPĆINSKO VIJEĆE I OSJETLJIVOST NA RODNA PITANJA

Izabrani/a predstavnik/ca općinskog izvršnog tijela odgovoran/a je za jednake mogućnosti u gradu. Općinski odbor posebno je zadužen za oblast jednakih mogućnosti, uz moguću ispomoć dopunskih općinskih odbora koja uključuju sudjelovanje lokalnih organizacija sa stečenim pravima glede ovoga pitanja - i posebice, ženskih udruga. Prije pregleda od strane općinskoga vijeća, sve se naredne odluke dostavljaju

na uvid Odboru „Jednake mogućnosti“ kako bi se potvrdilo da su rodna pitanja uzeta u obzir. Općinsko je vijeće utvrdilo nužna sredstva za stvaranje usporedne analize stanja u kojem se nalaze žene i muškarci u gradu.

Švedska udruga lokalnih upravnih tijela

Metoda 3R:

Švedska udruga lokalnih upravnih tijela usavršila je metodu kojoj je svrha pružanje pomoći općinama pri izradi opće politike ravnopravnosti. Metoda 3R analitički je instrument. Ona prikuplja informacije neophodne za sustavno uzimanje u obzir pitanja ravnopravnosti spolova. 3R znači reprezentacija, resursi i realnost. Nedavno je i četvrto R dodano metodi i označava: „restrikcije“. To znači da će organizacije koje ne primjenjuju uvođenje rodno osviještene politike biti sankcionirane.

Izvor: 3R, Instrumenti za ravnopravnost spolova u lokalnoj upravi, 1999., Švedska udruga lokalnih upravnih tijela

Stranica: www.svekom.se

2.2. OPĆINSKA UPRAVA DJELATNA I EDUCIRANA

U PITANJIMA RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

Odjel, pod nadzorom izabrane/og službenice/ka odgovorne/og za ravnopravnost, ima za zadaću unapređenje koncepcije ravnopravnosti, kako bi potvrdio da je ona integrirana u sve izvršne razine općinske uprave i kako bi osigurao njezino praćenje. Djelatnici/e ovog odjela prošli/e su obuku o tehnikama uvođenja koncepcije rodne osviještenosti u javnu politiku.

U svakom odjelu lokalne uprave postoji zastupnik/ca koji/a je prošao/la obuku za pitanja ravnopravnosti spolova, koji/a djeluje kao posrednik/ca između svog odjela i osobe zadužene za promicanje ravnopravnosti.

Frankfurt (Njemačka)

U siječnju 2002. godine, Grad Frankfurt otpočeo je s primjenom uvođenja rodno osviještene politike i osnovao „tim za rodna pitanja“ u okviru općinske uprave. Zadaća ovog tima jeste uvođenje i predstavljanje uvođenja rodno osviještene politike u svim općinskim strukturama: i u procedurama odlučivanja i u tijelima odlučivanja. Grad Frankfurt pokrenuo je europski pilot-projekt „Sister Cities Going Gender“, razvijen kako bi ohrabrio primjenu politika jednakih mogućnosti u velikim europskim gradovima kao što su Rotterdam, Rim, Torino, Beč i Venecija.

Izvor: Tim za rodna pitanja Grada Frankfurta i Sister Cities Going Gender Project

Stranice: www.frankfurt.de, www.sister-cities-going-gender.org

Pariz (Francuska)

Centar za nadzor ravnopravnosti žena i muškaraca: Cilj ovog centra za nadzor jeste građankama i građanima Pariza omogućiti kvalitetniji svakidašnji život u svim oblastima: socijalna pitanja, zaposlenost, profesionalna ravnopravnost, obitelj, kultura, prijevoz, itd. Svi/e se stanovnici/e Pariza suočavaju s različitim poteškoćama i situacijama. Grad mora biti u mogućnosti ponuditi im prikladne odgovore kako bi muškarci i žene mogli uživati jednake standarde kvalitete života.

Cilj poštivanja jednakih mogućnosti također se primjenjuje na muškarce i žene u pariškoj upravi.

Bez obzira što je Pariz „ženski“ grad (žene čine 53% populacije i 50% zaposlenih u upravi), još uvijek ima dosta oblasti u kojima nejednakosti postoje.

Da bi se ove nejednakosti smanjile, Centar za nadzor djeluje s ciljem:

- jamčenja i osiguravanja poštivanja prava žena koje žive u Parizu,
- podrške i praćenja aktivnosti, zaposlenosti i profesionalne ravnopravnosti žena koje žive u Parizu, kao i žena koje rade u pariškoj upravi,
- postizanja prepoznavanja i poboljšanja položaja žena u Parizu u svim oblastima,
- pomaganja i zajedničkog rada sa ženskim i feminističkim udrugama.

Izvor: Skupština grada Pariza

Stranica: www.paris.fr/fr/citoyennete/observatoire_egalite

Beč (Austrija)

Uspostava uvođenja rodno osviještene politike na upravne razine: Grad Beč se, prije nekoliko godina, jasno politički obvezao na uvođenje koncepcije ravnopravnosti spolova u politike postavljajući pitanje odnosa žena i ravnopravnosti. Pored postojanja Općinskog odjela 57 - Odjela za pitanja žena Grada Beča - dodatne pogodnosti za žene bile su uvedene u različite općinske odjele, kako bi se „ženska pitanja“, a u duhu uvođenja rodno osviještene politike, preoblikovala u pitanja koja se izravno odnose na različite oblasti rada i uprave. Grad je također odlučio imenovati pet djelatnica/ka za savjetnice/ke za jednake mogućnosti, koje/i su oslobođene/i svojih redovitih obveza. Također je uvedena i funkcija osobe za kontakt za jednake mogućnosti. Ove su djelatnice žene kojima se zaposlenici oba spola u pojedinačnim odjelima Grada najprije obraćaju. Postoji 145 osoba za kontakt koje su trenutno imenovane za cijeli grad. Uz to, Grad također ima i Radnu skupinu za pitanja ravnopravnosti spolova.

Izvor: Odjel za pitanja žena Grada Beča

Stranice: www.frauen.wien.at, www.wien.gv.at/gbb

Essen (Njemačka)

Šezdeset četiri osobe zadužene su za brigu oko uvjeta u kojima žene žive i rade

Jednoj ili više osoba u 33 gradske službe povjerena je odgovornost za uvjete u kojima žene žive i rade. Oni/e obavljaju ovu dužnost usporedo sa svojim drugim zaduženjima. Njihova je zadaća suradnja s Odjelom za „jednake mogućnosti“ i olakšavanje širenja informacija između različitih odjela i specijaliziranih sektora. Oni/e prisustvuju mjesečnim konferencijama koje pružaju mogućnost razmjene iskustava, rasprava o poteškoćama, ali i izlaganja prijedloga za nove teme. Primjerice, službenice/i zadužene/i za uvjete žena Systemhaus of Essen, zadužene/i za računalne mreže uprave, u suradnji s Uredom za mladež, otvorili su centar za skrb o djeci djelatnika općine tijekom školskih raspusta.

Izvor: Deutscher Städtetag, Uvođenje rodno osviještene politike, Primjeri najboljih praksi u općinama

Stranice: www.staedtetag.de, www.essen.de

Gornja Silesia (Poljska)

Kuća za poljsko-njemačku suradnju, poljska NVO, pokrenula je projekt, podržan od EU-a, za „pripremu mreže lokalnih stručnjakinja/ka za ravnopravnost žena i muškaraca u općinama vojvodstava Slaskie i Opolskie“. U okviru ovoga projekta, 50 općinskih izaslanika/ica dva vojvodstva sudjelovali/e su na nizu seminara i radnih skupina, kao dio obuke o ravnopravnosti u teoriji i praksi.

Kontakt: Malgorzata Jonczy

Stranica: www.haus.pl

Dudelange (Luksemburg)

Integrirana politika jednakih mogućnosti:

Godine 1995., Općina je odredila predstavnika/cu zadužena/u za jednake mogućnosti te 1997., Komisiju za jednake mogućnosti otvorenu za sve građane/ke, kao i Upravni odbor za politike ravnopravnosti. Ovaj je Upravni odbor bio sastavljen od lokalnih djelatnika/ca iz službi odgovornih za pitanja zaposlenja, socijalna pitanja, centar za mladež, zaposlene, škole i starije osobe. Zadaća Odbora uključivala je sljedeće: savjetovanje i pružanje podrške općinskim službama glede jednakih mogućnosti, organiziranje i pružanje obuke, organiziranje kampanja za podizanje svijesti i drugih događaja za promicanje vidljivosti žena te suradnju s lokalnim ženskim udrugama, službama koje se bave uvjetima u kojima žene žive i rade, Vijećem žena Luksemburga i Ministarstvom zaduženim za unapređenje pitanja žena.

Izvor: Općina Dudelange, Nacionalno vijeće žena u Luksemburgu

Stranice: www.dudelange.lu, www.cnfl.lu

Finska

U finskim je gradovima uspostavljena suradnja i mreže službenica/ka odgovornih za jednake mogućnosti u okviru općinskih uprava, npr. gradova Espooa, Helsinkija, Oulua, Turkua. Ove su mreže odgovorne za planiranje ravnopravnosti, širenje informacija, koordinaciju izobrazbe djelatnika Grada o rodnim pitanjima.

Izvor: Udruga finskih regionalnih i lokalnih vlasti, spomenuti gradovi

Stranica: www.kunnat.net

2.3. STATISTIČKI PODATCI RAŠČLANJENI PO SPOLU

Nejednakosti i diskriminacija nisu uvijek očiti sve dok ne postoje dostupni statistički podatci raščlanjeni po spolu. Koliko žena, a koliko muškaraca ima u općini? Koliko je među ženama samohranih majki? Kako izgleda rodna raspodjela za plaćeni posao? Kolike su razlike u plaćama muškaraca i žena? Tko koristi javni prijevoz? I tako dalje. Odjeli nadležni za ravnopravnost odgovorni su za prikupljanje ovih statističkih podataka, njihovo ažuriranje i analizu.

Norveška

Općinski indeks ravnopravnosti žena i muškaraca: od 1999. godine norveški Zavod za statistiku jednom godišnje objavljuje indeks ravnopravnosti spolova koji dopušta klasifikaciju gradova u odnosu na šest pokazatelja: pokrivenost vrtićima za djecu, postotak članica općinskih vijeća, razine izobrazbe žena i muškaraca, broj žena na 100 muškaraca između 20 i 39 godina, sudjelovanje žena i muškaraca na tržištu rada i primanja žena i muškaraca.

Izvor: Statistika Norveške

Stranica: www.ssb.no/likekom_en/main.html

Finska

• **Udruga finskih regionalnih i lokalnih vlasti** vodi statistiku raščlanjenu po spolu, npr. o općinskim odborima, općinskim vijećima, i dr. Komisija za djelatnike u lokalnoj vlasti, koja je dio Udruge finskih regionalnih i lokalnih vlasti, nastavlja prikupljati statističke podatke raščlanjene po spolu o općinskim djelatnicima.

Izvor: Udruga finskih regionalnih i lokalnih vlasti

Stranica: www.kunnat.net

• **Ministarstvo za socijalna pitanja i zdravstvo** osnovalo je banku podataka koja obuhvaća pokazatelje ravnopravnosti spolova na lokalnoj i regionalnoj razini. Razvijeni pokazatelji odnose se na širok opseg područja: stanovništvo i obitelji, obrazovanje, radni vijek, općinske djelatnike, primanja, odlučivanje na lokalnoj razini, skrb o djeci, zdravstvo i starije osobe. Statistički se podatci mogu dobiti na općinskoj, regionalnoj i državnoj razini.

Izvor: Sari Pikkala. Pokazatelji ravnopravnosti spolova za općine i regije. Helsinki 2003. Izvješća o socijalnim pitanjima i zdravstvu, XII/2003.

Stranice: www.stm.fi, www.tasa-arvotietopankki.fi

2.4. PRORAČUN: SREDSTVO ZA ANALIZU I ISPRAVLJANJE NEJEDNAKOSTI

Javni proračuni nisu neutralni. Oni utječu na žene i muškarce na različite načine, utoliko više što svugdje većina žena ima slabije financijske resurse od muškaraca i što one, također, preuzimaju veći udio neplaćenog posla. Od sredine 1980-ih (počevši u Australiji) bile su provođene studije kako bi se izmjerili utjecaji javnoga proračuna na muškarce i žene u svrhu promicanja ravnopravnosti. Ove su studije pokazale da je, primjerice, smanjenje izdvajanja za socijalne usluge najvećim dijelom dovelo do povećanja zaduženja za žene, s obzirom da su do tada socijalne usluge bile dio javnih usluga.

Kao zaključak Svjetske konferencije u Pekingu 1995., države su obećale da će obratiti pozornost na posebnost poteškoća s kojima se žene suočavaju, prilikom donošenja odluka u vezi s proračunom, kao i da će izdvojiti dovoljno financijskih sredstava za programe koji imaju za cilj postizanje ravnopravnosti žena i muškaraca. Ono što se primjenjuje na državni proračun također se primjenjuje i na proračun lokalnih i regionalnih vlasti, posebice gradske proračune. U različitim europskim zemljama, općine su razvile proračunske tehnike koje dopuštaju analizu utjecaja prihoda (tj. poreza) i rashoda u smislu djelovanja i ulaganja, uzimajući u obzir rodnu perspektivu.

Europska unija / Europski ženski lobi

Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u javne proračune

Europski ženski lobi, koji okuplja više od 4000 ženskih udruga u Europi, objavio je posebno koristan dokument koji se bavi uvođenjem rodno osviještene politike u proračunske prakse i tehnike. Iako ovaj dokument nije posebno usmjeren na lokalne proračune, prilično je koristan za razumijevanje značaja planiranja rodno osjetljiva proračuna za dobro upravljanje i suzbijanje nejednakosti između žena i muškaraca.

Izvor: Uvod u primjenu rodno osviještene politike u proračunu: cjelokupni pregled od strane Europskoga ženskog lobija, 2004.

Stranica: www.womenlobby.org

Basel (Švicarska)

Metodologija za planiranje rodno osjetljiva proračuna:

Grad Basel razvio je metodologiju koja dopušta Gradu mjerenje raspodjele novčanih sredstava u odnosu na spol. Rezultati analiza pokazuju da, u cjelini, muškarci dobivaju oko 15% više proračunske raspodjele nego žene. Starosna raspodjela pokazuje da, za samo skupinu stanovništva od 65 godina ili više, žene dobivaju više nego muškarci. Ove su analize korištene kao instrument za planiranje.

Izvor: „Mala razlika“ u državnim financijama, usporedna rodna analiza, Kanton Basel i CEMR, Ravnopravnost u europskim gradovima, seminar u Parizu, 7.-8. svibnja 2004.

Stranica: www.basel.ch

Italija

Eksperimenti planiranja rodno osjetljiva proračuna izvedeni u nekoliko gradova: Eksperimenti planiranja rodno osjetljiva proračuna u tijeku su u pokrajinama Modena, Siena i Genova, i ove se inicijative umrežavaju. Regija Emilia-Romagna naručila je studiju izvodivosti na ovu temu, kako bi izmjerila razlike u općinskim izdvajanjima za muškarce i za žene te kako bi zabilježila oblasti kojima nedostaje najviše novčanih sredstava na lokalnoj razini iz rodne perspektive, posebice onih koja se odnose na skrb o djeci, proračunskog izdvajanja za roditelje i javnoga prijevoza.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u lokalne politike, Europska komisija, 5. FPRD

Stranica: www.eurete.it

Gothenburg (Švedska)

Planiranje rodno osjetljiva proračuna kao instrument za ispravljanje nejednakosti:

U Švedskoj je jedno od okružnih vijeća Gothenburga analiziralo način na koji je grad dodjeljivao subvencije NVO-ima koji se bave društvenim pitanjima. Došli su do saznanja da su, s izuzetkom udruga koje su se bavile smještajem, udruge koje su se posebice usredotočile na pitanja žena, dobile samo jednu petinu općinskih subvencija u nevladinu sektoru. Dakako, ustanovilo se da su centri koji su pružali sklonište zlostavljanim ženama dobili neznatno veće grantove po osobi nego muške udruge koje se bave centrima za liječenje alkoholizma. Ipak, uzimajući u obzir činjenicu da je većina žena koje dođu u sklonište često u pratnji svoje djece, subvencije dodijeljene muškarcima su, u stvari, bile veće. Prateći analizu, okružno vijeće o kojem je riječ, uravnotežilo je svoje subvencije, prema ispitivanju društvenog interesa i potreba svake aktivnosti.

Izvor: Priručnik za uvođenje koncepcije rodne osviještenosti u lokalne politike, Europska komisija, 5. FPRD

Stranica: www.goteborg.se

Planiranje rodno osjetljiva proračuna u gradovima mreže „Sister Cities Going Gender“

Kao dio aktivnosti mreže Sister Cities Going Gender koju je osnovao Grad Frankfurt, neki su europski gradovi proveli pilot-projekte o planiranju rodno osjetljiva proračuna.

• Rotterdam (Nizozemska)

Grad Rotterdam proveo je projekt s ciljem primjene rodno osjetljiva proračuna na politike koje se bave mladima, posebice onima između 12 i 18 godina.

Izvor: Skupština grada Rotterdama i projekt Sister Cities Going Gender

• Rim (Italija)

Grad Rim proveo je projekt primjene rodno osjetljiva proračuna na gradsku oblast kroz primjenu načela „participativnog proračuna“.

Izvor: Grad Rim i projekt Sister Cities Going Gender

Stranica: www.comune.roma.it, www.sister-cities-going-gender.org

2.5. SUSTAV ZA INFORMIRANJE JAVNOSTI

O RODNO OSVIJEŠTENJOJ POLITICI

Svi mediji koji doprinose komunikaciji u općini posebnu bi pozornost trebali obratiti na izbjegavanje bilo kakva oblika seksističkog stereotipa i osigurati da promidžbene poruke u gradu ne potiču te stereotipe te da oglasi za poslove lokalnih državnih službenika/ka budu neutralni u smislu rodne perspektive, ili čak da ohrabruju da radna mjesta koja zauzimaju uglavnom ili žene ili muškarci budu otvorena za manje zastupljeni spol.

Izrađena je i dostupna posebna mjera informiranja za žene.

Provence Alpes Côte d'Azur (Francuska)

Agor'elles:

Regionalna skupina za aktivnosti i informacije koje promoviraju žene i obitelj (GRAIFF) utemeljena je 1977. godine na inicijativu regije Provence Alpes Côte d'Azur kako bi se razvile, podržale i primijenile aktivnosti u korist žena i obitelji. Sjedište GRAIFF-a nalazi se u Marseilleu, ali njezine se aktivnosti provode u cijeloj regiji. Šezdeset općina članice su ove skupine. GRAIFF djeluje u korist veće zastupljenosti žena u politici i društvenom sektoru, više dodatne izobrazbe i jednakih mogućnosti žena i muškaraca u primjeni javnih politika. Jedna od zadaća GRAIFF-a jeste da posebno djeluje kao središnji informacijski punkt između lokalnih vlasti, udruga i javnosti. GRAIFF objavljuje bilten Agor'elles.

Izvor: Le Groupement régional pour l'action et l'information des femmes et des familles (GRAIFF)

Stranica: www.graiff.org

Torino (Italija)

Na inicijativu Odbora za jednake mogućnosti, Grad Torino napravio je internetsku stranicu, koju financira regija Pijemont. Stranica je nazvana IRMA, što je akronim za „Informacijsku mrežu za unapređenje svijesti i edukaciju u oblasti uvođenja rodno osviještene politike i jednakih mogućnosti“. Ona zapravo osigurava mrežu usluga koje pružaju općina i druge organizacije i udruge grada koje se bave pitanjima ravnopravnosti. Predstavlja i važan izvor informacija za žene koje su suočene s posebnim poteškoćama.

Izvor: Odbor za ravnopravnost Grada Torina

Stranica: www.irma-torino.it

Beč (Austrija)

„7 koraka do ravnopravnosti“:

Grad je izradio priručnik za ravnopravnost spolova i usklađivanje posla i obiteljskog/privatnog života. Priručnik daje osnovne teoretske informacije, kao i upute „uradi sam/a“ s dobrim iskustvima, kontrolnim listama i smjernicama za praktičnu uporabu.

Glavne oblasti djelovanja su:

- Kontakt i podrška zaposlenima (ženama i muškarcima) koje/i su na odsustvu radi srkbi o djetetu (održavanje vještina) i vraćaju se na posao.
- Pružanje podrške u svakidašnjem životu (obavljanje kupnje, skrb o bolesnoj djeci)
- Fleksibilno radno vrijeme u smislu vremenske autonomije za zaposlene, kao i smanjenje prekovremena rada.

Izvor: Odjel za pitanja žena Grada Beča

Stranica: www.gleichstellung.info

2.6. PODIZANJE SVIJESTI MLADIH O PITANJIMA RAVNOPRAVNOSTI ŽENA I MUŠKARACA...

Gradovi mogu igrati važnu ulogu u ohrabriranju djevojčica i dječaka na zanimanje za građanski život na lokalnoj razini te sudjelovanje u njemu. Općinska vijeća djece, koja postoje u mnogim gradovima, pružaju mogućnost djeci, posebice ako su oba spola zastupljena u jednakom broju, za zajedničko učenje o procesu odlučivanja i osvješćivanje posebnih poteškoća s kojima se suočava svaki spol u dobivanju pristupa lokalnim javnim uslugama.

Kao dio svojih obveza, općine mogu probuditi svijest djece o pitanjima ravnopravnosti spolova (u vrtiću, knjižnicama, igraonicama itd.).

Liège (Belgija)

Općinska vijeća susjednih zajednica za djecu:

Grad Liège, kao dio sporazuma koji se odnosi na izradu gradskih ugovora, pozvao je općinska vijeća susjednih zajednica za djecu na bavljenje temom ravnopravnosti između spolova, kroz provedbu kritičke analize proteklih iskustava. Djeca između 10 i 12 godina, izabrana u okviru svakog vijeća, režirala su film na temu ravnopravnosti spolova. Nakon toga, organizirani su skupovi radi rasprava u školama u različitim dijelovima grada.

Izvor: Carine Joly, „Žene i gradovi u Belgiji, povijest lokalnih politika ravnopravnosti provedenih na federalnoj razini“, Chronique Féministe, br. 86/88, rujan 2003./siječanj 2004.

Stranica: www.liege.be

Venecija (Italija)

Projekt „Razgovori o razlikama između spolova“:

Cilj ovog projekta bio je da se kultura ravnopravnosti spolova proširi te da se podigne svijest o nasilju i zlostavljanju mladih u školi. Bilo je pozvano 428 učenika na sudjelovanje u projektu. Sudjelovalo je i 289 odraslih.

Za djecu je bila organizirana radionica za rasprave i istraživanje razlika između spolova. Za roditelje je bilo otvoreno mjesto za podršku. Svrha ovog mjesta bila je da im pomogne u njihovim roditeljskim obvezama i odnosima s djecom. Za nastavnice/ke je također bilo otvoreno mjesto za podršku u smislu pružanja pomoći u njihovim obrazovnim obvezama.

Profesoricama/ima i roditeljima također su predloženi i drugi tečajevi za obuku i podizanje svijesti, koji su se usmjerili na temu zlostavljanja maloljetnika i nasilja nad ženama, razlika između spolova, svakodnevnih odnosa između roditelja i djece, kao i na promicanje obrazovanja punog poštivanja prema rodnim pitanjima.

Izvor: Skupština grada Venecije

Stranica: www.comune.venezia.it

Lausanne (Švicarska)

Dan „Sve karijere su moguće“:

Svake godine, Grad Lausanne organizira dan kada djevojčice upoznaju zanimanja svojih očeva, a dječaci zanimanja svojih majki. Tijekom dana, u kojem sudjeluju učenice/i od 10 do 15 godina, roditelji pokazuju djeci kako izgleda njihov tipičan radni dan i uključuju ih u svoje aktivnosti, predstavljaju im zanimanja svojih kolega/ica; ukratko, pružaju im prvi uvid u radno mjesto.

Izvor: Odbor za ravnopravnost Grada Lausanne

Stranica: www.lausanne.ch

Pontedera - Pisa (Italija)

The Istituto Magistrale of Pontedera proveo je projekt kako bi svojim studentima osigurao obuku o pitanjima ravnopravnosti. Projekt je financirala pokrajina Pisa, uz podršku AICCRE-a Toskane i ravnatelja škola u Pontederi. Kao dio projekta, provedena u razdoblju od ožujka 2004. do listopada 2005., studenti su sudjelovali u teorijskoj obuci, pripravnčkoj obuci i studijskim posjetima u vezi s politikama i načinima primjene ravnopravnosti spolova.

Izvor: AICCRE Toskana

Stranice: www.aiccre.it, www.provincia.pisa.it

Barcelona (Španjolska)

Vijeća žena:

Vijeće žena grada i vijeća žena prigradskih naselja. Grad Barcelona osnovao je, na razini grada, Vijeće žena pod okriljem Odjela za društveni razvitak, kao i „ženska“ vijeća u svakome od okruga. Cilj ovih savjetodavnih tijela osiguranje je sudjelovanja ženskih skupina u primjeni općinskih programa za žene, „ženskim“ odsjecima općinskoga programa aktivnosti, i akcijskome planu protiv nasilja nad ženama.

Izvor: „Grad krojen po mjeri žene“, Kanadska federacija općina, 2004.

Stranica: www.cird.bcn.es

Beč (Austrija)

Dan kćeri (Töchtertag)

U Beču se Dan kćeri počeo obilježavati 2001., kao konkretan način da se podrže djevojčice u pronalasku pravoga zanimanja. Četvrtoga četvrtka u travnju, djevojčice između 11 i 16 godina idu zajedno sa svojom/im majkom/ocem ili drugom/im odraslom/im mentoricom/em na njihovo radno mjesto. Djevojčice provode dan prateći svog/ju mentora/icu i učeći o mogućnostima otvorenima za žene na različitim područjima. Godine 2004., oko 1500 djevojčica i 55 poduzeća pridružili su se bečkome Danu kćeri.

Izvor: Odjel za pitanja žena Grada Beča

Stranice: www.toechtertag.at; www.frauen.wien.at

Verviers (Belgija)

Savjetodavni odbor žena:

Utemeljenje Općinskoga savjetodavnog odbora žena. Ovaj je Odbor utemeljen u sklopu Svjetskoga marša žena 2000. godine. U to vrijeme, ogranak iz Verviersa Vijeća žena koje govore francuskim jezikom u Belgiji, sastao se s općinskim vlastima i zatražio osnivanje Općinskoga savjetodavnog odbora žena u Verviersu. Odbor je tako utemeljen i razvijeno je niz projekata koji su usmjereni na ravnopravnost spolova u gradu.

Izvor: Skupština grada Verviersa

Stranica: www.verviers.be

2.7. STALNI DIJALOG S CIVILNIM DRUŠTVOM

Lokalne i državne organizacije koje se bave pravima žena najvećim su dijelom doprinijele podizanju svijesti političkih tijela o rodним pitanjima. Takve organizacije postoje u većini gradova. One djeluju kao posrednice prema lokalnim vlastima. One su u mogućnosti donositeljima/cama odluka pružiti informacije o posebnim potrebama žena i mogu biti korisne saveznice u aktivnostima „ženskih“ odbora, tamo gdje ove skupine postoje, te također mogu raditi u svojstvu savjetnica na urbanističkim projektima.

Bristol (Ujedinjeno Kraljevstvo)

Forum žena Bristola:

Cilj ove organizacije osigurati je da se pri izradi općinskih politika savjetuju žene. Forum žena Bristola radi s gradskim Odjelom za ravnopravnost. Ženska skupina organizira sastanke s gradskim vijećnicama/ima i državnim službenicama/ima kako bi osobama koje donose odluke na lokalnoj razini predstavila gledišta žena.

Izvor: Međunarodni ured lokalne uprave (LGIB)

Stranice: www.bccforums.org.uk/women, www.lgib.gov.uk

London (Ujedinjeno Kraljevstvo)

Dijalog s lokalnim ženskim udrugama:

The Greater London Authority (GLA) opredijelila se za reprezentativno i inkluzivno savjetovanje sa zajednicima u Londonu. Izdala je priručnik dobrih praksi o savjetovanju sa ženama i drugim tradicionalno isključenim skupinama. Također je podijelila Alat za jednakost svim svojim zaposlenicima, a koji im nudi posebne upute kako se savjetovati sa ženama i drugim skupinama.

Svake godine, GLA organizira Glavnu žensku konferenciju, koja je posebno planirana za pružanje mogućnosti gradonačelniku/ci Londona da savjetuje žene Londona te za objavljivanje godišnjeg izvješća „Stanje žena u Londonu“. Događaj se koristi i za promoviranje GLA-ove Sheme ravnopravnosti spolova i pregleda izvješćivanja o napretku u odnosu na shemu.

Izvor: Greater London Authority

Stranice: www.london.gov.uk/mayor/consultation/resources.jsp
www.london.gov.uk/gla/publications/equalities/equalities_toolkit.rtf www.london.gov.uk/gla/publications/equalities/equalities_toolkit.pdf www.london.gov.uk/gla/publications/women.jsp

2.8. PLAN ZA RAVNOPRAVNOST

Općinska su vijeća, nakon postavljanja usporedne dijagnoze položaja žena i muškaraca, kroz prikupljanje statističkih podataka različiteljenih po spolu, analize proračuna, ispitivanja građanki/a a posebice ženskih skupina, iznijela ciljeve za postizanje ravnopravnosti u okviru plana. Ovaj plan, o kojem su raspravljale i koji su usvojile općine, podržan je nužnim financijskim i ljudskim potencijalima. Plan predviđa metodu procjene.

Finska

Prema zakonu o ravnopravnosti spolova, svi poslodavci s više od 30 zaposlenih moraju planski raditi na razvoju ravnopravnosti spolova, u praksi izrađujući planove za ravnopravnost i prateći ispunjenje planova (zakon je na izmjeni, o njemu bi trebao raspravljati Parlament u siječnju 2005., tako da bi trebao biti usvojen u veljači - ožujku).

Uz to, utvrđene su prakse zapošljavanja, definicije zanimanja, nazivi zanimanja, jednake plaće za jednaki rad, sprječavanje seksualnog uznemiravanja, radne prakse, čak i „rodno osjetljivi alati“. Izrađene su metode praćenja i statistički podatci, npr. rodni je aspekt uključen u uravnoteženje metoda ljudskih potencijala.

Espoo

Plan grada za različitost:

Ovaj je finski grad jedan od prvih u zemlji koji je uveo politiku ravnopravnosti. Još su 1980-ih primjenjivani projekti usmjereni na ravnopravnost tako da je grad bio međunarodno prepoznat po svojem djelovanju. Konceptija ravnopravnosti spolova tada je bila proširena na koncepciju ravnopravnosti osoba. Dakle, Grad trenutno ima plan za različitost u koji su uključeni ciljevi politike ravnopravnosti spolova djelatnika u Gradu. Plan uključuje aktivnosti za usklađivanje obiteljskog života i posla djelatnika u Gradu.

Izvor: Skupština Grada Espooa

Stranica: www.espoo.fi

Vantaa

Godine 1996. Grad Vantaa uveo je plan za ravnopravnost spolova koji služi kao osnova za lokalnu politiku ravnopravnosti. Plan podrazumijeva sljedeće ciljeve:

- Odbor koji izravno izvještava općinsko vijeće
- Ciljeve za ravnopravnost spolova i u pitanjima ljudskih potencijala i kroz djelovanje općinskoga vijeća
- Jednake mogućnosti i jednake plaće za žene i muškarce
- Jednak pristup za žene i muškarce izvršnim i višim razinama položaja
- Jednako postupanje prema muškarcima i ženama u planiranju i angažiranju ljudskih potencijala
- Nultu toleranciju seksualnog uznemiravanja ili bilo kojeg drugog oblika uznemiravanja

Izvor: Skupština Grada Vante

Stranica: www.vantaa.fi

Helsinki

Grad Helsinki osmislio je posebno učinkovit plan za ravnopravnost. Prvi je plan bio primijenjen 1996. Razvila ga je ad hoc radna skupina sastavljena od predstavnica/ka odbora skupštinskih vijeća za ravnopravnost, različitih odjela općinske uprave, kao i predstavnica/ka gradskih poslodavaca.

Izvor: Skupština Grada Helsinkija

Stranica: www.hel.fi

Španjolska

Na nacionalnoj razini, četvrti plan za ravnopravnost između žena i muškaraca bio je primjenjivan od 2003. godine u osam glavnih područja:

1. Uvesti rodnu perspektivu i osnažiti suradnju uprava i javnoga sektora u uvođenju načela rodno osviještene politike.
2. Raditi na rodnoj perspektivi u politikama zapošljavanja da bi se osiguralo postojanje ravnopravnosti žena i muškaraca u gospodarskom smislu.
3. Povećati sudjelovanje žena u procesu odlučivanja u oblastima politike, gospodarstva i socijalnih pitanja.
4. Poboľjšati kvalitetu života žena, posebice u oblastima zdravlja, obrazovanja i kulture.
5. Promicati ravnopravnost u građanskome životu, posebice u svrhu borbe protiv nasilja nad ženama.
6. Širiti egalitarnostičke vrijednosti i stavove utječući na tradicionalni sustav - uklanjati stereotipe u medijima i promidžbenim porukama.
7. Pomoći usklađivanju obiteljskoga života i profesionalne karijere, čak kroz pravna sredstva, s ciljem postizanja uravnoteženosti u načinu promatranja kućanskih poslova.
8. Postaviti cilj promicanja suradnje između javnih uprava i javnih i privatnih institucija, i osnažiti suradnju s NVO-ima i drugim međunarodnim institucijama.

• **U Madridu** je program za ravnopravnost primijenjen 2001. godine u osam različitih oblasti:

- Suradnja i društveno sudjelovanje
- Kultura, obrazovanje i sport
- Obuka i zapošljavanje
- Društvena promocija
- Zdravstvo
- Rodno zasnovano nasilje
- Moć i usklađivanje
- Urbanizam, konzumerizam, okruženje.

Vrednovanje i praćenje ovoga projekta su u tijeku.

• **U Valenciji** je program za ravnopravnost proveden u razdoblju od 2001. do 2004. u deset različitih oblasti:

- Politička moć
- Sudjelovanje u procesu odlučivanja
- Imidž/predstavljanje i obrazovna sredstva
- Rad i socijalna ekonomija
- Usklađivanje obiteljskog života i profesionalne karijere
- Cjelokupno zdravlje
- Nasilje u braku
- Društvena isključenost i feminizacija siromaštva
- Suradnja.

• **U Leonu** je program za ravnopravnost primijenjen u razdoblju od četiri godine (2001.-2004.) kako bi se:

1. Uklonile sve rodno utemeljene diskriminacije od strane lokalnoga sudbenog poretka.
2. Dala pravna podrška planu ravnopravnosti i osnažila mnogostrukost njegovih aktivnosti.
3. Djelovalo u korist načela ravnopravnosti u svim oblastima građanskog života u Leonu.

• **U Gijonu** je plan za ravnopravnost proveden u razdoblju od 2001. do 2005. godine usmjeravajući se na osam oblasti:

- Obuku i zapošljavanje
- Prijevoz i gradsko planiranje
- Socijalne usluge i zdravstvo
- Nasilje i sigurnost
- Kulturu i obrazovanje
- Sudjelovanje u udrugama
- Sport
- Istraživanje i obuku o ravnopravnosti.

Vrednovanje i praćenje ovoga projekta su u tijeku.

Izvor: Španjolska savez općina i provincija (FEMP)

Stranice: www.femp.es, www.mtas.es/mujer, www.munimadrid.es, www.ayto-valencia.es, www.aytoleon.com, www.ayto-gijon.es

Razmatranje pitanja ravnopravnosti u svim oblastima općinskoga djelovanja

Od 1970-ih, pod pritiskom ženskih pokreta, gradovi su uveli politike usmjerene na žene. Dvije su oblasti dobile posebnu pozornost: usklađivanje plaćenoga rada i kućanskih poslova te nasilje, posebice nad ženama. Razvoj studija o ženama doveo je do promjena u načinu analiziranja nejednakosti. Prva je bila ta da, dok politike moraju uzimati u obzir žene, cilj ravnopravnosti podrazumijeva, kao što to ukazuje koncepcija roda, da se odnosi između dva spola razvijaju kako u javnom životu, tako i u privatnome. Dakle, usklađivanje osobnog života s profesionalnom karijerom zahtijeva da muškarci preuzmu na sebe veći udio u neplaćenim kućanskim poslovima, koji su danas uglavnom prihvaćeni kao obveza žene. Uz to, borba protiv nasilja ne zahtijeva samo centre za žene koje su žrtve, već povišenu svijest muškaraca u svrhu uklanjanja svih oblika nasilja. Druga je promjena vezana uz konceptualizaciju spola. Ona je pokazala da sve donesene odluke mogu različito utjecati na svaki spol. Odlučili/e smo ovdje uključiti definiciju koncepcije uvođenja rodno osviještene politike (mainstreaming) koju koristi skupina stručnjakinja/ka u Vijeću Europe:

“Gender mainstreaming označava reorganizaciju, unapređivanje, razvoj i evaluaciju političkih procesa na način da je perspektiva ravnopravnosti spolova uključena u sve politike na svim razinama i stupnjevima, od strane aktera uključenih u donošenje političkih odluka.”

Podrazumijeva se da uvođenje rodno osviještene politike (mainstreaming) zahtijeva da se žene upoznaju s definiranjem ove koncepcije na svim razinama, bez obzira jesu li izabrane predstavnice, djelatnice na lokalnoj razini ili odgovorne za njezinu primjenu.

3.1. RAZMATRANJE PITANJA ORGANIZACIJE VREMENA U OPĆINSKIM AKTIVNOSTIMA

Žene i muškarci ne provode vrijeme na isti način i iz povijesnih i iz kulturoloških razloga. Od 1980-ih više se ne smatra da to pitanje pripada privatnoj sferi i ono je dobilo politički ton povezan s organizacijom javnoga života, posebice u urbanim područjima. Bez obzira na to imaju li žene posao ili ne, imaju li partnera/icu ili ne, i dalje su odgovorne za mnoge kućanske poslove, skrb o djeci, skrb o starijim osobama u obitelji, kupnju za kućanstvo, vođenje administrativne dokumentacije, itd. Svi ovi svakidašnji poslovi u njihovim im političkim angažiranjima oduzimaju sposobnost sudjelovanja u građanskim aktivnostima te aktivnostima u slobodno vrijeme, i prije svega, otežavaju im svakidašnji život. Jedini način da se ne previdi značaj korištenja vremena jeste uzimanje u obzir organizacije i planiranja grada, i još općenitije, prostornoga planiranja i putovanja, budući da je to od bitnoga značaja u premošćivanju diskriminacije s kojom se žene suočavaju.

Jedan od preduvjeta za sudjelovanje žena u skupštinama općina, na način koji im dopušta ispunjenje mandata jednako kao i muškarcima, jeste da zakazivanje sastanaka, kao i njihovo trajanje bude usklađeno s takozvanim privatnim životom. U Europi, općine su ponovno počele razmatrati vrijeme za ostvarenje političkih mandata, posebice u smislu reakcije na pritisak izabranih žena. Grad je, kao poslodavac, također pozvan razmisliti o posebnim poteškoćama svojih djelatnica/ka pri postupanju prema različitim potrebama s različitim ograničenim vremenom.

Italija

Državni zakon o korištenju vremena:

Turski zakon, usvojen 2000. godine, zahtijeva da gradovi koji imaju više od 30000 stanovnika/ka postave strukture s ciljem postizanja ravnoteže vremenskih ograničenja koja se razlikuju kod pripadnica/ka različitih spolova, posebice u smislu radnih sati, slobodnoga vremena, vremena za obuku i društvenih aktivnosti. Talijanski su gradovi bili predvodnici u ovoj oblasti i poslužili su kao modeli za mnoge druge europske gradove. Ovo posebno važi za Modenu. Osamdesetih godina prošloga stoljeća, prateći raspravu koju su započele ženske skupine, Modena je uvela politiku usklađivanja vremena promičući suradnju između korisnica/ka i davatelja/ica usluga. Modena je u skorije vrijeme uvela promjene u zakazivanju sjednica svojih vijeća kako bi ih uskladila s obiteljskim životom.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u lokalne politike, Europska komisija, 5. FPRD

Stranica: www.comune.modena.it

Marseille (Francuska)

Agencija za korištenje vremena:

Već dvije godine Odjel za obiteljske aktivnosti i prava žena u Gradu Marseilleu sudjeluje u European Reflection Network on Timing Policies. Otvaranje Ureda za korištenje vremena pokrenuo je Grad Marseille, a odobrilo nadležno ministarstvo „Ministère de la Fonction Publique, de la Réforme de Etat et de l'Aménagement du Territoire“. Ciljevi ovog Ureda za korištenje vremena su sljedeći:

- procjena usluga koje su trenutno ponuđene obiteljima.
- aktivnosti u svrhu boljeg usklađivanja profesionalnog i obiteljskog života. Ove aktivnosti mogu biti u vezi sa skrbi o djeci, vanškolskim aktivnostima, starijim osobama, ili modernizacijom javnih usluga.

Izvor: Grad Marseille

Stranica: www.mairie-marseille.fr

Prato (Italija)

Radionica za korištenje vremena:

Odbor za ravnopravnost grada Prata u Toskani jedan je od najaktivnijih po ovome pitanju. Ovaj je odbor pokrenuo projekt nazvan Vrijeme i Prostor s ciljem reorganizacije načina na koji se upravlja vremenom u gradu. U sklopu ovoga projekta također je osmišljena Radionica za korištenje vremena u gradu. Ova je Radionica prostor rezerviran za žene, i u njoj one mogu uživati u različitim aktivnostima tijekom slobodnoga vremena. U Radionici je na raspolaganju sljedeće:

- Pristup internetu
- Prostor za informacije i pomoć
- Istraživački prostor
- Prostor za igre i obrazovne aktivnosti
- Izložbeni prostor
- Prostor za razgovor.

Izvor: Skupština Grada Prata

Stranice: www.comune.prato.it, www.donna.toscana.it

Poitiers (Francuska)

Agencija za korištenje vremena:

Godine 2001., Agencija za korištenje vremena, čija je ravnateljica bila izabrana predstavnicom na lokalnoj razini, osnovana je u gradskom području Poitiersa. Ova agencija provodi brojna ispitivanja među žiteljima/cama područja (grad Poitiers i udaljena predgrađa). Ova ispitivanja rezultirala su posebnom pozornošću koja je posvećena trima ciljevima: usluge, pokretljivost i skrb o djeci. Što se tiče usluga, na raspolaganju je pult/sluzba sve-najjednom-mjestu tijekom razdoblja povratka u školu, tako da roditelji mogu obaviti sve neophodne procedure u vezi s upisom u školu i izvanškolske aktivnosti. Zamijećeno je da su osobe koje su koristile ovu uslugu većinom bile žene. Agencija je razmišljala o načinima na koje bi potakla muškarce na korištenje usluga. Osim toga, sve su uprave otvorene tijekom cijeloga dana kako bi se žiteljima/cama olakšalo ispunjavanje svih svakodnevnih administrativnih obveza, a medijateka je otvorena do 10 sati uvečer dva puta tjedno.

Agencija se oslanja na suradnju sa stanovništvom. Organizirane su javne tribine nazvane „Vrijeme utorkom“. One pružaju mogućnost raspravljanja o poteškoćama i predlaganja mogućih promjena.

Izvor: Agor'elles, br. 24, siječanj 2004.

Stranice: www.mairie-poitiers.fr

3.2. ORGANIZACIJA, PROSTORNO

PLANIRANJE, GRADSKI PRIJEVOZ I STANOVANJE

Kvaliteta okruženja pitanje je koje se tiče svih stanovnica/ka grada i svih onih koje/i ga posjećuju. Stvaranje novih naselja, osposobljavanje prostora za aktivnosti u slobodno vrijeme, izgradnja novog parkirališta... sve su ovo mogućnosti da se uzmu u obzir potrebe i težnje svih građanki/a, da se u planiranje gradskoga prostora uključe žene. Iz različitih razloga, do sada žene nisu bile u visokoj mjeri uključene u urbanističko planiranje. Zvanja u arhitekturi i urbanom planiranju bila su i često ostaju uglavnom muška zvanja, budući da je ženama ova specijalizacija priznata u novije vrijeme, pa su zato u manjini. Posebne potrebe žena povezane s obvezama koje ispunjavaju i koje zahtijevaju veliku pokretljivost često se ne uzimaju u obzir prilikom planiranja grada.

3.2.1. Urbanističko planiranje

Povijesno, profesionalno urbanističko planiranje obavljali su muškarci, što vrijedi još i danas. Odgovornosti izabranih predstavnica/ka i lokalnih službenica/ka zaduženih za ovaj resor još se uvijek rijetko povjeravaju ženama. Ipak, planiranje novog naselja ili remodeliranje staroga zahtijeva da očekivanja i potrebe svih građanki/a budu uzete u obzir. To podrazumijeva volontersku politiku, naročito onu koja osluškuje potrebe žena, i stručnjakinja, i onih na čije će živote to utjecati.

Norveška

Jednakost u urbanističkom planiranju:

Norveška vlada, u suradnji s općinskim upravama, pokrenula je upravljanje projektom s ciljem daljnjeg uključivanja žena u život općine uzimajući u obzir, između ostaloga, njihovo mišljenje o urbanističkom planiranju. Ovaj projekt, u kojem je sudjelovalo šest gradova, usmjerio se na izradu ili revidiranje gradskoga plana. Bio je osnovan središnji odbor koji je nastojao postići jednakost između spolova što je više moguće. Ovaj je odbor nadgledao radne skupine sastavljene od najmanje 50% žena. Projekt gradskoga planiranja bio je pripremljen i podnesen na razmatranje. Od početka su bile organizirane dodatne aktivnosti, kako bi se povećalo sudjelovanje žena: edukacija na temu planiranja grada, promicanje sudjelovanja žena u općinskim razmatranjima, obuka o postupcima za dobivanje plana grada i o životu općine općenito. Općine su prepoznale korištenje podataka raščlanjenih po spolu, kao važan napredak u

postupcima. Objavljeni su i priručnici, predstavljeni kao „Kuhar za Grassroots planiranje“.

Primijećeno je nekoliko promjena nakon projekta, kao što je prihvaćanje aktivnoga sudjelovanja ženskih skupina od strane grada te korištenje procesa od-dna-prema-vrhu koje potiče veće uzimanje u obzir potreba žena i, stoga, prikladnije financiranje fondova za lokalne inicijative.

Izvor: „Grad krojen prema mjeri žene“, Kanadska federacija općina, 2004.

Stranica: www.bestpractices.org

Berlin (Njemačka)

Smjernice za planiranje grada i planovi za klasifikaciju korištenja zemljišta koji uzimaju u obzir spol:

U sklopu projekta „Friedrichswerder West“, priručnik za planiranje grada i zelenih površina, kao i projekti za javne površine i procedure ponuda i izdvajanja za stjecanje zemljišta bili su analizirani i provedeni iz perspektive uvođenja rodno osviještene politike. To je također bio slučaj s planovima za klasifikaciju korištenja zemljišta. Bio je predložen katalog kriterija kao dio procedure za sudjelovanje civilnoga društva; primjerice, koje su različite mogućnosti za svaki spol u stjecanju zemljišta, mogućnosti kombiniranja plaćenoga rada s kućanskim poslovima, zaštita od tjelesnog i duševnog nasilja. Glede „struktura i planiranog cilja“, primjerice, pokrenuto je pitanje utvrđivanja postojanja dovoljnog prostora koji bi omogućio odgovarajuću komunikaciju. Što se tiče mreža putova i autoputova, istraživanje se usredotočilo na utvrđivanje mogućnosti i nedostataka koji su postojali u smislu omogućavanja muškarcima i ženama prilagodbu prostora. Još jedna od tema odnosila se na područja u kojima se žene nisu osjećale sigurno ili udobno.

Izvor: Deutscher Städtetag, Uvođenje rodno osviještene politike, Primjeri najboljih praksi u općinama

Stranice: www.staedtetag.de, www.berlin.de

Ulm (Njemačka)

Igralište prilagođeno djevojčicama:

Grad Ulm proveo je ispitivanje kako bi se utvrdile potrebe djevojčica glede otvorenih igrališta. Ovo je ispitivanje pomoglo u otkrivanju zamisli djevojčica i njihovih želje u vezi s igralištem koje odgovara njihovim potrebama. Grad je u ispitivanje uključio i dječake, a kako bi se izbjegli sukobi i kako bi se dobila izravna usporedba između dječaka i djevojčica. Važan vid ispitivanja bilo je izravno sudjelo-

vanje djece, koja su korisnice/i novih igrališta, opreme i materijala od kojih su ona napravljena. Odgajateljice/i su zapisale/i njihova iskustva, prioritete, ponašanja i specifične igre dječaka i djevojčica. Uz pomoć podataka prikupljenih kroz ispitivanje i pokuse koje su provele/i odgajateljice/i, prikupljena je značajna količina podataka koji su pokazivali različite prioritete djevojčica i dječaka u vezi s igralištem. Rezultat je bio preustroj igrališta kako bi se osiguralo uzimanje u obzir prioriteta djevojčica.

Izvor: Deutscher Städtetag, Uvođenje rodno osviještene politike, Primjeri najboljih praksi u općinama

Stranice: www.staedtetag.de, www.ulm.de

3.2.2. Pristup općinskim uslugama dostupnim javnosti

Jesu li stanovnice/i ravnopravne/i kada je u pitanju pristup uslugama koje pružaju općine? Pokretanje ovog pitanja ne svodi se samo na bilježenje broja nejednakosti povezanih s godinama, mogućim invaliditetom, razinom obrazovanja, društvenim položajem, seksualnom orijentacijom ili etničkim podrijetlom. Činjenica pripadnosti ženskome spolu vrlo se često dodaje na ove korijene nejednakosti, koji mogu biti i zbirni/kumulativni po svojoj naravi. Premda sve odluke koje se odnose na život u gradu moraju uzimati u obzir uvođenje rodno osviještene politike, najprije bi trebalo obratiti pažnju na to da su žene, kao i muškarci, ravnopravno informirane o uslugama koje im se pružaju od strane njihovih općina i da se različite uprave prema njima odnose ravnopravno. Raspodjela općinskih usluga po cijelome gradu neophodna je kako bi se umanjili učinci društveno-prostornog odvajanja u mjestu stanovanja.

Osim toga, bez obzira jesu li žene zaposlene ili ne, ali posebice kad je riječ o zaposlenim ženama, postojanje male djece o kojima one brinu zahtijeva da gradovi roditeljima ponude prilagođene usluge skrbi o djeci, pri čemu davatelj tih usluga moraju imati fleksibilno radno vrijeme kako bi se uzele u obzir potrebe roditelja a posebice majki.

Dudelange (Luksemburg)

Info-pult za žene:

Info-pult bio je postavljen usporedo sa službom telefonske pomoći, s posebnom zadaćom pružanja konzultacija i savjeta ženama, i usmjeravanja prema pravim uslugama te pomoći u administrativnim procedurama.

Izvor: Općina Dudelange i Državno vijeće za žene u Luksemburgu

Stranice: www.dudelange.lu, www.cnfl.lu

Švedska

“Raj” za djecu i roditelje!

Švedska ima razgranatu mrežu usluga za djecu, koja se smatra srž švedskoga „blagostanja“. Od trenutka kada se dijete rodi, roditelj ide na dopust, koji je u potpunosti financiran iz javnih fondova te zajamčen za razdoblje od 18 mjeseci. Mjesto u visokokvalitetnim jaslicama, vrtiću, itd. također je zajamčeno. Ovakav je pristup obiteljskoj politici svakako pridonio, između ostaloga, da stopa zaposlenosti žena bude ista kao i kod muškaraca. Usluge koje pružaju općine imaju bitnu ulogu u blagostanju Švedske.

Izvor: Švedska udruga lokalnih vlasti i projekt Sister Cities Going Gender

Stranice: www.svekom.se, www.sister-cities-going-gender.org

Finska

U Finskoj su općine odgovorne za gotovo sve usluge koje se pružaju građankama/ima, kao što su socijalna i zdravstvena zaštita, npr. skrb o djeci i starijima, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, zdravstvena zaštita, infrastruktura grada. Obiteljska politika ima za cilj da roditeljima pruži jednake mogućnosti za sudjelovanje u odgoju i skrbi o djeci. Roditelji mogu uzeti porodiljni, očinski i roditeljski dopust (s otprilike 70 % isplaćene plaće) dok dijete ne napuni 10 mjeseci.

Svako dijete ima subjektivno pravo na cjelodnevni boravak na razini općine, dok ne krene u školu. Roditelji plaćaju naknadu za cjelodnevni boravak u zavisnosti od primanja.

Radno je vrijeme vrtića za djecu čiji roditelji imaju drukčije radno vrijeme ili rade u smjenama fleksibilno.

Općine daju besplatne objede za djecu svaki dan u centrima za cjelodnevni boravak, jaslicama, u školama za osnovno i srednje obrazovanje, za stručno osposobljavanje i na koledžima. Općine organiziraju, zajedno s NVO-ima, poslijepodnevnu brigu o djeci po završetku nastave, za mlađu djecu od sedam i osam godina. U gradovima Turku i Raisio, novi modeli usluga socijalne i zdravstvene zaštite razvijeni su u saradnji s NVO-ima, u cijeloj regiji.

Izvor: Udruga finških regionalnih i lokalnih vlasti, Ministarstvo za socijalna pitanja i zdravstvo,

Stranice: www.kunnat.net www.turku.fi; www.raisio.fi ; www.stm.fi

Pariz (Francuska)

Strukture za brigu o djeci prilagođene potrebama i financijskim sredstvima obitelji:

Grad Pariz predlaže drukčije centre za brigu o djeci - dostupni su neposredan nadzor male djece, uključujući djecu s invaliditetom, kao jaslice, vrtići na razini općine, i čak i obiteljske jaslice, privremeno čuvanje djece u kući u hitnim slučajevima, itd. O kakvoj se god poteškoći radilo, postavljene strukture dopuštaju uspješno snalaženje s kućanskim obvezama i obavljanjem posla, kao i bavljenje pitanjima kao što su sigurnost, blagostanje i zdravlje djece. Također postoji i mogućnost primanja financijske pomoći od Grada u ovisnosti o stanju u kućanstvu.

Izvor: Grad Pariz

Stranica: www.paris.fr

Montreal (Kanada)

Javni prijevoz koji uzima u obzir spol:

Grad Montreal, koji je bio vodeći inovator kada je u pitanju suzbijanje nesigurnosti i osjećaja nesigurnosti (vidi ispod), uspostavio je partnerstvo između općinskih tijela i ženskih skupina kako bi uveli rodno osviještene politike u oblast javnoga prijevoza. U Montrealu žene predstavljaju više od 60% putnica/ka koje/i koriste javni prijevoz. Na prijedlog žena, Montreal Urban Community Transit Commission je 1996.godine uspostavila uslugu koja dopušta ženama da zatraže izlazak iz autobusa između dvije autobusne postaje, kako bi bile bliže svome odredištu. Drugi gradovi u Kanadi, Toronto i Laval, primjerice, također su uveli politike koje povećavaju sigurnost u javnome prijevozu.

Izvori: „Grad krojen po mjeri žene“, Kanadska federacija općina, 2004. CEMR, Jednakost u europskim gradovima, Seminar održan u Parizu 7.-8. svibnja 2004.

Stranica: www.ville.montreal.qc.ca/femmesetville

3.2.3. Kretanje po gradu

Razina sudjelovanja svake/og građanke/a u građanskome životu posebice ovisi o stupnju nečije pokretljivosti. Provedena su ispitivanja pokazala da žene i muškarci nemaju iste mogućnosti, niti pristup pojedinačnom ili kolektivnom prijevozu, bilo da je javni ili privatni. Prema tome, preporučuje se procjena, iz rodne perspektive, različitih sredstava za kretanje po gradu i olakšavanje, kroz gradsko planiranje i organizaciju, posebnih poteškoća s kojima se žene suočavaju u mnogo većoj mjeri nego muškarci. Plan kretanja, red vožnje, osjećaj sigurnosti - ili nesigurnosti - u sustavu javnoga prijevoza, jednostavan pristup autobusima ili podzemnoj željeznici, posebice kada se putuje s djecom, sve su ovo teme kojima žene mogu pozitivno pridonijeti svojim iskustvima. U smislu svoje politike prijevoza, grad ne smije žene promatrati samo kao korisnice prijevoza, nego i kao stručnjakinje: žene koje su, u stvari, vozačice, i osobe odgovorne za upravljanje i kontroliranje prometa. Ipak, u tijelima odlučivanja koja upravljaju ovim politikama, rijetkost je pronaći žene na ovim položajima, čak i ako su pokazale bolje rezultate od svojih kolega kada su u pitanju određene vještine, kao što su učinkovitost i odnosi s javnošću.

Hanover (Njemačka)

Urbano planiranje osjetljivo za rodna pitanja:

Izvršeno je uvođenje koncepcije rodne osviještenosti u politike, programe i projekte koji se bave urbanom politikom, posebice javnim prijevozom. Članice/ovi Odbora za ravnopravnost razvili su, u suradnji sa stručnjakinjama/cima za urbano planiranje Grada Hanovera, planiranje Grada osjetljivo za rodna pitanja.

Izvor: GTZ Pilot Programme Gender

Stranice: www.gtz.de/gender_project, www.hannover.de

Helsinki (Finska)

Osobe koje putuju s malom djecom u dječjim kolicima putuju besplatno:

Žene često koriste javni prijevoz, više nego muškarci. Osobe koje putuju s djecom u dječjim kolicima u sustavu javnoga prijevoza gradske regije Helsinkija mogu se voziti se besplatno. Ova politika pomaže poticanju majki, kao i očeva, na korištenje javnoga prijevoza.

Izvor: Skupština Grada Helsinkija

Stranica: www.helsinki.fi

London (Ujedinjeno Kraljevstvo) Sigurnije putovanje noću

Inicijativa nazvana Sigurnije putovanje noću zajednička je inicijativa Greater London Authority, Transport for London i Metropolitan Police Service (Gradske policije). Ona ističe opasnosti korištenja radio taksija bez potrebne dozvole za rad, kroz profiliranu kampanju podizanja javne svijesti („Znaj gdje ulaziš“) koja djeluje usporedo s pružanjem boljih usluga prijevoza, dostupnijim informacijama o prijevozu, a protiv nelegalnih aktivnosti radio taksija. To je za trećinu dovelo do smanjenja broja silovanja i seksualnih uznemiravanja u radio taksijima bez dozvole za rad: s 212 u godini prije pokretanja inicijative (listopad 2001. - listopad 2002.) na 140 u razdoblju od 2003. do listopada 2004.

U tom je razdoblju gradonačelnik također financirao osiguranje 200 prometnih policajaca - BTP (British Transport Police) za mrežu podzemnih željeznica.

Izvor: Greater London Authority

Stranica: www.london.gov.uk/mayor/safer_travel/index.jsp

3.2.4. Stanovanje

Raspolaganje stambenim prostorom jedan je od temeljnih uvjeta za određivanje kvalitete života. Osobama koje žive same, što je slučaj s velikim brojem žena, obiteljima s jednim roditeljem - najčešće je taj roditelj žena - istospolnim parovima, često je teže pronaći stambeni prostor. Grad mora obratiti pozornost na sve vrste diskriminacije u stanovanju, posebice prema ženama. Prostorna diskriminacija ne smije se previdjeti među ostalim oblicima diskriminacije. Potiskivanje i koncentriranje socijalnih stambenih jedinica u prigradska naselja, primjerice, nerijetko s manjim brojem raspoloživih socijalnih usluga i manje obimnim sustavom javnoga prijevoza, česti su i posebno su opterećenje za žene.

Gradovi upravljaju samo dijelom izgradnje i stavljanjem stambenih jedinica na raspolaganje stanovnicama/ima. Koliko god je to moguće, oni moraju osigurati i društvenu raznolikost naselja te planiranje samih stambenih jedinica, kako bi se izbjeglo da raspored naselja i stambenih jedinica reproducira tradicionalne uloge.

Beč (Austrija) Žene koje sudjeluju u projektiranju stanova:

“Frauen-Werk-Stadt” bio je eksperimentalni projekt s namjerom da se, prilikom osmišljavanja urbanističkog planiranja i stanovanja, u obzir uzmu potrebe žena. Dio je grada bio izabran za preuređenje, isključivo od strane arhitekta. Zbog velikog uspjeha plana, Grad je potakao nastavak projekta u veljači 2000. Kao dodatak općim ciljevima stambene izgradnje usmjerene na posebne potrebe žena, 42 stana (od 140) bila su posebno izgrađena za starije građanke/e. Frauen-Werk-Stadt II završen je u kolovozu 2004. godine.

Izvori: Ujedinjeni narodi “Baza podataka najboljih praksi” Skupština Grada Beča

Stranice: www.wien.at, www.bestpractices.org, www.wien.gv.at/mdbd

Bristol (Ujedinjeno Kraljevstvo) Žene koje su samohrane majke imaju prioritet pri dodjeli socijalnih stanova.

Izvor: Općinsko vijeće Bristola

Stranica: www.bristol-city.gov.uk

3.3. Obrazovanje i obuka

Gradska izdvajanja, glede obrazovanja, razlikuju se od države do države. Grad koji je svjestan ravnopravnosti mora osigurati, tim više što je to unutar njegove nadležnosti, iskorjenjivanje seksističkih stereotipa što je ranije moguće u odgoju dece. Općine se sve više oslanjaju na obuku odraslih. One također mogu ženama osigurati pristup tim obukama. Gradovi koji imaju sveučilišta i koji pridonose njihovom financiranju mogu surađivati s ovim institucijama u smislu pouke i provedbi istraživanja o rodnim pitanjima te iskoristiti ugovorene studije i obavljati istraživanja o ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini.

Zaragoza (Španjolska) Projekt “Atrevete a Cambiar”:

Španjolski grad organizirao je edukacijski projekt u svrhu ohrabrenja ravnopravne raspodjele kućanskih poslova koji se tradicionalno smatraju ženskom odgovornošću. Ova je kampanja distribuirala promidžbene poruke koje ohrabruju raspodjelu kućanskih poslova između žena i muškaraca. U kampanji je korišten humor kako bi bila vedroga duha i kako bi se izbjegli uvriježeni obrasci.

Izvor: Casa de la Mujer del Ayuntamiento de Zaragoza

Stranica: www.ayto-zaragoza.es

Gävle (Švedska)

Rana edukacija o ravnopravnosti:

Ustanove u gradu Gävle, i jaslice i vrtići, koje brinu o djeci od jedne do šest godina, definirale su ravnopravnost spolova kao jedan od ciljeva u svome radu. Svako dijete mora biti promatrano kao pojedinka/ac - ne kroz rodni stereotip - i mora biti u mogućnosti razviti svoje sposobnosti. Ona/on mora biti ohrabren/a u nadilaženju jakih i slabih točaka povezanih sa svakim spolom, dok uči biti ponosna/an na svoj spol. Osoblje je snimilo film o tome kako raditi na ravnopravnosti spolova.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike u lokalne politike

Stranice: www.skola.gavle.se/bjorntomten, www.gavle.se

Kopenhagen (Danska)

Projekt za poticanje integracije useljenica na radnome mjestu:

Grad Kopenhagen razvio je niz projekata kako bi pomogao useljenicama da započnu raditi na lokalnim radnim mjestima. Jedna od poteškoća s kojima se susreo Grad u pristupu ovim ženama jeste pokušaj da ih izvuče iz izolacije u kojoj su živjele i da ostvari njihovo veće sudjelovanje u danskome društvu. Jedna je zanimljiva metoda obuhvatila uključivanje djece u aktivnosti koje predlaže Grad. Tako je ovim ženama omogućeno više slobodnog vremena za potragu za poslom.

Izvor: Skupština Grada Kopenhagena

Stranica: www.copenhagenicity.dk

Beč (Austrija)

Rodno osjetljivo obrazovanje

Godine 1999. osnovan je poseban vrtić smješten u 15. okrugu Beča s posebnom usmjerenošću na rodnu osjetljivost. Budući da je ovaj model polučio veliki uspjeh - procjena je u potpunosti pokazala pozitivne rezultate - u tijeku su planovi primjene iste koncepcije u drugim ustanovama za cjelodnevni boravak te usmjeravanja na druga ključna pitanja u poučavanju ravnopravnosti spolova.

Izvor: Odjel za pitanja žena Grada Beča

Stranica: www.frauen.wien.at

Rotterdam (Nizozemska)

RADAR (Rotterdam Anti-Discrimination Action Council):

U gradu Rotterdamu 42% stanovništva je stranoga podrijetla. Žene čine veliki dio ove skupine i imaju svoje specifične potrebe te su suočene s dvostrukom diskriminacijom. Stoga, Grad aktivno radi na integraciji stranaca/kinja, posebice strankinja.

Rotterdam Anti-Discrimination Action Council bilo je jedno od prvih takvih tijela utemeljeno u Nizozemskoj 1983. godine. Njegov je osnovni cilj bila veća borba za suzbijanje svih oblika diskriminacije, bez obzira na to zasniva li se ona na rasizmu, boji kože, etničkome podrijetlu, religiji, seksualnoj orijentaciji, godinama i, naravno, spolu. Projekti usmjereni na integraciju žena stranoga podrijetla prioritet su vijeća.

Izvor: Skupština Grada Rotterdama

Stranice: www.radar.nl, www.rotterdam.nl

München (Njemačka)

Projekt za integraciju:

Münchenski Ured za multikulturalna pitanja proveo je projekt integracije svih stanovnica/ka grada s ciljem stvaranja multikulturalnoga gradskog stanovništva. Gradsko stanovništvo Münchena obuhvaća 23% njegovih stanovnica/ka koje/i potječu iz 181 različite zemlje i koje/i nemaju njemačko državljanstvo. Projekt ima za cilj da sve/i stanovnice/i sudjeluju, na ravnopravan način, u političkim i društvenim vidovima gradskoga života. Projekt uzima u obzir specifične potrebe useljenica i žena stranoga podrijetla osiguravajući im radna mjesta otvorena posebno za njih, tečajeve njemačkoga jezika osmišljene za njihove potrebe te mjesta u skloništima za zlostavljane žene i mlade djevojke.

Izvor: CEMR, Seminar održan u Bonrepôsu i Mirabelu 29.-30. ožujka 2004.

Stranica: www.munchen.de

3.4. INTEGRACIJA MANJINA

Europa je primala i nastavlja primati useljenice/ke i uvijek je imala populacije koje su se smatrale manjinama, primjerice Rome i Romkinje. Useljenice ili kćeri useljenica/ka, kao i mlade kćeri ili žene, često su, iz mnogo razloga, žrtve višestruke diskriminacije: kao žene, kao strankinje, kao one drukčijeg podrijetla ili kao manjine. Grad koji vodi računa o ravnopravnosti mora osigurati da se, pri integraciji ljudi za koje se smatra da pripadaju manjinskoj skupini, uzmu u obzir posebne poteškoće s kojima se žene iz ovih skupina i zajednica suočavaju.

Beč (Austrija)

Brošura: "Besplatna savjetodavna usluga na materinskom jeziku za useljenice"

U Beču, useljenicama i njihovim rodicama, ponuđeno je besplatno savjetovanje i informiranje o obiteljskim pitanjima, obrazovanju, zapošljavanju, boravištu, zdravlju i nasilju, a na njihovom materinskom jeziku, u dvadesetak savjetovališta.

Brošuru "Besplatna savjetodavna usluga na materinskom jeziku za useljenice" izradio je Odjel za pitanja žena Grada Beča u suradnji sa savjetovalištim za useljenice sa sjedištem u Beču, a dostupna je na njemačkom, engleskom, francuskom, španjolskom, turskom, srpskom, hrvatskom i ruskom jeziku. Informacije u brošuri obuhvaćaju ponuđene usluge, brojeve telefona, adrese, načine na koje se dolazi do savjetovališta te radno vrijeme.

Izvor: Odjel za pitanja žena Grada Beča

Stranica: www.frauen.wien.at

3.5. Starije osobe u općinama

„U današnje doba, kategorija starijih ženskih osoba predstavlja vrstu mjernih pokazatelja a koji se odnose na socijalni položaj gradskog stanovništva“, piše sociologinja Monique Haicault, koja također ističe da je razmatranje pitanja starijih ženskih osoba u gradskim općinama započelo tek nedavno, osim kad je riječ o kulturnim (društva starijih osoba postoje u svim gradovima) i zdravstvenim vidovima. Starije osobe čine raznoliku skupinu (zbog prihoda, kulturnog kapitala, nacionalnog podrijetla te stupnja ovisnosti), a pojam starijih osoba razlikuje se u ovisnosti o državi, posebice zbog razlika u godinama koje su potrebne za odlazak u mirovinu.

Studije su pokazale da su starije ženske osobe osobito osjetljive na uvjete života u gradu, čistoću grada, mogućnost sigurnog kretanja od jednoga mjesta do drugog. Obraćanjem pozornosti na posebne poteškoće i očekivanja starijih osoba, a posebice ženskih starijih osoba, trebala bi se osigurati jednaka prava za sve.

Marseille (Francuska)

Video o starijim ženskim osobama u gradu:

Ovaj video, koji je režirala Monique Hainault 2003. godine uz potporu Prefektore regije Provanse-Azurne obale, pokreće pitanje prava na uživanje grada, korištenjem primjera Marseillea. Sociološka raznolikost skupine žena okupljenih na jednome mjestu klasificirana je na javnoj tržnici u subotu ujutro, u vrijeme kada se okupljaju sve skupine koje se mogu pronaći u ovoj ogromnoj sredozemnoj luci. No, socijalne nejednakosti vezane uz pristup

ovome javnom prostoru očite su kada su u pitanju velike razdaljine između prigradskih područja i središta grada, imajući u vidu izjave žena koje tvrde da im je teško putovati iz tih udaljenih područja. Nejednakosti su također jasno vidljive i u gustoći/zbijenosti prisutnih žena u odnosu na mjesto i vrijeme.

Izvor: Chronique Féministe, br. 86/88, rujan 2003./siječanj 2004.

Stranica: www.mairie-marseille.fr

3.6. Zaposlenost

Djelatnost gradskih uprava u smislu zapošljavanja različita je u zavisnosti od države. To je čest slučaj kada je u pitanju privatni sektor. Gradovi, međutim, mogu provoditi aktivnosti usmjerene na posebnu pomoć ženama koje traže zaposlenje, u oblasti osnutka tvrtki, stjecanja profesionalne obuke ili povratka na radno mjesto nakon dužeg razdoblja odsutnosti. Kao poslodavci, gradovi moraju biti uzorni u svome ponašanju (vidi Poglavlje 1.4). Imaju li zakonske ovlasti, oni mogu primijeniti mjere za suzbijanje nejednakosti spolova u općinskim uredima. Zapravo, to također može zahtijevati i ravnopravniju ravnotežu u korist muškaraca u onim oblastima u kojima su manje zastupljeni, primjerice u onim oblastima koja se bave djecom ili socijalnim pitanjima. Također, i u onoj mjeri koliko je to dozvoljeno zakonom, ili čak tamo gdje je posebno predviđeno, primjerice u oblasti javnih nabava, općine bi, pri odabiru tvrtki, trebale davati prednost onima koje poštuju zakone o ravnopravnosti spolova na radnome mjestu. Uz to, trebalo bi međusobno povezati druge politike koje su usredotočene na ravnopravnost i radna mjesta, kako bi se lakše uskladile osobne aktivnosti s profesionalnima, bilo da su to politike korištenja vremena, pitanja ravnopravnosti koje se odnosi na kretanje po gradu ili, dakako, skrbi o djeci, posebice o onoj najmlađoj. Ciljevi koje je postavila Europska unija, a koji se odnose na zapošljavanje žena, mogu se postići ako, u općinama, žene, jednako kao i muškarci, mogu povezati svoje različite odgovornosti na što usklađeniji način. Europski statistički podatci pokazuju da, suprotno zamislima koje se često smatraju ispravnima, države s visokom stopom nataliteta iste su one koje imaju visoku stopu zaposlenosti žena, i da je stopa zaposlenosti čak i viša kada su javne usluge skrbi o djeci razvijene, prilagođene i raznolike.

Europska unija

Projekt za ravnopravnost:

Cilj Projekta za ravnopravnost Europske unije bavljenje je diskriminacijom i nejednakostima koje doživljavaju oni/e koji/e rade ili su u potrazi za poslom. Veliki broj gradova povezan je s ovim projektom. Primjerice, Grad Marseille radi u partnerstvu s Gradovima Madridom i Amsterdamom na razmjeni najboljih iskustava u oblasti otvaranja novih radnih mjesta od strane žena i za žene.

Izvor: Europska komisija

Stranica: http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.html

Donostia - San Sebastian (Španjolska)

Obuka žena za zanimanja u kojima su one manje zastupljene:

Ovaj je projekt usmjeren na stjecanje profesionalnih stručnih vještina te društvenih i profesionalnih sposobnosti u karijerama koje su povezane s građevinom (elektrika, osvjetljenje montažnih kuća, soboslikarski i tapetarski radovi, restauracija namještaja i završni građevinski radovi).

Izvor: EUDEL (Euskadiko Udalen Elkartea / Udruga baskijskih gradova)

Stranice: www.eudel.es, www.donostia.org

Milano (Italija)

Pomoć ženama pri zapošljavanju:

Uspostavljena je usluga, na privremenoj osnovi, pomoći ženama pri zapošljavanju ili pri povratku na posao nakon duže odsutnosti. Od 2000. godine, preko 2200 žena u gradu na ovaj je način dobilo pomoć. Zbog velikog uspjeha, ova usluga danas postoji na stalnoj osnovi.

Izvor: Skupština Grada Milana

Stranica: www.comune.milano.it

Gijon (Španjolska)

Žene i posao, priručnik:

Grad Gijon objavio je priručnik o jednakim mogućnostima na radnome mjestu. To je edukacijsko sredstvo koje pruža informacije o poteškoćama koje bi žene trebale prevladati pri pristupanju višim položajima u tvrtkama, kao i u javnim upravama. Priručnik pruža i popis vrsta diskriminacija s kojima su žene suočene na poslu, kao i smjernice za veću ravnopravnost u tvrtkama ili javnim upravama.

Izvor: FEMP (Španjolski savez općina i pokrajina)

Stranice: www.femp.es, www.ayto-gijon.es

Torino (Italija)

Promicanje žena na radnome mjestu:

Grad Torino sufinancira projekte Regije Pijemont i Europskih socijalnih fondova s ciljem promicanja žena na radnome mjestu. U ovom kontekstu, Grad je pokrenuo sljedeće projekte:

- Socijalna inkluzija i zapošljavanje transeksualki/aca
- Inkluzija strankinja
- Istraživanje elemenata koji utječu na stereotipe u odabiru zvanja
- Odbacivanje stereotipnih predodžbi u edukacijskim materijalima.

Izvor: Ured za ravnopravnost Grada Torina

Stranica: www.comune.torino.it

Grad Pori (Finska)

U Finskoj, Razvojne agencije, koje su zajednički poduhvat općina, igraju važnu ulogu u podršci ženskoga poduzetništva, a u suradnji s Agencijom za žensko poduzetništvo.

U aktivnostima Razvojne agencije Grada Porija i jedanaest susjednih općina (60 % aktivnosti u nadležnosti je općina), pružanje podrške poduzetnicama jedna je od glavnih strategija. Cilj je povećati udio poduzetnica s 33% na 40%.

Trenutno postoje dva projekta s ovim ciljem. Jedan je projekt uvođenja usluga za žene koje planiraju započinjanje samostalne djelatnosti (primjerice, pravno savjetovanje, podrška pri izradi poslovnoga plana, obuka). Drugi je razvijanje praksi mentorstva za poduzetnice prema modelu finske Agencije za žensko poduzetništvo.

Ovaj projekt financira Europski socijalni fond.

Izvor: Grad Pori, Razvojna agencija

Stranice: www.pori.fi, www.ypenter.fi

Vijeće Departmana Finistère (Francuska)

Projekt za zapošljavanje žena i povratak na posao žena koje su pretrpjele nasilje: Od 2000. godine, Vijeće Departmana Finistère razvilo je odlučnu politiku na polju ravnopravnosti između muškaraca i žena. Djelatnica/k koja/i je odgovorna/an za „ravnopravnost između muškaraca i žena“, zaposlena/n je na puno radno vrijeme u ovoj oblasti i posebno radi na projektu nazvanom „Ravnopravni“ koji Vijeće Departmana Finistère koordinira s osam drugih partnera.

Cilj ovoga projekta potpora je cjelovitijem političkom, gospodarskom i društvenom svijetu, kako bi se na prilagodljiv i djelatan način bavili izazovima usklađivanja pitanja korištenja vremena za žene koje se žele baviti nekom poslovnom djelatnošću ili ju razvijati. Projekt je omogućio, u rujnu 2003., stvaranje platforme „entreprendre au féminin“ koja ženama nudi sljedeće prijedloge: informacije o pokretanju poslovne

djelatnosti, obuka o osobnom razvoju, mentorstvo i umrežavanje. Na području djelatnosti prerade hrane, uz primjenu Zakona o ravnopravnosti na radnome mjestu "Génisson", cilj postizanja boljih radnih uvjeta ostvaren je unutar pet poduzeća u Departmanu.

Izvor: Vijeće Departmana Finistère

Stranica: www.cg29.fr

3.7. SIGURNOST I BORBA PROTIV SVIH OBLIKA NASILJA

Istraživanja provedena u svim zemljama Europske unije pokazuju da su u obiteljima žrtve nasilja češće žene, dok su na javnim mjestima žrtve češće muškarci. No, ovo ne znači potpunu sigurnost javnih mjesta za žene. Zapravo, primijećeno je da su žene, kada trebaju negdje ići same - posebice navečer ili u područja grada koja se ne smatraju potpuno sigurnima za njih - neodlučne ili zabrinute i iskazuju suzdržanost. To podrazumijeva da se općine moraju baviti i nasiljem u obitelji i osjećajem nesigurnosti žena u različitim područjima grada (primjerice, na parkiralištima) i u različito doba dana.

Uvođenje usluge pomoći žrtvama obiteljskoga nasilja (služba telefonske pomoći u hitnim slučajevima), kao i osiguravanje smještaja za žene žrtve nasilja, općenito su u nadležnosti lokalnih uprava. Uz to, uprave također mogu pružiti potporu kroz obuku javnih djelatnica/ka koje/i su odgovorni za bilježenje prijava žrtava nasilja te podizanje njihove svijesti. Ukoliko postoji općinska policija, gradovi mogu usvojiti mjere za sprječavanje diskriminacije a za postizanje bolje rodne ravnoteže unutar ove struke.

Montreal (Kanada)

Tijekom javnih konzultacija održanih u Montrealu 1998. u vezi sa smjericama planiranja uredbi za oblast Centra, građanke i ženske skupine istaknule su potrebu za sigurnosnom politikom. Grad Montreal ustanovio je program Žene i Grad 1990. godine, i sigurnost žena ubrzo je postalo pitanje visokoga prioriteta. Grad je najprije namjeravao procijeniti situaciju. Zamijećene su značajne razlike: žene će četiri puta više (60%) nego muškarci (15%) reći da se plaše kretati se same u svojoj četvrti u večernjim satima. Grad je preuzeo mnogobrojne obveze kako bi povećao sigurnost žena u gradu te je izrađen nacrt strateškoga djelovanja, zasnovan posebice na iskustvima Toronta. Dostignuća Montreala bila su predmet velikog zanimanja na međunarodnoj razini. Osmišljene aktivnosti za podjelu informacija i prenošenje znanja na taj su način dovele do prilagodbe strategija koje je Montreal koristio, a radi njihove provedbe u Europi, ili čak u Africi i Južnoj Americi.

Izvor: „Grad krojen po mjeri žene“, Savez kanadskih općina, 2004.

Stranice: www.ville.montreal.qc.ca/femmesetville, www.femmesetvilles.org

London (Ujedinjeno Kraljevstvo)

Strategija za suzbijanje obiteljskoga nasilja

Strategija Grada Londona za suzbijanje obiteljskoga nasilja pokrenuta je 2001. godine i usmjerena je na:

- povećanje sigurnih izbora za žene i djecu
 - preuzimanje odgovornosti za svoje ponašanje pojedinačnih zlostavljača
 - smanjenje tolerancije na obiteljsko nasilje i borba protiv izostanka reakcije pojedinaca ili organizacija
 - pružanje djeci i mladim ljudima znanja i vještine potrebne za izgradnju odnosa koji se zasnivaju na poštivanju i međusobnom razumijevanju, uz podjelu moći i opredijeljenost za nenasilje.
- Gradonačelnik je u Strategiji postavio najmanji standard koji se odnosi na agencije. Ispitivanje provedeno 2004. godine pokazalo je da veliki broj relevantnih agencija sada ispunjava ovaj standard.

Izvor: Greater London Authority

Stranica: www.london.gov.uk/mayor/strategies/dom_violence/index.jsp

Saint-Jean-de-la-Ruelle (Francuska)

Saint-Jean-de-la-Ruelle, grad od 17000 stanovnika/ka koji se nalazi oko 100 km od Pariza, odredio je zastupnice/ke odgovorne za posredništvo u najosjetljivijim područjima grada, od četvrtka do nedjelje s radnim vremenom od 18 sati do 1 sat poslije ponoći. Ova/j zastupnica/nik ima tri zadaće:

- pomoć pri uspostavi društvenih veza i promicanju posredništva
- skrb o održavanju javnih površina (dizala, rasvjeta, telefonske govornice, itd.)
- prevencija.

Ova je usluga od velike pomoći ženama koje su najviše pogođene poteškoćama vezanim uz sigurnost. Financirala ju je općina, uz potporu društava za upravljanje zgradama.

Izvor: Skupština Grada Saint-Jean-de-la-Ruelle

Stranica: www.ville-saintjeandelaruelle.fr

Beč (Austrija)

24-satna Služba za pomoć ženama u nuždi

Žene i djevojke koje su žrtve seksualnog ili fizičkog nasilja mogu kontaktirati krizni centar 24 sata dnevno. Službom upravlja Odjel za ženska pitanja Grada. Mogućnost korištenja savjetodavnih usluga anonimno i besplatno jedna je od ključnih mjera za pomoć koje pruža Grad Beč. Tijekom posljednjih devet godina, preko 40 000 osoba kontaktiralo je Službu za pomoć telefonskim putem ili putem ugovorenog sastanka.

Pored Službe za pomoć, prvo sklonište za žene u Austriji otvoreno je u Beču 1978. godine. Prvi put, zlostavljane žene i njihova djeca imale/i su mogućnost napustiti zlostavljača, privremeno ili trajno. Trenutno, Beč ima četiri skloništa za žene s raspoloživih 160 mjesta. Sva skloništa u potpunosti financira Grad.

Izvor: Odjel za ženska pitanja Grada Beča

Stranica: www.frauenhaeuser-wien.at/hilfe_engl.htm

3.8. ZDRAVSTVO

Osim nekoliko izuzetaka, gradovi nisu odgovorni za sustav zdravstvene zaštite. Ovo je često nadležnost državne ili regionalne uprave. No, općinske vlasti mogu imati važnu ulogu u pružanju informacija ženama i muškarcima u ovoj oblasti, posebice kad je ri-

ječ o prevenciji bolesti i visokorizičnog ponašanja glede seksualnih navika. Ovaj vid informacija posebice je koristan mladim ženama, socijalno ugroženima i pripadnicama manjinskih skupina.

Zdravstvo i ravnopravnost spolova u Regionalnom vijeću Stockholma (Švedska): etika i edukacija

Regionalno je vijeće Stockholma uspostavilo program usmjeren na obuku i etiku kako bi podiglo svijest svojih članica/ova o poteškoćama žena, a koji prije svega sadrži sljedeće:

- opće informacije za skupine od više od 100 osoba koje/i imaju upravljačke i političke odgovornosti;
- obuku koju financiraju Europski socijalni fondovi za 600 ravnateljica/a klinika, djelatnica/ka odgovornih za transport i upraviteljica/a na Institutu Karolinska, praćenu radom obavljenim u bliskoj suradnji s domom zdravlja ovog instituta;
- početak obuke (30 000 sati) za sve zaposlene u zdravstvenom sektoru;
- prezentaciju o zdravstvu, radnoj snazi i spolu u deset bolnica; ova prezentacija, dostupna na internetu, potiče raspravu o praktičnim stavovima.

Izvor: Odjel za zdravstvo Stockholmske regije

Stranica: www.stockholm.se

Beč (Austrija):

Zdravstveni program za žene Beča

Godine 1999., Ured povjerenika za zdravlje žena Grada Beča izradio je za Beč Zdravstveni program za žene u suradnji sa svim nadležnim općinskim odjelima i upravama, kao i s Udrugom bolnica Beča. Savjetodavno vijeće, koje je imenovao gradonačelnik, trebalo bi osigurati sustavnu primjenu. Ovaj sveobuhvatni program usmjeren je na poboljšanje kvalitete svih medicinskih i psihosocijalnih usluga za žene u Beču.

Godišnje izvješće o zdravlju žena grada Beča jasno pokazuje da također postoje velike rodno specifične razlike - i posebice - u sektoru javnoga zdravstva, glede korištenja lijekova, standarda znanja i ponašanja usmjerena na prevenciju.

Izvor: Odjel za žene Grada Beča

Stranica: www.frauengesundheit-wien.at

Finska

U Finskoj su općine odgovorne za osnovnu zdravstvenu zaštitu, kao i za zajedničko ulaganje usmjereno uglavnom na posebnu zdravstvenu zaštitu. Usluge zdravstvene zaštite dostupne su svim građankama/ima. Primjer rodne perspektive jeste korištenje mamografije za sve dobne skupine, a radi suzbijanja raka dojke. Prema zakonu, žene od 55 do 59 godina imaju pravo na ovaj pregled. Neke općine prevenciju započinju s mlađim dobnim skupinama. Obavlja se pregled grlića maternice, također s ciljem borbe protiv raka, za žene između 30 i 60 godina. Ove su usluge besplatne.

Izvor: Udruga finskih lokalnih i regionalnih vlasti

Stranica: www.kunnat.net

3.9. KULTURA I SIMBOLIČNA PRISUTNOST U URBANOM OKRUŽJU

Prisutnost žena u oblasti kulture dugo je bila rijetkost. Širenje kulturnih djela je, donedavno, marginaliziralo žensko stvaralaštvo. Gradovi ulažu trud kako bi izmijenili ovu seksističku neravnotežu.

U velikom broju gradova, ženski su pokreti zabilježili da se u nazivima ulica, mjesta, javnih građevina, pa čak i kipova, žene ignoriraju. Općinsko vijeće može poduzeti korake radi promjene ove simbolične prisutnosti kako bi se ženama odala počast.

Uz to, neki su gradovi otvorili prostore, kao što su biblioteke, muzeji, kulturni prostori posebno posvećeni povijesti žena i djelima žena. Otvaranje ovih mjesta koja odaju počast ženama i čuvaju sjećanje na njih, često je omogućeno kroz donacije žena. Primjeri koji slijede nisu samo pozajmljeni od Europe, već bi se trebali smatrati nekom vrstom kamena temeljca.

Pariz (Francuska)

Biblioteka Marguerite Durand:

Godine 1897., Marguerite Durand, novinarka u Figarou, odlučila je izraditi novine koje bi sadržavale opće informacije i koje bi služile kao platforma za ženska pitanja. Tako su La Fronde u cijelosti stvarale, uređivale, rukovodile i sastavljale žene. Istovremeno je Marguerite Durand osnovala biblioteku koju su koristile njezine novinarkе. Tijekom svoga života, ona je prikupljala dokumente koje su pisale žene i one o ženama. Kasnije je bila na čelu drugih novina te aktivno sudjelovala u politici. Godine 1931., svoju je biblioteku, kao i svoje osobne arhive zavještala Gradu Parizu. Godine 1932., biblioteka je otvorila svoja vrata u okviru zgrade Skupštine 5. okruga. To je istraživačka biblioteka specijalizirana za dokumentaciju o ženama i feminizmu, otvorena za

širu javnost za konzultacije na licu mjesta. S obzirom da je raspoloživi prostor postao nedovoljan, 1989. godine biblioteka je preseljena u 79 rue Nationale, postavši dio prostora medijateke Melville. Iako je zadržala samo starinsku draž svojih starih prostorija, biblioteka je imala koristi od premještaja u veliko, ostakljeno, i prema tome, više osvjetljeno, zdanje. Izgubila je svoj izgled staromodnog muzeja, ali sada nudi istraživačicama/ima dvostruko veći prostor i otvorena je subotom.

Stranica: http://www.ccf.fr/bnf.fr/rnbcd_visu/bibdetail.html?numnotice=9358

Bonn (Njemačka)

The Frauen Museum - Szenarien aus Kunst und Geschichte de Bonn, muzej koji radi od dobrovoljnih priloga i subvencija grada, s površinom od 3000 četvornih metara, otvoren je 1981. godine. Čine ga uglavnom umjetnička djela, ali obuhvaća i žensku povijest i mitologiju te stvara djela suvremene umjetnosti.

Stranica: www.frauenmuseum.de

Hanoi (Vijetnam)

Muzej žena (Bao tang phu nuvn) predstavljen je „ne samo kao mjesto na kojem se čuvaju spisi i predmeti koji prikazuju izmjenu uloge žena kroz povijest Vijetnama, već i mjesto susreta žena iz Vijetnama i drugih žena radi razmjene ideja o ravnopravnosti, razvitku i miru“. Muzej predstavlja povijest žena kroz četiri teme: „Vijetnamske majke u nacionalnoj svijesti“, „Vijetnamske majke i rad na izgradnji i obrani zemlje“, „Udruga žena Vijetnama i rad na borbi za oslobođenje žena“, „Odijevanje žena vijetnamskih etničkih skupina“.

Vašington (Sjedinjene Američke Države)

Nacionalni muzej žena u umjetnosti u Vašingtonu:

Muzej je osnovala Vilhelmina Cole Holladay 1987. godine i izrastao je iz privatne umjetničke zbirke, koju je ona sastavila zajedno s mužem. Fokusiran je na radove umjetnica (najstarije djelo potječe iz 16. stoljeća). Istraživački centar u sastavu Muzeja sadrži informacije o preko 16 000 umjetnica.

Izvor: Ova je informacija preuzeta iz članka Christine Bard, „Muzeji žena u inozemstvu“ objavljena u časopisu „Archives du féminisme“, br. 3, siječanj 2002.

Stranica: <http://bu.univ-angers.fr/ARCHFEM/index.htm> <http://www.nmwa.org>

3.10. SPORT

Statistički podaci iz 2003. godine pokazuju da se sport smatra jednom od glavnih aktivnosti Europljana u slobodnom vremenu, ali da je to i dalje aktivnost kojom se najviše bave muškarci. 63% dječaka između 15 i 24 godine izjavili su da se redovito bave ili treniraju neki sport, u usporedbi sa samo 37% djevojčica iste dobne skupine. Što se tiče dobne skupine od više od 24 godine, jaz je i dalje veliki: 29,5% muškaraca i samo 16% žena redovito se bave nekim sportom. Mladi se ljudi općenito počinju baviti nekim sportom kroz aktivnosti koje organizira grad. Gradovi koji osiguravaju sportsku opremu za muškarce i žene, dopuštaju i bavljenje sportom po odabiru. Budući da djevojčice nisu upoznate sa sportovima u istoj dobi kao i dječaci, i budući da je lokalno financiranje sklono favoriziranju muški orijentiranih sportova, grad koji želi postići ravnopravnost trebao bi ženama osigurati isti pristup sportovima koje one izaberu kao i muškarcima. Grad bi trebao ohrabrivati djevojčice na bavljenje sportovima, čak i onima koji se smatraju muškima, kao i podržavati sportove koje dječaci i djevojčice prakticiraju zajedno. Grad može osigurati, kroz ulaganja u sportsku opremu, da sportovi koji se smatraju ženskim ne budu u nepovoljnom položaju.

Savez belgijskih gradova i općina

Skupština žena lokalno izabranih predstavnica Saveza belgijskih gradova i općina provela je ispitivanje među belgijskim općinama o udjelu općinskih proračuna koji se troši na sport, o podacima raščlanjenim po spolu o osoblju koje radi u oblasti sporta u okviru općine, o sportskim klubovima, kao i o vrstama sportova koji se igraju.

Izvor: CEMR, Jednakost u europskim gradovima, Seminar u Bruxellesu, 11.-13. prosinac 2003. i seminar u Parizu

Stranica: www.uvcb-vbsg.be

3.11. ODNOSI MEĐU OPĆINAMA I RODNO PITANJE

Općinske razmjene, bilo da su organizirane u okviru države, na europskoj razini ili s drugim globalnim regijama, snažna su sredstva za analizu stanja glede diskriminacije, razvijanja metoda za njezino suzbijanje i širenje najboljih praksi. Ove razmjene, koje se posebno organiziraju kroz partnerstvo gradova, također su instrument za suradnju.

3.11.1. U svim zemljama Europske unije postoje savezi općina. U mnogim zemljama osnovani su "ženski" odbori ili odbori "za ravnopravnost spolova" koji mogu imati važnu ulogu u pomoći i ženama i muškarcima u prepoznavanju i podizanju svijesti o rod-nim nejednakostima na razini grada te u razmjeni metoda za njihovo uklanjanje.

Španjolski savez općina i provincija (FEMP)

FEMP je proveo ispitivanje o tome kako se španjolske općine odnose prema rodnome pitanju. Ovo je ispitivanje pokazalo porast broja imenovanih izabranih djelatnica/ka odgovornih za ovu oblast te razvitka lokalne politike ravnopravnosti u općinama. Također su naglašene poteškoće u provedbi ove politike kao rezultata nedovoljnih izdvajanja financijskih sredstava. Istaknuta je i potreba periodične procjene i izvješćivanja. Ispitivanje je pokazalo i potrebu provedbe lokalne suradnje za uvođenje rodno osviještene politike u sve lokalne aktivnosti. Ispitivanje naglašava i koristi od uspostave veza i razmjene između tri administrativne razine: državne uprave odgovorne za pitanja ravnopravnosti, agencija samoupravnih i regionalnih jedinica odgovornih za ovo pitanje te općina.

Izvor: CEMR, Ravnopravnost u europskim gradovima, seminari održani u Bruxellesu 11.-13. prosinca 2003.

Stranica: www.femp.es

Belgijska mreža žena izabranih predstavnica na lokalnoj razini

Ova se skupina redovito sastaje u sjedištu Saveza belgijskih gradova i općina. Riječ je o forumu za razmjenu informacija i najboljih praksi koji organizira tematska okupljanja (primjerice, sport i jaslice). Pokrenut je i program „Izazov“, čiji je cilj promicanje aktivnosti usmjerenih na promjenu u društvenim strukturama i odnosima koji su uzroci prepreka i nejednakosti s kojima se žene suočavaju. Godine 2003. godine, ova se mreža izabranih žena odlučila obratiti općinskim vijećima u svrhu osiguranja da se rodna pitanja zaista razmotre u odnosu na proračunske stavke namijenjene suradnji.

Izvor: CEMR, Ravnopravnost u europskim gradovima, seminar održan u Bruxellesu 11.-13. prosinca 2003.

Stranica: www.uvcb-vbsg.be

Savez lokalnih i regionalnih uprava Latvije

Tijekom razdoblja od lipnja do prosinca 2003. godine, Savez lokalnih i regionalnih uprava Latvije, u suradnji s UN-om u Latviji, proveo je projekt „Razvitak rodno osviještenih politika i njihova provedba u općinama u Latviji“. Ciljevi ovoga projekta bili su podizanje svijesti o rodnom pitanjima i povećanje kapaciteta određenih skupina u odnosu na načela i metodologije uvođenja rodno osjetljivih politika: NVO-a, sveučilišta i javnosti općenito.

Izvor: Savez lokalnih i regionalnih uprava Latvije

Stranica: www.lps.lv

3.11.2. Kao što je pokazano kroz projekt CEMR-a, koji je pripremio ovaj dokument, suradnja između europskih gradova i općinskih udruga unutar EU-a ključna je strategija u postizanju ravnopravnosti spolova.

Parma (Italija)

Godine 2003., Grad Parma imenovan je za voditelja projekta europske međuregionalne suradnje za Istočnu Europu nazvana „Nove perspektive u upravljanju gradovima i ženske mreže“. Uključeni u ovaj projekt bili su Istraživački institut za političke i društvene studije u Bologni i Politehnička škola u Milanu, talijanski gradovi Cosenza i Matera, grad Aarhus (Danska), jedan grčki grad i tri poljska grada. Cilj ovoga projekta bio je analiza poteškoća i potreba koje političari/ke često previde. Kroz sudjelovanje, Grad Parma namjerava doprinijeti svojim iskustvom u svrhu uspješnog usklađivanja privatnoga života i profesionalne karijere.

Izvor: CEMR, Ravnopravnost u europskim gradovima, seminar održan u Bruxellesu 11.-13. prosinca 2003.

Stranica: www.comune.parma.it

Grad Turku (Finska)

Grad Turku razvio je snažne mreže i suradnju s nordijskim partnerskim gradovima i gradovima u baltičkoj regiji, u vezi s rodnom pitanjima. Odbor za ravnopravnost u Gradu Turku surađivao je, više od deset godina, s nordijskim partnerskim gradovima. Svake dvije godine oni organiziraju zajednički seminar o relevantnim pitanjima ravnopravnosti. Oni su (u suradnji s Nordijskim vijećem ministara) organizirali Nordijski forum 1994. godine u Turku. Bilo je prisutno više od 15000 sudionika/ka.

Godine 2004. obilježena je desetogodišnjica seminara Nordijskoga foruma u Turku. Seminaru je prisustvovalo oko 600 sudionika/ka iz nordijskih i baltičkih zemalja, Poljske, Njemačke i Rusije.

Izvor: Grad Turku

Stranica: www.turku.fi

3.11.3. Općinesvevišerazvijajupolitikeusmjerena na međunarodne odnose. CEMR je, kroz svoj Odbor izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, bio jedan od prvih koji je promovirao ulogu izabranih žena u međunarodnim odnosima na europskoj razini. Žene također imaju važnu ulogu u međunarodnim aktivnostima koje organizira grad - primjerice, partnerstvo gradova. Trenutno su angažirane/i na partnerstvu gradova koje se zasniva na dobrovoljnom radu građanki/a.

U ovom smislu, uvijek kada gradovi sudjeluju u međunarodnim projektima suradnje, uvođenje rodno osviještene politike mora biti uzeto u obzir.

Akcijski programi Zajednice za promicanje partnerstva gradova

Akcijski programi Zajednice za promicanje partnerstva gradova navodi poštovanje ravnopravnosti spolova kao jedan od kriterija podobnosti pri odabiru aktivnosti kojima će biti dodijeljena potpora Europske komisije.

Izvor: Služba za partnerske gradove Europske zajednice

Stranica: http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/towntwin/index_en.html

VNG International

VNG International, odjel u okviru VNG-a (Udruge nizozemskih općina) odgovoran je za upravljanje projektima međunarodne suradnje. „Rodna lista provjere“ izdana je s ciljem dvostruke kontrole uzimanja u obzir poštivanja ravnopravnosti spolova u projektima međunarodne suradnje koje provode općine.

Izvor: VNG International

Stranica: www.vng-international.nl

Prilog 1

Drugi primjeri najboljih praksi: korisne stranice

1. JEDNAKOST U ODLUČIVANJU NA LOKALNOJ RAZINI

1.1. U okviru izabrane skupštine

- **Savezna država Donja Austrija (Austrija)**

Mentorstvo za žene u politici

Izvor: Webring - Mentoring - Projectkte.

Stranica: www.ceiberweiber.at/mentoring/noe

- **Espoo (Finska)**

Općinsko vijeće sastavljeno od 55% žena

Izvor: Općinsko vijeće Espooa.

Stranica: www.espoo.fi

- **Autonomna zajednica Kastilja - La Mancha (Španjolska)**

Parlament s većim brojem žena nego muškaraca

Izvor: Portal E-Leuis

Stranice: www.e-leuis.net, www.jccm.es

1.2. U okviru lokalnog izvršnog

tijela i struktura iznad općinske razine

- **Raahe (Finska)**

U općinskom vijeću žene čine 16%, ali su zastupljene sa 40% u izvršnom tijelu, kao rezultat državnoga programa kvota.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike

Stranica: www.raahe.fi

- **Francuska**

Ohrabrivanje žena na sudjelovanje u lokalnim politikama

Izvor: Centar za nadzor jednakosti francuske Vlade

Stranica: www.observatoire-parite.gouv.fr

1.3. U okviru lokalnih odbora i savjetodavnih vijeća

- **Liège (Belgija)**

Osnivanje Općinskoga savjetodavnog odbora za žene

Izvor: časopis "La Libre" i Skupština Grada Liègea

Stranice: www.liege.be, www.lalibre.be

- **(Belgija)**

Zakon od 20. rujna 1998. za promicanje uravnotežene prisutnosti muškaraca i žena u okviru savjetodavnih vijeća

Izvor: Ministarstvo za zapošljavanje, rad i socijalni dijalog

Stranica: www.meta.fgov.be

1.4. U okviru općinske uprave

- **Modena (Italija)**

Zastupljenost od najmanje 50% žena (ili muškaraca) u okviru Povjerenstva za javnu izgradnju

Izvor: Priručnik za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike

Stranica: www.comune.modena.it

- **Huy (Belgija)**

Uvođenje veće fleksibilnosti radnoga vremena omogućilo je općinskom osoblju upravljanje vremenom u skladu sa svojim potrebama.

Izvor: Priručnik za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike

Stranica: www.huy.be

- **Beč (Austrija)**

Podizanje svijesti o rodnom pitanjima - Interna osnovna i napredne obuke

Izvor: Odjel za žene Grada Beča

Stranica: www.frauen.wien.at

- **Venecija (Italija)**

Projekt „Žene i klima” - Projekt za promicanje uravnoteženog sudjelovanja žena i muškaraca u procesu donošenja odluka koje se odnose na temu klime u okviru lokalnog i regionalnog teritorija općina.

Izvor: Skupština Grada Venecije (Odjel za ravnopravnost)

Stranica: www.comune.venezia.it

2. MEHANIZMI I INSTRUMENTI U SLUŽBI RAVNOPRAVNOSTI

2.1. Općinsko vijeće i osjetljivost na rodna pitanja:

• Bilbao (Španjolska)

Posebne/i vijećnice/i za rodna pitanja

Izvor: Skupština Grada Bilbaoa

Stranica: www.bilbao.net

• Torino (Italija)

Osnivanje Odbora za ravnopravnost

Izvor: Skupština Grada Torina

Stranica: www.comune.torino.it Link: Commissione

Pari Opportunita

• Bologna (Italija)

Odbor za ravnopravnost Grada Bologne

Izvor: Skupština Grada Bologne

Stranica: www.comune.bologna.it/iperbole/capopp/piano.htm

• Lisabon (Portugal)

Stalni odbor za jednake mogućnosti

Izvor: Priručnik za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike

Stranica: www.cm-lisboa.pt

• Siena (Italija) Odbor za ravnopravnost

Izvor: Skupština Grada Sijene

Stranica: www.comune.siena.it

2.2. Općinska uprava djelatna i obučena u pitanjima ravnopravnosti spolova:

• Antwerpen (Belgija)

Osnivanje Odjela "Emancipacija" s tri državne/a djelatnice/ka s punim radnim vremenom:

Izvor: Priručnik za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike

Stranica: www.antwerpen.be

• Birmingham (Ujedinjeno Kraljevstvo)

Osnivanje Odbora za proučavanje pitanja ravnopravnosti

Izvor: Gradsko vijeće Birminghama

Stranica: www.birmingham.gov.uk

• Esch-sur-Alzette (Luksemburg)

Uvođenje rodne perspektive u sve vidove općinske politike

Izvor: Skupština Grada Esch-sur-Alzette

Stranica: www.esch.lu

• Ženeva (Švicarska)

Odjel za promicanje ravnopravnosti

Izvor: Ured za ravnopravnost Grada Ženeva

Stranica: <http://www.geneve.ch/egalite/>

• Newcastle (Ujedinjeno Kraljevstvo)

Osnivanje Vijeća za ravnopravnost s ciljem podizanja svijesti o pitanjima ravnopravnosti i pružanja usluga koje zadovoljavaju potrebe svih žena

Izvor: Gradsko vijeće Newcastlea

Stranica: www.newcastle.gov.uk/pr.nsf/a/equalitywomen

• Rennes (Francuska)

Projekti za zaštitu profesionalne jednakosti, radnih uvjeta, korištenja vremena, interne komunikacije i ravnopravnosti u okviru općinske uprave.

Izvor: Projekt: Ravnopravnost u europskim gradovima - Prvi sastanak u Bruxellesu

Stranica: www.ville-rennes.fr

• Hanover (Nemačka)

Različiti administrativni radni dokumenti s obzirom na spol

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Städtetag)

Stranica: www.hannover.de, www.staedtetag.de

• Sanem (Luksemburg)

Osnivanje posebnog Odjela za uvjete u kojima žene žive i rade, kojim upravljaju plaćeno stručno osoblje

Izvor: Skupština Grada Sanema

Stranica: www.sanem.lu Service a la Condition Féminin

2.3. Statistički podatci raščlanjeni po spolu:

• Modena (Italija)

Rodna perspektiva u Sporazumu grada

Izvor: Priručnik za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike

Stranica: www.comune.modena.it

• Švicarska

Švicarski atlas žena i ravnopravnosti

Izvor: Švicarski nacionalni fond

Stranica: www.snf.ch

2.4. Proračun: sredstvo za analizu i ispravljanje nejednakosti:

• Linz (Austrija)

Rodno osjetljivi proračun

Izvor: Skupština Grada Linza

Stranica: www.linz.at Link: Frauen

• München (Njemačka)

Rodno osjetljivi proračun

Izvor: Skupština Grada Münchena

Stranica: www.muenchen.de

• **Frankfurt (Njemačka)**

Rodno osjetljivi proračun

Izvor: Skupština Grada Frankfurta

Stranica: www.gruene-frankfurt.de

• **Torino (Italija) Rodno osjetljivi proračun**

Izvor: Skupština Grada Torina

Stranica: www.comune.torino.it

• **Pokrajina Genova (Italija)**

Rodno osjetljivi proračun

Izvor: Pokrajina Genova

Stranica: www.provincia.genova.it

**2.5. Sustav za informiranje javnosti
o rodno osviještenoj politici**

• **Barcelona (Španjolska)**

Centar za informiranje i podršku za žene

Izvor: Skupština Grada Barcelone

Stranica: www.cird.bcn.es

• **Madrid (Španjolska)**

Vijeće za pomoć ženama - postoje zastupnice/i za "ravnopravnost" u svim gradskim okruzima.

Izvor: Skupština Grada Madrida

Stranica: www.munimadrid.es

• **Zaragoza (Španjolska)**

(Kuća za žene)

Izvor: Skupština Grada Zaragoze

Stranica: www.ayto-zaragoza.es

• **Santiago de Compostela (Španjolska)**

Kuća za žene

Izvor: Skupština Grada Santiaga de Compostela

Stranica: www.santiagodecompostela.org

• **Verviers (Belgija)**

Kuća za žene

Izvor: Skupština Grada Verviersa

Stranica: www.verviers.be

**2.6. Podizanje svijesti mladih o pitanjima
ravnopravnosti žena i muškaraca:**

• **Helsinki (Finska)**

Kuća za mlade namijenjena djevojkama

Izvor: Skupština Grada Helsinkija

Stranica: <http://www.hel.fi/english/services/special/youth.html>

• **Darmstadt (Njemačka)**

Pomoć mladima prilagođena djevojkama uz korištenje rodne perspektive

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Städtetag)

Stranice: www.darmstadt.de, www.staedtetag.de

• **Hanover (Njemačka)**

Organiziranje odmora za mlade iz rodne perspektive

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Städtetag)

Stranice: www.hanover.de, www.staedtetag.de

• **Beč (Austrija)**

Internet projekt za pomoć djevojkama u donošenju odluka za odabir zvanja (Jobs4Girls)

Izvor: Odjel za žene Grada Beča

Stranice: www.job4girls.at, www.frauen.wien.at

2.7. Stalni dijalog s civilnim društvom :

• **Prag (Češka)**

Lokalni dijalozi

Izvor: Dokument: „Grad krojen po mjeri žene“, Kanadski savez općina

Stranica: www.praha-mesto.cz

• **Malta**

Rad Državnoga vijeća za žene Malte na poticanju sudjelovanja žena u politici

Izvor: Državno vijeće za žene Malte

Stranica: www.ncwmalta.com

2.8. Plan za ravnopravnost:

• **Slovenija**

Zakon o jednakim mogućnostima za muškarce i žene

Izvor: Ured za jednake mogućnosti Slovenije

Stranica: www.uem-rs.si

• **Beč (Austrija)**

Planovi za promicanje žena Grada Beča

Izvor: Odjel za žene Grada Beča

Stranica: www.wien.gv.at/gbb

• **Regija Kantabريا (Španjolska)**

Plan za jednake mogućnosti između žena i muškaraca u regiji

Izvor: Region of Cantabria

Stranica: www.fundacionmujeres.es/iniciofm.htm

• **Brno (Češka)**

Koordinacija državnoga projekta za praćenje rodniha pitanja na lokalnoj razini

Izvor: Milena (Ured za žene Grada Beča)

Stranica: www.milena.at Projekt Brno

3. RAZMATRANJE PITANJA RAVNOPRAVNOSTI

U SVIM OBLASTIMA OPĆINSKOGA DJELOVANJA

3.1. Razmatranje pitanja organizacije vremena u općinskim aktivnostima:

• Barcelona (Španjolska)

Ured za organizaciju vremena

Izvor: Skupština Grada Barcelone

Stranica: www.cird.bcn.es

• Pariz (Francuska)

Ured za organizaciju vremena

Izvor: Skupština Grada Pariza

Stranica: www.paris.fr Link Citoyenneté

3.2. Organizacija, prostorno planiranje, gradski prijevoz i stanovanje

• Pamplona (Španjolska)

Rodna perspektiva u planiranju prijevoza na regionalnoj razini

Izvor: UN Habitat Baza podataka najboljih praksi

Stranica: www.bestpractices.org

• Pulheim (Njemačka)

Uvođenje rodno osviještene politike u oblast urbanoga razvitka

Izvor: Dokument: Uvođenje osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Stadtetag)

Stranica: www.pulheim.de, www.staedtetag.de

3.3. Obrazovanje i obuka

• Offenbach na Majni (Njemačka)

Uvođenje rodno osviještene politike u obuku odraslih.

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Stadtetag)

Stranica: www.offenbach.de, www.staedtetag.de

• Leipzig (Njemačka)

Uvođenje rodno osjetljivih politika u vijeća za obrazovanje

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Stadtetag).

Stranica: www.leipzig.de, www.staedtetag.de

• Gulbene (Latvija)

Projekt „Uloga oca u gradu“

Izvor: Savez lokalnih i regionalnih uprava Latvije

Stranica: www.gulbene.lv, www.lps.lv

• Jelgava (Latvija)

„Nagrada za ravnopravnost spolova za poduzetnice/ke“

Izvor: Udruga lokalnih i regionalnih uprava Latvije

Stranica: www.jelgava.lv, www.lps.lv

3.4. Integracija manjina:

• Gelsenkirchen (Njemačka)

Uvođenje rodno osviještene politike u gradski plan za integraciju.

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Stadtetag)

Stranica: www.gelsenkirchen.de, www.staedtetag.de

• Glasgow (Škotska)

Ispitivanje nasilja nad ženama pripadnicama etničkih manjina

Izvor: Gradsko vijeće Glazgowa

Stranica: www.glasgow.gov.uk - Link Equalities

• Helsinki (Finska)

Tečajevi finskog jezika, tečajevi za rad na računalu, i dr., za useljenice

Izvor: Grad Helsinki

Stranica: www.hel.fi

• Beč (Austrija)

Projekt „Urbano povezivanje“ - interkulturalna ženska mreža

Izvor: Odjel za žene Grada Beča

Stranica: www.urban-connection.at

• Köln (Njemačka)

Projekt za useljenice

Izvor: Skupština Grada Kölna

Stranica: <http://www.stadt-koeln.de>

3.5. Starije osobe u općinama

• Matosinhos (Portugal)

Mjesto za građanstvo, na kojem se mogu okupljati ljudi različitih dobnih skupina

Izvor: Završno izvješće o istraživanju: Spol i lokalno upravljanje promjenama u sedam zemalja Europske unije, Europska zajednica GD za istraživanje

Stranica: www.cm-matosinhos.pt

3.6. Zaposlenost

• Lübeck (Njemačka)

Trg za žene Lübecka

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutscher Stadtetag)

Stranica: www.luebeck.de, www.staedtetag.de

• Bristol (Ujedinjeno Kraljevstvo)

Projekt Žene i upravljanje

Izvor: Općinsko vijeće Bristol

Stranica: www.bristol-city.gov.uk

• **München (Njemačka)**

Zadruga za kućanske usluge

Izvor: Skupština Grada Münchena

Stranica: www.munchen.de

• **Valencia (Španjolska)**

Projekt „Vuelve a Trabajar”

Izvor: Fundación Universidad Empresa con la Generalitat Valenciana

Stranica: www.adeit.uv.es/pie/mujeres, www.gva.es

• **Vitoria-Gasteiz (Španjolska)**

Potpoma lokalnim upravama koje su suočene s posebnim poteškoćama u oblasti zapošljavanja

Izvor: EUDEL (Euskadiko Udalen Ekartea) Udruga baskijskih gradova

Stranice: www.eudel.es, www.vitoria-gasteiz.org/

3.7. Sigurnost i borba protiv svih oblika nasilja

• **Wiesbaden (Njemačka)**

Preustroj prostora ispred željezničke postaje

Izvor: Dokument: Uvođenje rodno osviještene politike, primjeri najboljih praksi u općinama (Deutcher Städtetag)

Stranice: www.wiesbaden.de, www.staedtetag.de

• **Coventry (Ujedinjeno Kraljevstvo)**

Usluge pomoći za žene žrtve nasilja

Izvor: Općinsko vijeće Coventryja

Stranica: www.coventry.gov.uk

• **Italija**

Mreža talijanskih gradova protiv nasilja

Izvor: Skupština Grada Torina i talijansko Ministarstvo za ravnopravnost

Stranica: www.pariopportunita.gov.it

3.8. Zdravstvo

• **Torino (Italija)**

Centar za praćenje zdravstvenog stanja žena

Izvor: Skupština Grada Torina

Stranica: www.comune.torino.it/politichedigenere/

• **Beč (Austrija)**

Klinički centar za zdravlje žena

Izvor: UN-Habitat Baza podataka najboljih praksi

Stranica: www.bestpractices.org

3.9. Kultura i simbolična prisutnost u urbanom okruženju

• **Bologna (Italija)**

Biblioteka ženskoga dokumentacijskog centra

Izvor: Skupština Grada Bologne

Stranica: www.comune.bologna.it

• **Rim (Italija)**

Međunarodna kuća za žene

Izvor: Skupština Grada Rima

Stranica: www.casainternazionalelledelldonne.org

• **Beč (Austrija)**

U muzeju

Izvor: Odjel za žene Grada Beča

Stranica: www.museum.at

3.10. Sport

• **Pariz (Francuska)**

Osoba nadležna za provedbu sportskih projekata za djevojčice

Izvor: Skupština Grada Pariza

Stranica: www.paris.fr

• **Francuska zajednica (Belgija)**

Projekt „Expression Sportive”

Izvor: Ministarstvo, Proračun, Javna služba, Mladi i sport Francuske zajednice

Stranica: www.femmesetsport.cybernet.be

3.11. Odnosi među općinama i rodno pitanje

• **Rennes (Francuska)**

Projekti za žene u potpomognutom razvoju

Izvor: Međunarodna kuća Rennesa

Stranica: www.ville-rennes.fr Link International

• **Europska unija**

URB-AL Mreža br. 12 (Mreža “Žene i grad”)

Izvor: Diputacio Barcelona

Stranica: www.diba.es/urbal12

• **Lahti (Finska), Lübeck (Njemačka), Sundsvall (Švedska)**

Mreža za primjenu rodne perspektive u Lokalnoj agendi 21

Izvor: Savez baltičkih gradova

Stranice: www.ubc.net, www.lahti.fi www.luebeck.de, www.sundsvall.se

• **Venecija (Italija)**

Pomoć u izgradnji Ženske kuće u Sarajevu

(Bosna i Hercegovina)

Izvor: Odjel za međunarodne odnose Grada Venecije

Stranica: www.comune.venezia.it/ineuropaenelmondo

Prilog 2

Žene i odlučivanje na lokalnoj i državnoj razini u zemljama članicama CEMR-a

Ne postoji središnja baza podataka, ni na svjetskoj ni na europskoj razini, koja bi omogućila provedbu rodne analize izabranih predstavnica/ka. Izvjesno je da bi izazovi koji su uključeni u uspostavu takve baze bili složeniji od onih s kojima se susrela Međuparlamentarna unija pri uspostavi baze podataka o rodnom sastavu parlamenata u svijetu. Ažuriranje baze podataka samo je po sebi vrlo zahtjevan posao. Što se tiče same Europe, lokalni se izbori u različitim zemljama ne održavaju u isto vrijeme i, što prikupljanje podataka čini još težim, općinski se izbori čak i u okviru jedne zemlje ne održavaju nužno iste godine za sve općine. Osim toga, rodno raščlanjeni podatci nisu uvijek dostupni ili su nepotpuni, posebice u vezi sa sastavom lokalnih izvršnih tijela. Međutim, zadatak nije neizvodiv. On je i koristan: statistički podatci o spolu zapravo su od bitne važnosti u otkrivanju rodni nejednakosti, kao i u usporedbi stanja u jednoj zemlji sa stanjem u drugoj. U tom bi smislu bilo razborito da Europska unija od država članica zatraži da, u okviru prijave za Preporuku Vijeća od 2. prosinca 1996., podnesu redovito usporedno izvješće o položaju žena i muškaraca u odlučivanju na lokalnoj razini.

Kao dio projekta koji je sufinancirala Europska komisija između 1996. i 1999., Vijeće europskih općina i regija zapravo je provelo početno ispitivanje na ovu temu. Prekid ovoga projekta nije dopustio ažuriranje podataka. Za projekt koji je sufinancirala Komisija 2004. godine, CEMR je ponovno proveo globalno istraživanje svojih nacionalnih odsjeka, pokrivši svih 25 zemalja Europske unije - kao i europske zemlje koje nisu članice EU-a. Usporedo, CEMR je proveo istraživanje o broju (žena i muškaraca) izabranih predstavnica/ka na općinskoj razini u svakoj zemlji, a za zemlje Europske unije, broj u okviru

Europskoga parlamenta. U kontekstu ovog dokumenta, nije bilo moguće objavljivanje ovih statističkih podataka. No, oni su dostupni na stranici CEMR-a (www.ccre.org). CEMR će se potruditi redovito ih ažurirati.

Zaključci ispitivanja iz 1999. godine vrijede i danas. U svim zemljama manje je žena nego muškaraca u općinskim tijelima. Dvije se zemlje izdvajaju u pogledu visokoga broja izabranih žena u vijećima: Švedska (41,6% izabranih čine žene) i Latvija (41,1%). U svim zemljama Europske unije, postotak izabranih gradonačelnica niži je od postotka članica vijeća. Prednjači Latvija s 32% žena na vrhu općinskih izvršnih tijela, a iza nje je Švedska, u kojoj zapravo ima dvostruko više gradonačelnica (20%) nego članica vijeća. U Njemačkoj žene predstavljaju samo 5% svih gradonačelnica/ka u usporedbi s 23,8% žena u vijećima.

Jedna se činjenica nameće, a to je da je ženama lakše da budu izabrane na lokalnoj razini nego na državnoj te da mandat na lokalnoj razini može predstavljati odskočnu dasku za moguću političku karijeru na državnoj razini. Podatci koje je prikupio CEMR unose blage nijanse u ovaj stav. U skoro polovici zemalja EU-a, izabrane su žene u većem broju prisutne u nižim domovima vlade (ili jednome domu) nego na lokalnoj razini. Tako, na primjer, sljedeće brojke potkrepljuju ovaj zaključak: Njemačka (odnosno 32,2% i 23,8%), Belgija (35% i 29%), Danska (38% i 27%), Grčka (14% i 12%), Finska (38% i 36%), Luksemburg (20% i 15%), Nizozemska (36% i 23,5%), Poljska (20% i 13%), Španjolska (36% i 25,3%), Švedska (45,3% i 41,6%). Ovo je otkriće postavilo pitanja u vezi s uzrocima ovakva stanja i potrebom da se istraživanje nastavi.

Prilog 3

Popis sudionica/ka sastanaka u okviru Projekta

Sljedeće su osobe izravno doprinijele ovome projektu sudjelujući na radnim sastancima:

BRUXELLES, OD 11. DO 13. PROSINCA 2003. GODINE

- Elmiré AF GEIJERSTAM, predstojnica Ureda u Bruxellesu, Švedska udruga lokalnih vlasti / Savez švedskih županijskih vijeća (Švedska)
- Lina ANDREZ, izabrana zastupnica okruga Montelavar, Općina Sintra (Portugal)
- Elosia ARES MARTINEZ, stručna suradnica za ravnopravnost, Grad Cartagena (Španjolska)
- Dominique ARRESTAT, voditeljica za upravu i financije, Glavno tajništvo CEMR-a
- Valia ATHANASSOPOULOU, dužnosnica Odbora za jednake mogućnosti, KEDKE (Grčka)
- Isabel Catalina BELMONTE UREÑA, članica Općinskoga vijeća Cartagene (Španjolska)
- Vicenta BOSCH PALANCA, predsjednica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, gradonačelnica Bonreposa i Mirambella, predsjednica FEMP-ova Odbora žena (Španjolska)
- Sandra CECIARINI, dužnosnica nadležna za politike, Glavno tajništvo CEMR-a
- Maria Teresa COPPO GAVAZZI, članica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, izabrana zastupnica Treće izborne jedinice gradske oblasti Milana, predsjednica Regionalnoga saveza AICCRE-a Lombardije, potpredsjednica Odbora izabranih žena AICCRE-a (Italija)
- Fausta DESHORMES, počasna direktorica Europske komisije
- Patrizia DINI, tajnica Toskanskoga saveza AICCRE-a (Italija)
- Corinne DOLLÉ, računovotkinja, Glavno tajništvo CEMR-a
- Françoise GASPARD, stručnjakinja CEMR-ove Europske mreže žena izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti (Francuska)
- Panagiota GAZI, potpredsjednica Stalnoga odbora, zastupnica Gradskoga vijeća Amfisse (Grčka)
- Annie HOARAU, dužnosnica Radne službe za obitelji i prava žena, Grad Marseille (Francuska)
- Sabine HOLLAND-LETZ, Referentin für Frauen - und Gleichstellung - sangelegenheiten, Deutscher Städtetag (Njemačka)
- Eeva HONKANUMMI, potpredsjednica Gradskog odbora Espooa, zastupnica Gradskoga vijeća, predsjednica Odbora za ravnopravnost (Finska)
- Agnès HUBERT, Odbor za prava žena i ravnopravnost spolova Europskoga parlamenta
- Simone HUCKERT, Referendarin, Deutscher Städtetag (Njemačka)
- Anna KARAMANOÛ, predsjednica Odbora za prava žena i ravnopravnost žena Europskoga parlamenta
- Richard KITT, predstojnik LGIB-ova ureda u Bruxellesu (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Elita KRESSE, predstojnica Tajništva, koordinatorica projekta "Uvođenje rodno osviještenih politika i njihova provedba u općinama Latvije", Savez lokalnih i regionalnih uprava Latvije (Latvija)
- Monique LEMOINE, općinska vijećnica St Jean de la Ruellea (Francuska)
- Miren Arantza MADARIAGA ABERASTURI, dužnosnica za ravnopravnost spolova EUDEL-a, gradonačelnica Gautegiz-Arteaga (Španjolska)
- Karin MANDERSCHIED, predsjednica CNFL-a, SYVICOL-a, općinska vijećnica Hespérangea (Luksemburg)
- Sabine MARTORELL, izvršna direktorica AFCCRE-a (Francuska)
- Antonina MIELGO, članica FEMP-ova Odbora žena (Španjolska)

- Encarnación OCAÑA PEREZ, općinska vijećnica Pezuela de las Torresa, članica FEMP-ova Odbora žena (Španjolska)
- Mariana PARASKEVA, glavna upraviteljica, Odjel za jednake mogućnosti, Glavna uprava za zapošljavanje i socijalna pitanja Europske komisije
- Anna PODESTÀ, zamjenica gradonačelnika za međunarodne odnose, Grad Parma (Italija)
- Thérèse RENIER, Federalno tajništvo Saveza belgijskih gradova i općina (Belgija)
- Maria José ROCA GUTIERREZ, općinska vijećnica Cartagene nadležna za sudjelovanje građanki/a (Španjolska)
- Werner SCHNEIDER, Referent für gender mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Njemačka)
- Kükilli SEIRE, savjetnica gradonačelnika Paide, predstavlja Udrugu estonskih gradova (Estonija)
- Jeremy SMITH, glavni tajnik CEMR-a
- Valérie SOLLE, pomoćnica, Glavno tajništvo CEMR-a
- Zsuzsa SOMOGYI, dužnosnica u općini Kisbér (Mađarska)
- Erzsébet UDVARDI, gradonačelnica Kisbéra (Mađarska)
- Gabriele WENNER, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Njemačka)
- Irene YLENIUS, tajnica za međunarodne poslove, Udruga finskih lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Mar ZABALA MARDARAS, glavna direktorica, EUDEL (Španjolska)

BONREPOS I MIRAMBELL (ŠPANJOLSKA), 29.-30. OŽUJKA 2004.

- Vicenta BOSCH PALANCA, predsjednica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, gradonačelnica Bonreposa i Mirambella, predsjednica FEMP-ova Odbora žena (Španjolska)
- Sandra CECIARINI, dužnosnica nadležna za politike, Glavno tajništvo CEMR-a
- Christophe CHAILLOU, predstojnik Ureda glavnoga tajnika CEMR-a
- Pepa FRANCO, stručnjakinja za ravnopravnost, Madrid (Španjolska)
- Françoise GASPARD, stručnjakinja europske mreže izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti CEMR-a (Francuska)
- Marie-Pierre MARTINET, gradska vijećnica Pariza (Francuska)
- Elvira MENDEZ, predsjednica Udruge „Salud y Vida“, Barcelona (Španjolska)
- Antonina MIELGO, dužnosnica Odbora žena FEMP-a (Španjolska)
- Werner SCHNEIDER, Referent für gender mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Njemačka)
- Margaret SPOHN, izvršna direktorica odgovorna za nadzor međukulturne suradnje, Grad München (Njemačka)

- Cristiana STORELLI, arhitektica, bivša potpredsjednica CEMR-a (Švicarska)

PARIZ, 7-8. SVIBNJA 2004.

- Kristina ANDREEVA, stručnjakinja za obuku i partnerstvo gradova, Nacionalna udruga općina u Republici Bugarskoj (Bugarska)
- Valia ATHANASSOPOULOU, dužnosnica KEDKE-ova Odbora za jednake mogućnosti (Grčka)
- Catherine BEAUNEZ, dizajnerica (Francuska)
- Isabel Catalina BELMONTE UREÑA, općinska vijećnica Cartagene (Španjolska)
- Claire BERNARD, stručna savjetnica gradonačelnika Pariza za oblast ravnopravnosti spolova (Francuska)
- Vicenta BOSCH PALANCA, predsjednica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, gradonačelnica Bonreposa i Mirambella, predsjednica FEMP-ova Odbora žena (Španjolska)
- Jocelyne BOUGEARD, zamjenica gradonačelnika Rennesa, odgovorna za ženska pitanja, ravnopravnost i organizaciju vremena (Francuska)
- Thomas CATTERMOLE, časnik za vezu, Glavno tajništvo CEMR-a
- Sandra CECIARINI, dužnosnica nadležna za politike, Glavno tajništvo CEMR-a
- Maria Teresa COPPO GAVAZZI, članica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, izabrana članica Treće izborne jedinice gradske oblasti Milana, predsjednica Regionalnog saveza AICCRE-a Lombardije, potpredsjednica Odbora izabranih žena AICCRE-a (Italija)
- Patrizia DINI, tajnica Toskanskoga saveza AICCRE-a (Italija)
- Corinne DOLLÉ, računovotkinja, Glavno tajništvo CEMR-a
- Gillian DOUGLAS, rukovoditelj tima za ravnopravnost i socijalnu inkluziju, Gradsko vijeće Bristola (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Véronique DUBARRY, zastupnica Gradskoga vijeća Pariza, vijećnica 10. okruga Pariza nadležna za prevenciju i sigurnost (Francuska)
- Isabelle DUSSUTOUR, izvršna direktorica, POLIS (Belgija)
- Birgitta EVENGARD, Okružno vijeće Stockholma (Švedska)
- Pepa FRANCO, stručnjakinja za ravnopravnost, Folia Consultores (Španjolska)
- Françoise GASPARD, stručnjakinja Europske mreže izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti CEMR-a (Francuska)
- Panayota GAZI, potpredsjednica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, predsjednica KEDKE-ova Odbora za jednake mogućnosti (Grčka)

- Marie GODARD, Grad Huy (Belgija)
- Dorleta GOIBURU, stručna savjetnica, EUDEL (Španjolska)
- Luc GWIAZDZINSKI, direktor „Maison du Temps et de la Mobilité“, Grad Belfort (Francuska)
- Kerstin HARDENSTEDT, Švedska udruga lokalnih vlasti (Švedska)
- Annie HOARAU, dužnosnica Radne službe za obitelj i prava žena, grad Marseille (Francuska)
- Sabine HOLLAND-LETZ, Referentin, Deutscher Städtetag (Njemačka)
- Eeva HONKANUMMI, potpredsjednica Gradskog odbora Espooa, zastupnica Gradskoga vijeća, predsjednica Odbora za ravnopravnost (Finska)
- Elita KRESSE, predstojnica Tajništva, koordinatorica projekta „Uvođenje rodno osviještenih politika i njihova provedba u općinama Latvije“, Savez lokalnih i regionalnih uprava Latvije (Latvija)
- André LECLERC, predsjednik Francuske nacionalne olimpijske akademije (Francuska)
- Monique LEMOINE, općinska vijećnica St Jean de la Ruellea (Francuska)
- Pirkko LETTO, zastupnica Gradskoga vijeća Vantaa, članica Odbora Udruge finških lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Ruth LUCAS, Ured LGIB-a u Bruxellesu (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Miren Arantza MADARIAGA, gradonačelnica Arteage/ EUDEL (Španjolska)
- Karin MANDERSCHIED, predsjednica CNFL-a, SYVICOL, općinska vijećnica Hespéranga (Luksemburg)
- Marie-Pierre MARTINET, zastupnica Gradskoga vijeća Pariza (Francuska)
- Sabine MARTORELL, izvršna direktorica AFCCRE-a (Francuska)
- Gabriella MATEFI, članica Odbora za ravnopravnost Grada Basela (Švicarska)
- Gabriella MERLO, predsjednica Udruge IRENE (Inicijativa, Istraživanja, Iskustva, Nova Europa) (Italija)
- Anne MICHAUD, Grad Montreal (Quebec, Kanada)
- Antonina MIELGO, voditeljica Odsjeka za ravnopravnost, stručna tajnica FEMP-ova Odbora za ravnopravnost (Španjolska)
- Sinikka MIKOLA, viša savjetnica, Udruga finških lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Maria Rosario MONTERO RODRIGUEZ, općinska vijećnica Cartagene nadležna za obrazovanje i ženska pitanja (Španjolska)
- Maria José ROCA GUTIERREZ, općinska vijećnica Cartagene nadležna za sudjelovanje građanki/a (Španjolska)
- Chariklia SARIKA, zamjenica gradonačelnika Jeroskipua (Cipar)
- Chariklia SARIKA, zamjenica gradonačelnika Geroskipoua (Cipar)
- Werner SCHNEIDER, Referent für Prozesse des Gender Mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main (Njemačka)
- Külliki SEIRE, savjetnica gradonačelnika Paidea (Estonija)
- Nelly SERVIN, gradonačelnica Pilar Neembucoa, predstavica Nacionalnoga saveza izabranih predstavnica u Latinskoj Americi (Paragvaj)
- Angela SPIZIG, Bürgermeisterin der Stadt Köln (Njemačka)
- Elisabeth STEIER, dužnosnica nadležna za primjenu rodno osjetljiva proračuna u oblasti Zapadnoga Goterlanda (Švedska)
- Cristiana STORELLI, arhitektica, bivša potpredsjednica CEMR-a (Švicarska)
- Lily STORELLI, arhitektica (Švicarska)
- Ginka TCHAVDAROVA, izvršna direktorica, Nacionalna udruga općina u Republici Bugarskoj (Bugarska)
- Daniela URSCHITZ, Leiterin, Frauen Büro der Stadt Wien (Austrija)
- Delphine VANDAELE, Grad Huy (Belgija)
- Susanna VANONI, predstojnica odjela Ureda za jednake mogućnosti, Sektor za rad, profesionalnu obuku i edukaciju, Okrug Varese (Italija)
- Gabriele WENNER, Leiterin Frauenreferat, Stadt Frankfurt-am-Main (Njemačka)
- Clare WHELAN, izabrana zastupnica londonske općine Lambeth, članica Radne skupine izabranih članica UK-a, potpredsjednica Izvršnoga tijela Udruge za ravnopravnost lokalne uprave (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Varvara ZACHARAKOULI, zamjenica gradonačelnika Tyrnavosa (Grčka)
- Rosetta ZARU, stručnjakinja zadužena za projekt „Antigona“ Toskanskog saveza AICCRE-a (Italija)

BARCELONA, 14-15. RUNNA 2004.

- Vicenta BOSCH PALANCA, predsjednica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti, gradonačelnica Bonreposa i Mirambella, predsjednica FEMP-ova Odbora žena (Španjolska)
- Sandra CECIARINI, dužnosnica nadležna za politike, Glavno tajništvo CEMR-a
- Christophe CHAILLOU, predstojnik Ureda glavnoga tajnika CEMR-a

- Françoise GASPARD, stručnjakinja Europske mreže CEMR-ove Europske mreže žena izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti (Francuska)
- Eeva HONKANUMMI, predsjednica Odbora za jednake mogućnosti, članica Gradskoga vijeća, potpredsjednica Gradskog odbora Espooa (Finska)
- Helen JACKSON, dužnosnica za politike i javne poslove, LGIB-ov Ured u Bruxellesu (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Guilherme JOHNSTON, stažistica, Glavno tajništvo CEMR-a
- Antonina MIELGO, dužnosnica FEMP-ova Odbora žena (Španjolska)
- Werner SCHNEIDER, Referent für gender mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Njemačka)
- Cristiana STORELLI, arhitektica, bivša potpredsjednica CEMR-a (Švicarska)
- Lily STORELLI, arhitektica (Švicarska)
- Maria STRATIGAKI, predavačica, Sveučilište Panteion, Atena (Grčka)
- Laura TURQUET, savjetnica za jednake mogućnosti (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Vicenta BOSCH PALANCA, predsjednica CEMR-ova Odbora izabranih predstavnica lokalnih i regionalnih vlasti (Španjolska)
- Jocelyne BOUGEARD, zamjenica gradonačelnika Rennesa, zastupnica za ženska pitanja, jednakost i organizaciju vremena u gradu (Francuska)
- Yolande BOYER, senatorica Finistèrea, gradonačelnica Châteaulina (Francuska)
- Arta BRAUNA, predsjedateljica Vijeća ruralne općine Priekule (Latvija)
- Melinda BUDA, savjetnica u Općini Petrosino (Italija)
- Diane BUNYAN, stručna savjetnica u Vijeću Europe
- Adília CANDEIAS, zamjenica gradonačelnika Palmele (Portugal)
- Claudina CARDOSO, savjetnica gdje Adílie CANDEIAS, zamjenice gradonačelnika Palmele (Portugal)
- Laura CASTAGNOLI, dužnosnica nadležna za politiku ženskih pitanja i zapošljavanja u Gradu Genovi (Italija)
- Roberta CAVAGNA, zamjenica gradonačelnika Grada San Giovanni Bianco (Italija)
- Sandra CECIARINI, dužnosnica nadležna za misiju pri Glavnom tajništvu CEMR-a
- vana_ERVINKOVA, gradonačelnica Kostelega nad Orlici (Češka)
- Christophe CHAILLOU, predstojnik Ureda Glavnoga tajništva CEMR-a
- Maria Teresa COPPO GAVAZZI, izabrana zastupnica Treće izborne jedinice gradske oblasti Milana, predsjednica Regionalnog saveza
- AICCRe-a Lombardije, predsjednica Regionalnog saveza AICCRe-a Lombardije, potpredsjednica Odbora izabranih žena AICCRe-a (Italija)
- Ann-Kristin COPSON, stručna savjetnica za rodna pitanja, Norveška udruga lokalnih i regionalnih vlasti (Norveška)
- Clara COSTALES SUAREZ, predstojnica Ureda za politiku ravnopravnosti spolova Gijóna (Španjolska)
- Raffaella D'ALBERTI, zamjenica gradonačelnika Petrosina (Italija)
- Fausta DESHORMES, počasna direktorica Europske komisije (Belgija)
- Davide DIAMANTINI, profesor na Sveučilištu Bicocca-Milano (Italija)
- Patrizia DINI, tajnica Saveza AICCRe-a Toskane (Italija)
- Corinne DOLLÉ, računovotkinja, Glavno tajništvo CEMR-a
- Simone DUCERT, zamjenica gradonačelnika Charnaya lès Mâcona zadužena za međunarodne odnose (Francuska)
- Michèle DUPUIS, Echevine de Verviers, dužnosnica nadležna za zapošljavanje i jednake mogućnosti (Belgija)
- Isabelle DUSSUTOUR, direktorica POLIS-a
- Jutta EBELING, zamjenica gradonačelnika Grada Frankfurta (Njemačka)

BRUXELLES, 7.-8. VELJAČE 2005.: ZAVRŠNA KONFERENCIJA

- Elmire AF GEIJERSTAM, direktorica, predstojnica Ureda u Bruxellesu, Švedska udruga lokalnih i regionalnih vlasti (Švedska)
- Maria Elisa ALVAREZ SANTOS, općinska vijećnica u Barakaldu (Španjolska)
- Tiziana ALVISI, Središnja uprava za međunarodne odnose i politiku Zajednice Grada Venecije (Italija)
- Laura ARDITO, članica Odbora izabranih žena AICCRe-a (Italija)
- Ana BARCELÓ CHICO, predsjednica FEMP-ova Odbora za jednakost (Španjolska)
- Frédérique BARELLON, glavni zastupnik regije Rhône-Alpes u Europskoj uniji (Francuska)
- F. BELKASMI, pomoćna savjetnica "Starije žene", Općina Rotterdam (Nizozemska)
- Martine BEURAERT, zamjenica gradonačelnika Dunkerquea (Francuska)
- Jean BLATZ, stručni savjetnik u Uredu gradonačelnika Lillea (Francuska)
- Regina BOLOGVIENE, članica Odbora za socijalna pitanja, Savez lokalnih uprava Latvije (Latvija)
- Rossella BONAVIDA, dužnosnica nadležna za Službu „Cittadinanza e delle Donne“ Grada Venecije (Italija)
- Doris BORG, gradonačelnica Birkirkare, izvršna zastupnica Udruge lokalnih vijeća Malte (Malta)
- Joseph BORG, zastupnik Gradskoga vijeća Melliehe, potpredsjednik Udruge lokalnih veća Malte (Malta)
- Ann-Kristin COPSON, stručna savjetnica za rodna pitanja, Norveška udruga lokalnih i regionalnih vlasti (Norveška)
- Clara COSTALES SUAREZ, predstojnica Ureda za politiku ravnopravnosti spolova Gijóna (Španjolska)
- Raffaella D'ALBERTI, zamjenica gradonačelnika Petrosina (Italija)
- Fausta DESHORMES, počasna direktorica Europske komisije (Belgija)
- Davide DIAMANTINI, profesor na Sveučilištu Bicocca-Milano (Italija)
- Patrizia DINI, tajnica Saveza AICCRe-a Toskane (Italija)
- Corinne DOLLÉ, računovotkinja, Glavno tajništvo CEMR-a
- Simone DUCERT, zamjenica gradonačelnika Charnaya lès Mâcona zadužena za međunarodne odnose (Francuska)
- Michèle DUPUIS, Echevine de Verviers, dužnosnica nadležna za zapošljavanje i jednake mogućnosti (Belgija)
- Isabelle DUSSUTOUR, direktorica POLIS-a
- Jutta EBELING, zamjenica gradonačelnika Grada Frankfurta (Njemačka)

- Edite ESTRELA, potpredsjednica Odbora za prava žena i ravnopravnost spolova u Europskom parlamentu (Portugal)
- Maite ETXANIZ BALENCIAGA, gradonačelnica Zarautza (Španjolska)
- Nicole FEIDT, gradonačelnica Toula (Francuska)
- Noémie FELD, ured gđina Christiana Duponta, ministra za politiku velikih gradova Belgije (Belgija)
- Françoise FELLMANN, prva zamjenica gradonačelnika Besançona (Francuska)
- Paz FERNÁNDEZ FELGUEROSO, gradonačelnica Gijóna (Španjolska)
- Rosalía FERNÁNDEZ MENÉNDEZ, predstojnica Odjela za društvene djelatnosti i upravu FEMP-a (Španjolska)
- Colette FILLION-NICOLLET, zamjenica gradonačelnika Grenoblea, zadužena za ekonomiju solidarnosti (Francuska)
- Jana FISCHEROVÁ, Odbor za međunarodne odnose, Savez gradova i općina Češke (Češka)
- Ian FLEETWOOD, zastupnik Okružnoga vijeća Lincolnshirea (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Antalné FODOR, gradonačelnica Szigetszentmiklósa (Mađarska)
- Julien GANNARD, direktor Centra za projekte, Kuća za organizaciju vremena i mobilnost u Belfortu (Francuska)
- Yves GARBARINI, rukovoditelj Projektne službe - Animacija mladih u Lilleu (Francuska)
- Maria Dolores GARCÍA NIETO, općinska savjetnica Cartagene zadužena za socijalnu politiku (Španjolska)
- Françoise GASPARD, stručni savjetnik CEMR-a o pitanjima jednakih mogućnosti
- Panagiota GAZI, zastupnica Gradskoga vijeća Amfisse, predsjednica KEDKE-ova Odbora za ravnopravnost (Grčka)
- Graziella GENTILINI, Regionalni savez za tržište AICCRE-a (Italija)
- Ligita GINTERE, predsjednica Vijeća ruralne općine Jaunpilsa (Latvija)
- Mireille GITTON, zamjenica gradonačelnika Clichyja, poslanica za kulturu i žene (Francuska)
- Stefanie GÖTTE-OBIEGLO, Gleichstellungsbeauftragte, Mitglied im Frauen- und Gleichstellungsausschuß des Deutschen Städtetages / Vertretung des Bundesland Sachsen-Anhalt (Njemačka)
- Cécile GRAUVOGEL, pomoćnica u Glavnome tajništvu CEMR-a
- Isabelle GUEGUEN, dužnosnica nadležna za zadaću "ravnopravnosti žena i muškaraca" u Glavnome vijeću Finistèrea (Francuska)
- Françoise GUILLOU, općinska vijećnica Aubignyja, predstavlja gđina Jeana LARDIEREa, gradonačelnika Aubigny (Francuska)
- Tuula HAAPIO, upravna menadžerica Grada Tamperea (Finska)
- Kveta HALANOVÁ, gradonačelnica Jilové u Prahy (Češka)
- Katarzyna HALAS, dužnosnica za međunarodne odnose, Udruga poljskih gradova (Poljska)
- Tiina HALLING, Gradska uprava Rakverea (Estonija)
- Petra HARTMANN, koordinatorica za talijanske partnere, Sister Cities Going Gender (Njemačka)
- Ulla HEMBERG, Švedska udruga lokalnih i regionalnih vlasti (Švedska)
- Baroness Ruth HENIG, Okružno vijeće Lancashirea (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Edeltraud HERRMANN, Frauenreferentin, Frauenreferat, Stadt Filders-tadt (Njemačka)
- Ida HILLER, Frauenbeauftragte, Stadt Nürnberg (Njemačka)
- Annie HOARAU, voditeljica Radne skupine za obitelj i prava žena
- Marseillea (Francuska)
- Sabine HOLLAND-LETZ, Referentin, Deutscher Städtetag (Njemačka)
- Eeva HONKANUMMI, zastupnica Gradskoga vijeća Espooa, predsjednica Odbora za ravnopravnost, predsjednica Odbora za socijalna pitanja i zdravstvo Udruge finskih lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Ulrike HUEBER, Österreichischer Städtebund (Austrija)
- Natalia IZZI, Odbor za jednake mogućnosti Grada Rima (Italija)
- Sylvie JEANNIN, općinska vijećnica Besançona, zastupnica za sportske aktivnosti (Francuska)
- Jasbir JHAS, dužnosnica za politike i javne poslove, LGIB (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Sue JOHNSON, viša menadžerica za politiku i projekte, Greater London Authority (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Elizabeth JOHNSTON, zamjenica izvršnoga direktora Europskoga foruma za sigurnost u gradovima
- Guilherme JOHNSTON, stažistica, Glavno tajništvo CEMR-a
- Dörthe JUNG, Unternehmensberatung, Stadt Frankfurt-am-Main (Njemačka)
- Aziza KAPADIA, dužnosnica za politike, Služba za projekte namijenjene ženama (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Katerina KARAVOLA, dužnosnica KEDKE-ova Ureda u Bruxellesu (Grčka)
- Dimitra KARVOUNI, gradonačelnica Opountiona (Grčka)
- Erika KATONA, koordinatorica međunarodnih poslova, Mađarska udruga lokalnih vlasti (TÖOSZ) (Mađarska)
- Gerda KASSNER, Gleichstellungsbeauftragte, Stadt Essen (Njemačka)

- Michaela KAUER, Stadt Wien (Austrija)
- Elita KRESSE, tajnica, Savez lokalnih i regionalnih uprava Latvije (Latvija)
- Leena KUHA, članica Gradskoga vijeća Oulua, zamjenica člana Odbora Udruge finskih lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Maro KYRIATIDOU, općinska vijećnica (Cipar)
- Valérie LE GALLOUEDEC, stažistica u Glavnome vijeću Finistèrea (Francuska)
- Pirkko LETTO, zastupnica Gradskoga vijeća Vantaee, članica Odbora Udruge finskih lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Ann LOBIJN, koordinatorica tima Blagostanje, Udruga flamanskih gradova i općina (Belgija)
- Lena LUDVIGSSON OLAFSEN, prva potpredsjednica, Švedska udruga lokalnih i regionalnih vlasti (Švedska)
- Miren Arantza MADARIAGA ABERASTURI, gradonačelnica Gautegiza Arteage (Španjolska)
- Karin MANDERSCHIED, predsjednica Nacionalnog vijeća žena Luksemburga (Luksemburg)
- Marie-Pierre MARTINET, vijećnica u Parizu (Francuska)
- Victoria MARTÍNEZ OCÓN, članica Odbora za jednakost FEMP-a (Španjolska)
- Sabine MARTORELL, dužnosnica nadležna za Misiju AFCCRE-a (Francuska)
- Maguy MARUEJOULS, predstavnica gđe Conchite LACUEY, poslanice-gradonačelnice Floiraca (Francuska)
- Fosca MAURI TASCIOTTI, AICCRE (Italija)
- Sebihan MEHMED, gradonačelnica Krumovgrada (Bugarska)
- Gabriella MERLO, AICCRE (Italija)
- Adua MESSERINI, koordinatorica Odbora za izabrane žene, Savez Toskane AICCRE-a (Italija)
- Antonina MIELGO, odgovorna direktorica za jednakost FEMP-a (Španjolska)
- Sinikka MIKOLA, viša savjetnica odgovorna za pitanja ravnopravnosti, Udruga finskih lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Dobrinka MONEVA, gradonačelnica Razgrada (Bugarska)
- Ewa MROZ, direktorica Kuće poljsko-njemačke suradnje (Poljska)
- Patrizia NAPOLI, AICCRE (Italija)
- Encarnación OCAÑA PÉREZ, članica Odbora za jednakost FEMP-a (Španjolska)
- Siiri OVIIR, zastupnica Europskoga parlamenta (Estonija)
- Ramute OZALINSKIENE, članica Odbora za socijalna pitanja, Savez lokalnih uprava Latvije (Latvija)
- Angeles PALACIOS SANCHEZ, općinska vijećnica Cartagene odgovorna za proračun, baštinu i zapošljavanje (Španjolska)
- Eleni PANAGI, gradonačelnica Chalkija (Grčka)
- Jacqueline PANIER, zamjenica gradonačelnika Besançonu odgovorna za javne i vanjske odnose (Francuska)
- Myriam PAREA, rukovoditeljica i stenografkinja Konferencija (Francuska)
- Marie PAUKEJOVÁ, zastupnica Gradskoga vijeća Češke Budejovice (Češka)
- Luisella PAVAN-WOOLFE, direktorica za horizontalne i međunarodne poslove, Glavna uprava za zapošljavanje, društvene poslove i jednake mogućnosti, Europska komisija
- Brigitte PÉRILLIÉ, gradonačelnica Vifa (Francuska)
- Marjaana PERTTULA, zastupnica Gradskoga vijeća grada Porija, članica Odbora Udruge finskih lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Sylvie PETITJEAN, zamjenica glavne direktorice Regionalnog vijeća Poitou-Charentesa (Francuska)
- Anna PODESTÀ, zamjenica gradonačelnice Parme, zastupnica za međunarodne odnose (Italija)
- Danièle POISSENOT, općinska vijećnica Besançonu (Francuska)
- Angelika POTH-MÖGELE, direktorica za politike, Glavno tajništvo CEMR-a
- Gabriella PSOMA, zastupnica Gradskoga vijeća Nicosije (Cipar)
- Cilda PURGALE, predsjednica Vijeća ruralne općine Trikata (Latvija)
- Anne-Ly REIMAA, viša izvršna dužnosnica za vanjske odnose i pitanja vezana uz EU, Gradska uprava Jõhvija (Estonija)
- Jacques REY, općinski vijećnik u La Bastidonne, član Odbora direktora AFCCRE-a (Francuska)
- Pirjo RINNE, članica Izvršnog odbora Turkua (Finska)
- Cathernie ROBERTSON, dužnosnica na razvoju politike, Služba za ženske projekte (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Maria Jose ROCA GUTIERREZ, općinska vijećnica Cartagene, nadležna za sudjelovanje građana (Španjolska)
- Monika ROMENSKA, zamjenica izvršnog direktora, Nacionalna udruga općina Bugarske (Bugarska)
- Susanna RORATO, predstojnica Službe za jednake mogućnosti Grada Torina (Italija)
- Maria RÖSSLHÜMER, Geschäftsführung, Verein Autonome Österreichische Frauenhäuser (Austrija)
- Magali RUELLE, stažistica, Glavno tajništvo CEMR-a
- Mirosława RUTHOLOSKA-KRUPKA, potpredsjednica Gradskoga vijeća Pile (Poljska)
- Geneviève SAINT-HUBERT, predsjednica Francuskoga saveza Europskih kuća (Francuska)
- Karmelo SÁINZ DE LA MAZA ARROLA, gradonačelnik Leioe, predsjednik Udruge baskijskih općina (EUDEL) (Španjolska)
- Emilia SAIZ, dužnosnica nadležna za Misiju, ujedinjene gradove i lokalne vlasti

- Ōilme SALUMÄE, zastupnica Gradskoga vijeća Kuressaare (Estonija)
- Isabelle SANTOS, parlamentarna zamjenica gđe Edite ESTRELA (Portugal)
- Pekka SAURI, zamjenica gradonačelnika Helsinkija, članica Odbora Udruge finskih lokalnih i regionalnih vlasti (Finska)
- Rosalia SCHIRO, AICCRE (Italija) Werner SCHNEIDER, Referent für Gender Mainstreaming, Stadt Frankfurt-am-Main (Njemačka)
- Birgit SEELBINDER, Oberbürgermeisterin der Stadt Marktredwitz (Njemačka)
- Külliki SEIRE, savjetnica gradonačelnika Paide, predstavnica Udruge estonskih gradova (Estonija)
- Serge SETTERAHMANE, zamjenik gradonačelnika Clichyja, zastupnik za međunarodne odnose (Francuska)
- Jeremy SMITH, glavni tajnik CEMR-a Valérie SOLLE, pomoćnica, Glavno tajništvo CEMR-a
- Angela SPIZIG, Vize Bürgermeisterin der Stadt Köln (Njemačka)
- Jake STAFFORD, viša koordinatorica za politike, Europski ured u Londonu (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Anne STAUFFER, predstavlja Hiltrud BREYER, zastupnicu Europskog parlamenta (Njemačka)
- Ivana STRÁSKÁ, gradonačelnica Milevskoga (Češka)
- Catharina TARRAS-WAHLBERG, zamjenica gradonačelnika Stockholma (Švedska)
- Ginka TCHAVDAROVA, izvršna direktorica, Nacionalna udruga općina Bugarske (Bugarska)
- Gisèle TESSON, predsjednica za bratimljenje Aubignyja (Francuska)
- Sofía THOMAREI, zastupnica Gradskoga vijeća Keratsinija (Grčka)
- Marta TORRADO DE CASTRO, potpredsjednica Odbora za jednakost FEMP-a (Španjolska)
- Stavros TOTSIS, prevoditelj (Grčka)
- Laura TURQUET, savjetnica (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Erzsébet UDVARDI, gradonačelnica Kisbéra (Mađarska)
- Anna ULVESON, menadžerica projekta, Švedska udruga lokalnih i regionalnih vlasti (Švedska)
- Marianne VAN DEN ANKER, Zdravstvena i sigurnosna emancipacija starijih ženskih osoba, Općina Rotterdam (Nizozemska)
- Tamara VAN DE WIJDEVEN, Zdravstvene usluge, Općina Rotterdam (Nizozemska)
- Susanna VANONI, AICCRE (Italija)
- Audrone VAREIKYTE, savjetnica za socijalna pitanja, Savez uprava Latvije (Latvija)
- Sylvie VAUGELADE, potpredsjednica Regionalnoga vijeća Limousina, zastupnica za participativnu demokraciju, građanstvo i prava žena (Francuska)
- Petra WAHLSTRÖM, dužnosnica za informiranje, Švedska udruga lokalnih i regionalnih vlasti (Švedska)
- Beate WEBER, Oberbürgermeisterin der Stadt Heidelberg (Njemačka)
- Simona WOLESA, Büroleiterin Brüssel, Österreichischer Städtebund (Austrija)
- Audrey YOUNG, voditeljica za raznolikost, djelovanje, Uprava Velikog Londona (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Jan YOUNGS, dužnosnica za ravnopravnost, Tim za ravnopravnost i socijalnu inkluziju, Gradsko vijeće Bristol (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Rosaria ZARU, dužnosnica odgovorna za projekt Toskane „Gradovi i jednakost“, ARTEMIS-AICCRE (Italija)
- Petra ZIEGLER, Projektmitarbeiterin, Verein Autonome Österreichische Frauenhäuser (Austrija)

[Sadržaj]

1. Obveza i djelovanje na većem sudjelovanju žena u lokalnom političkom životu	58
2. Promicanje i primjena mehanizama odlučivanja i strategija usmjerenih na uključivanje potreba žena u proces odlučivanja	59
Uvođenje rodne perspektive u politike	59
Općinska uprava	60
Zaposlenost	60
Savjetovanje	60
Rodno osjetljivi proračun	60
Osnivanje nadzornoga tijela za ravnopravnost (ili promatračkoga)	60
3. Razmatranje potreba žena pri provedbi različitih politika u nadležnosti grada	61
1. Planiranje	61
a) Ustanove	61
b) Prijevoz	61
c) Stanovanje	61
d) Izgled ulica	61
2. Pružanje usluga	61
a) Skrb o djeci	61
b) Prijevoz	61
c) Radno vrijeme ureda i trgovina	62
d) Stanovanje	62
e) Dostupne usluge	62
f) Kultura i sport	62
g) Komunikacija i informacije	62
h) Sigurnost žena	62
i) Raznolikost	63

Metodologija za Ravnopravni grad

Grad koji želi razvijati ravnopravnost žena i muškaraca i na taj način poštivati jedno od djelatnih načela demokracije trebao bi uzeti u obzir tri područja delovanja:

- Sudjelovanje žena u političkom životu
- Strategije i sredstva za promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca
- Posebne politike (u skladu s nadležnostima općine) koje uzimaju u obzir potrebe žena i koje imaju za cilj poboljšanje njihova svakodnevnog života.

Također je važno razmotriti različite potrebe žena i muškaraca, odnosno, invaliditet, rasu, etničko podrijetlo, vjeroispovijest, seksualnu orijentaciju, društvenu klasu, godine, bračno stanje, obiteljske odgovornosti i zaposlenost.

1. OBVEZA I DJELOVANJE NA VEĆEM SUDJELOVANJU

ŽENA U LOKALNOM POLITIČKOM ŽIVOTU

Kako?

- Čvrstom političkom i javnom obvezom gradonačelnika/ce i lokalnoga vijeća za promicanje ravnopravnosti spolova.
- Zagovaranjem da državne vlade i političke stranke utvrde kvote kako bi se osigurala potpuna i pravedna zastupljenost žena kao kandidatkinja, i dr.
- Imenovanjem izabranog/e dužnosnika/ce na visokoj razini nadležnog/e za pitanja ravnopravnosti žena i muškaraca.
- Osnivanjem Odbora za ravnopravnost odgovorna za zakonodavstvo i primjenu politike ravnopravnosti. Trebao bi biti sastavljen od žena i muškaraca te pokretati rasprave i razmjene stavova između žena i muškaraca.
- Naglašavanjem važnosti ravnopravnosti žena i muškaraca preko novih i postojećih članica/ova vijeća te pružanjem obveznih obuka.
- Osiguravanjem ravnoteže žena i muškaraca prigodom imenovanja gradonačelnika/ca, zamjenika/ca gradonačelnika/ce, članova/ica odbora, predsjedništva odbora te predstavnika/ca u savjetodavnim općinskim odborima.
- Imenovanjem žena u resore na visokoj razini zadužene za pitanja koja su uglavnom rezervirana za muškarce, kao što

su financije, urbanističko planiranje, prijevoz, itd. (a ne samo socijalna pitanja, kultura, itd.)

- Pozivanjem članova/ica da osiguraju da se obveze političkih stranaka poštuju na lokalnoj razini (primjerice, kvote).
- Razmjenom najboljih praksi i iskustava s drugim gradovima koji su primijenili politike za promicanje ravnopravnosti te sudjelovanjem u forumima i mrežama koje olakšavaju razmjenu informacija i kontakata na državnoj, europskoj i međunarodnoj razini.
- Podizanjem svijesti (kroz komunikaciju, u školama) o važnosti ravnopravne demokracije za žene i muškarce.
- Ohrabivanjem mladih žena na sudjelovanje u politici kroz stvaranje lokalnih vijeća sastavljenih od mladih ljudi, a što se može promovirati, primjerice, kroz škole, i što može biti poticaj za buduće političarke.
- Organiziranjem kampanja za promicanje sudjelovanja žena u lokalnim politikama i njihovo ohrabivanje da se učlane u političke stranke (isticanjem da će se na taj način interesi žena moći više uzeti u obzir pri osmišljavanju politika).
- Ohrabivanjem žena, uključujući žene s invaliditetom, žene crne rase ili pripadnice etničkih manjina, lezbijke, starije žene, mlade žene i one koje su odgovorne za skrb, na kandidiranje na izborima, tako da izabrane/i članice/ovi predstavljaju grad kao cjelinu.
- Ohrabivanjem političkih stranaka na prikazivanje žena u pozitivnom svjetlu i bez stereotipa, u svim medijima, tako da žene imaju uzore koje mogu slijediti.
- Olakšavanjem sudjelovanja žena na političkim i javnim sastancima, uz prepoznavanje njihovih obveza kao starateljica, primjerice:
 - Obraćanjem pozornosti na vrijeme održavanja sastanaka i izbjegavanjem nepotrebnog produžavanja trajanja sastanaka
 - Osiguravanjem ustanova za skrb o djeci ili pružanjem potpore u pokrivanju troškova starateljica/a.
- Ohrabivanjem i pružanjem podrške mogućim kandidatkinjama i novoizabranim ženama da prihvate mentorstvo i pružanjem obuka, primjerice:
 - za držanje javnih govora

Učinci dobre vladavine, Ambrogio Lorenzetti, Siena (Italija), Palazzo Pubblico (1338.).

- za donošenje i predstavljanje zaključaka na sastancima
- o političkim sustavima i njegovim procesima
- za razvijanje svojih sposobnosti i mogućnosti za obavljanje političke službe.

- Praćenjem broja kandidiranih i izabranih žena te uspješnosti svake politike i inicijative za postizanje ravnopravne zastupljenosti.

2. PROMICANJE I PRIMJENA MEHANIZAMA ODLUČIVANJA I STRATEGIJA USMJERENIH NA UKLJUČIVANJE POTREBA ŽENA U PROCES ODLUČIVANJA

Grad može razviti veću ravnopravnost žena i muškaraca uspostavom mehanizama i planiranjem odgovarajućih strategija. Slijedi nekoliko preporuka.

Uvođenje rodne perspektive u područje politike

Grad bi trebao primijeniti strategiju uvođenja rodne perspektive u područje politike, a čiji je cilj osiguranje ravnopravnosti žena i muškaraca, i u okviru lokalne vlasti i u pružanju usluga stanovništvu. Sastavni dijelovi strategije uvođenja rodne perspektive u područje politike trebali bi biti:

- a) osobe odgovorne za donošenje odluka u gradu trebaju neprestano uzimati u obzir ravnopravnost žena i muškaraca, poštujući načela spomenuta u Poglavlju 1: posebice imenovanjem žena u resore na visokoj razini zadužene za ravnopravnost žena i muškaraca te u odbore za ravnopravnost (zadužene za politike ravnopravnosti)
- b) gradovi bi trebali uzimati u obzir, u svim oblastima politike, posebne potrebe različitih žena, primjerice žena crne rase i pripadnica etničkih manjina, useljenica, lezbijki, žena s invaliditetom, starijih i mlađih žena, žena koje su pripadnice određene vjerske skupine i žena koje imaju odgovornosti starateljica
- c) razvitak i primjena politike u svrhu postizanja ravnopravnosti žena i muškaraca
- d) osnivanje odjela za ravnopravnost radi podrške procesu uvođenja rodne perspektive u područje politike
- e) postojanje povremene obuke za izabrane članice i zaposlene koja omogućuje učinkovitu provedbu uvođenja rodne perspektive u područje politike.

Općinska uprava

Interni sustav grada može podržati ravnopravnost spolova kroz:

a) razvitak akcijskoga plana za provedbu ravnopravnosti žena i muškaraca koji definira:

- politike, sredstva i metode primjene plana za postizanje ravnopravnosti spolova
- iscrpan raspored aktivnosti i planiranih događaja
- metodu evaluacije.

b) procjenu rodnoga utjecaja na strategije, politike i važne projekte

c) osiguravanje da osobe koje donose odluke u gradu i Odjel za ravnopravnost u okviru uprave prate proces u odnosu na ciljeve postavljene u akcijskome planu

d) pregled i revidiranje strategija, politika i planiranih radnji kako bi se utvrdili naredni planovi za postizanje ravnopravnosti spolova.

Zaposlenost

Grad nije samo mjesto gde se donose odluke koje utječu na živote žena; to je i mjesto rada i organizacije rada žena. Od vitalne je važnosti da grad, kao poslodavac, jamči ravnopravnost žena i muškaraca osiguravanjem:

- ravnopravnosti žena i muškaraca u broju zaposlenih u svakom odjelu i na svakom stupnju
- jednakih plaća za žene i muškarce na jednakim radnim mjestima
- ravnopravnost žena i muškaraca u dobivanju profesionalne obuke i položaja s većom odgovornošću u hijerarhiji.

Kako bi se ovo postiglo, grad može primijeniti sljedeće politike:

- određivanje strategija i sredstava za ravnopravnost spolova pri zapošljavanju u akcijskome planu grada za ravnopravnost.
- primjena sustava za evaluaciju i obuku utemeljena na jasno određenim ciljevima koji pomažu ženama u napredovanju u karijeri.

Savjetovanje

- Kako bi se saznale različite potrebe različitih žena i do kojeg ih stupnja grad zadovoljava, moraju se provesti savjetovanja.
- U suradnji s različitim ženama moraju se uporabiti različite metode savjetovanja i komunikacije, uzimajući u obzir svakodnevne živote žena i potrebe, primjerice, žena s posebnim invaliditetom ili različitim stupnjevima vještina usmenog ili pismenog izražavanja na službenom jeziku zemlje.
- Rezultati procesa savjetovanja moraju biti priopćeni osobama koje su sudjelovale te biti uzeti u obzir prilikom razvitka akcijskih planova za ravnopravnost.

Rodno osjetljivi proračun

Uzimanje u obzir potreba žena u pripremi proračuna lokalne vlasti vitalno je u primjeni politika ravnopravnosti. Ovo je sredstvo definirano kao "rodno osjetljivi proračun" (proračun koji uzima u obzir rodna pitanja). Osnovni zahtjevi rodno osjetljiva proračuna su:

- Uravnotežena prisutnost žena u odboru za gradski proračun, odgovornom za pripremu proračuna, tako da se ženama osigura da se njihov glas čuje.
- Uspostava procedure savjetovanja kako bi se sa ženama razgovaralo o njihovim potrebama.
- Analiza i planiranje razine troškova po spolu pri određivanju proračuna.
- Uspostava i primjena sustava praćenja, kontrole i evaluacije rodno osjetljiva proračuna.
- Objavljivanje proračunskih rashoda po spolu.

Osnivanje nadzornoga tijela za ravnopravnost (ili promatračkoga)

Osnivanje nadzornoga tijela za ravnopravnost u gradu važno je sredstvo za praćenje i evaluaciju politika ravnopravnosti. Nadzorno bi tijelo trebalo:

- imati točne i analizirane rodno zasnovane podatke i rezultate (raščlanjene na žene i muškarce).
- biti u mogućnosti precizno procijeniti utjecaj i učinkovitost politika o ženama i muškarcima, i u okviru vlasti i u gradu.
- pružiti svoje podatke i evaluaciju osobama koje donose odluke u gradu kako bi postupili u skladu s njima.

3. RAZMATRANJE POTREBA ŽENA PRI PRIMJENI RAZLIČITIH

POLITIKA U NADLEŽNOSTI GRADA

1. Planiranje

Planiranje grada predstavlja sliku grada koju doživljavaju njegovi/e građani/ke i posjetitelji/teljice. Žene i njihove potrebe moraju biti uzete u obzir u prostornome planiranju, osmišljavanju, infrastrukturi i arhitekturi grada.

a) Ustanove

Osobe koje donose odluke u gradu moraju uzeti u obzir potpuno sagledavanje stanja pri planiranju grada radi osiguranja odgovarajućih i pristupaćih:

- javnih usluga (pošte, škole, vrtići, bolnice, socijalne usluge)
- kulturnih i sportskih centara (kina, kazališta, dvorane, knjižnice)
- objekata za rekreaciju (parkovi, klubovi za izvanškolske aktivnosti, centri za mlade) i
- osobnih usluga (banke, trgovine).

b) Prijevoz

Grad bi trebao biti osmišljen tako da se:

- ženama i djeci omogući lako kretanje po gradu uz korištenje različitih oblika prijevoza, uključujući hodanje, vožnju biciklom i integrirani sustav javnoga prijevoza
- smanji opasnost od vozila za žene i njihovu djecu.

c) Stanovanje

Trebalo bi isplanirati raznolike i dostupne stambene jedinice visoke kvalitete, kao i osigurati veliki broj oblika vlasništva/zauzimanja prostora. To podrazumijeva i osiguranje stambenih jedinica različite veličine za kućanstva različite veličine.

Stambena bi naselja trebalo povezati s lokalnim uslugama te osigurati pristup središtu grada i ustanovama.

d) Izgled ulica

Način na koji su ulice osmišljene i kako se o njima vodi računa može imati važan utjecaj na živote žena, primjerice:

- Dobro osvjetljenje ulica i javnih mjesta može pomoći ženama da se osjećaju i budu sigurnije.
- Pločnici ne bi smjeli imati prepreke i trebali bi biti dovoljno široki za dječja kolica, invalidska kolica, itd.
- Dobar sustav čišćenja i održavanja ulica (smeće, grafiti, itd.) nužan je kako ulice ne bi izgledale zapušteno i opasno.

Uloga žena u društvu mora se više prepoznavati u davanju naziva ulica/kipova/spomenika.

2. Pružanje usluga

Grad može pomoći ženama u usklađivanju njihovih privatnih i obiteljskih života s profesionalnim, kroz planiranje usluga koje olakšavaju njihove svakodnevne zadaće.

a) Skrb o djeci

- Osigurati ustanove za skrb o djeci i jaslice
- Osigurati da su ove ustanove otvorene što je duže moguće tijekom dana i da uzimaju u obzir radno vrijeme žena
- Osigurati dostupnost ovih usluga svim ženama, obiteljima s jednim ili dva roditelja, ženama s nižim primanjima, i radnicama/ima s punim i nepunim radnim vremenom.
- Politike moraju biti dovoljno prilagodljive tako da žene mogu raditi na način koji će zadovoljiti potrebe njihovih poslodavaca, kao i nastaviti karijeru.

b) Prijevoz

Grad mora osigurati da javni prijevoz zadovoljava posebne potrebe žena i da:

- bude dostupan, učinkovit, učestao, brz, čist i siguran
- bude pristupačan ženama koje putuju s djecom i obavljaju kupnju, i ženama koje se otežano kreću
- bude osiguran do ustanova koje najčešće koriste žene, kao što su škole, vrtići, trgovine, banke, bolnice, socijalne službe grada, informacijske službe, itd.
- omogućava ženama, posebice ženama s invaliditetom ili usamljenim ženama, sudjelovanje u gradskim aktivnostima (npr. kulturnim ili političkim aktivnostima).

c) Radno vrijeme ureda i trgovina

- Općinski uredi otvoreni subotom ujutro, u vrijeme ručka, ili mogućnost obavljanja poslova kao što je dobivanje izvoda iz matične knjige rođenih, potvrde o prebivalištu, glasačkog listića, upisa u izborne liste putem pošte ili interneta.
- Poticanje kasnijeg otvaranja ureda, službi i trgovina, kako bi se pomoglo ženama u obavljanju svakodnevnih poslova vezanih uz kućanstvo nakon posla.

d) Stanovanje

Osigurati da žene s invaliditetom imaju koristi od pravedne dodjele odgovarajućega socijalnog stambenog prostora.

e) Dostupne usluge za starateljice

Žene često skrbe o ugroženim članovima/icama našega društva kao što su starije osobe, osobe s invaliditetom, i dr. Grad može poboljšati svakidašnji život ovih žena kroz dostupnost usluga u njihovim domovima ili otvaranje prihvatnih centara prilagođenih njihovim potrebama.

f) Kultura i sport

Grad može provoditi kulturnu politiku koja prepoznaje prioritete žena i uzima u obzir njihove mogućnosti:

- Promicanjem radionica slikarstva, kiparstva, kazališta, fotografije, i dr. kao mjesta namijenjenih za učenje i opuštanje
- Podržavanjem umjetnica kroz promicanje njihova rada (slike, skulpture, knjige, pjesme, predstave, itd.).

Grad može da uzeti u obzir rodno pitanje kao dio svoje sportske politike:

- uzimanjem u obzir različitih prioriteta žena i muškaraca u pripremi proračuna za sport i njegovoj potrošnji
- promicanjem mješovitog sudjelovanja i nadilaženjem stereotipa kroz razvijanje mješovitih sportova (primjerice, nogometa)
- poticanjem oba spola na sudjelovanje u povijesno rodno stereotipnim sportovima.

g) Komunikacija i informacije

Ženama gradovi mogu pružiti informacije specifične za njih:

- otvaranjem informacijskih pultova o općinskim i drugim uslugama dostupnim ženama
- provedbom kampanja za podizanje svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca (kao što je naznačeno u poglavlju 1), s ciljem poticanja žena na sudjelovanje u građanskome životu, ili kroz kampanje usmjerene na skretanje pozornosti javnosti na posebna pitanja
- korištenjem pozitivnih i/ili nestereotipnih predodžbi o ženama u promidžbenim materijalima
- otvaranjem prihvatnih centara za žene s poteškoćama, uz osiguranje psihološke podrške i praćenje
- otvaranjem ureda za prihvatanje useljenica ili žena iz manjinskih etničkih skupina, za pružanje informacija i podrške
- osnivanjem službi za zdravlje žena, za seksualnu edukaciju, borbu protiv AIDS-a, itd.

h) Sigurnost žena

Grad može pružiti sigurnost ženama u njihovim svakodnevicama izvan grada i u njemu:

- sprječavanjem kaznenih djela kroz osiguravanje jasnih vidnih polja i dobrog noćnog osvjetljenja javnih mjesta (primjerice, autobusne postaje, parkirališta, postaje metroa)
- rješavanjem pitanja sigurnosti "posljednjeg kilometra do doma"
- korištenjem mjera nadzora na nesigurnim mjestima

Obiteljsko je nasilje ozbiljan problem za žene. Gradovi mogu pomoći da se sigurnost žena u njihovim domovima osigura kroz:

- pružanje informacija na mjestima na kojima se žene kreću i provedbu kampanja za podizanje svijesti
- osnivanje ustroja podrške za žene koje proživljavaju obiteljsko nasilje
- uspostavljanje prihvatnih centara za žene koje su žrtve obiteljskog nasilja, i njihovu djecu
- osiguranje učinkovitih i referalnih odnosa sa i između ustanova za podršku, kao što su policijske, zdravstvene i službe koje se bave smještajem.

i) Raznolikost

Usluge grada, kao cjeline, moraju biti usmjerene na sve skupine žena.

Primjerice, kada su u pitanju izbjeglice i useljenice, grad im mora pomoći pri nastanivanju i ostvarivanju uloge u životu njihove nove zemlje i grada, kroz inicijative kao što su:

- Organiziranje tečajeva pismenosti, jezika i kulture.
- Pokretanje aktivnosti usmjerenih na uspostavu bližega dijaloga s različitim skupinama stanovništva.
- Organiziranje obuka radi olakšavanja njihova uključivanja ili bavljenja profesionalnom djelatnošću u zemlji domaćinu (npr. IT).

Na sličan bi način trebalo izići u susret potrebama ostalih posebnih skupina žena, kroz odgovarajuće okvirne aktivnosti.

Općinsko vijeće Espooa (Finska): primjer uravnotežene skupštine.

Vijeće europskih općina i regija (CEMR) najveća je udruga lokalnih i regionalnih vlasti u Europi.

Njegove su članice nacionalne udruge lokalnih i regionalnih vlasti iz više od trideset europskih zemalja.

Glavni je cilj CEMR-a promicanje snažne, ujedinjene Europe utemeljene na lokalnoj i regionalnoj samoupravi i demokraciji; Europe u kojoj se odluke donose na razini što bližoj građankama/ima, u skladu s načelom supsidijarnosti.

Rad CEMR-a pokriva široki raspon tema, uključujući javne usluge, prijevoz, regionalnu politiku, okruženje, jednake mogućnosti...

CEMR je također prisutan i na međunarodnoj sceni. U tom smislu, on predstavlja europski odsjek svjetske organizacije gradova i općina pod nazivom Ujedinjeni gradovi i lokalne vlade (UCLG).

Partner CEMR-a

„Venetian Afternoon“ (Poslijepodne u Veneciji) slika Thomasa McKnighta autorsko pravo 2005. Thomas McKnight Sva prava zadržana www.thomasmcknight.com

Sva prava pridržana - 2005.

Isključiva odgovornost autora. Komisija nije odgovorna za bilo kakvo korištenje informacija koje su ovdje sadržane

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

305-055.1/.2:352(4)

VIJEĆE europskih općina i regija

Grad za ravnopravnost : metodologija i dobre
prakse jednakih mogućnosti za žene i muškarce /
Priručnik je izradilo Vijeće europskih općina i
regija ; [prevoditeljica Davorka Jurčević-Čerkez].
- Mostar : Agencija lokalne demokracije, 2012. -
63 str. : ilustr. ; 30 cm

Tekst na hrv. jeziku. - Prijevod djela: The town
for equality

ISBN 978-9958-574-01-6

I. Council of European Municipalities and Regions
vidi Vijeće europskih općina i regija
COBISS.BH-ID 19362310

©Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

